

DE

časopis slovenskih delavcev

št.

32

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

Ljubljana, 13. julija 1995, št. 32, letnik 54, cena 210 SIT

Trdinov vrh v megli žalostnih dejstev

str. 15

Panorama:

Pogovor z Marjanom
Pungartnikom,
pesnikom
in publicistom
o kulturnem
napredku Maribora

PRED SEJO SVETA ZVEZE SVOBODNIH SINDIKATOV

Podpora novemu zakonu o minimalni plači

Na seji, ki je sklicana za petek, 14. julija, bo Svet ZSSS obravnaval spremembe in dopolnitve splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo, predlog zakona o minimalni plači, plan zdravstvenega varstva Slovenije do leta 2000 in spremembe zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. O seji bomo poročali v prihodnji številki, iz gradiv za sejo, pa povzemamo nekaj pomembnejših predlogov in zahtev.

Predsedstvo ZSSS predlaga svetu podaljšanje veljavnosti normativnega dela Splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo (SKPzG) še za dve leti, veljavnosti tarifnega dela te kolektivne pogodbe, ki velja do 31. marca 1996, pa ne bi podaljšali. Normativni del pogodbe pa mora obveljati zlasti zaradi zamude pri pripravljanju novega zakona o delovnih razmerjih. Le splošna kolektivna pogodba namreč ureja nekatere pravice delavcev iz delovnega razmerja in varstvo sindikalnih zaupnikov. Sklep o podaljšanju veljavnosti normativnega dela splošne kolektivne pogodbe, mora Svet ZSSS sprejeti vsaj tri mesece pred iztekom njene veljavnosti, torej pred letošnjim 30. septembrom.

Predsedstvo predlaga svojemu svetu, da obenem začne postopek, s katerim bi odpravili nekatere večje nepravilnosti in pomanjkljivosti veljavne SKPzG.

Predsedstvo predlaga Svetu, da podpre Predlog zakona o minimalni plači, ki sta ga v državnozbornsko proceduro vložila poslanca Jože Pučnik in Ivo Hvalica. Vsebinska predlaganega zakona se načelno sklada s stališči Svobodnih sindikatov, ki že dolgo predlagajo odpravo zakona o zajamčenih plačah in njegovo nadomestitev s pravim zakonom o minimalnih plačah. Kljub temu, da ima ta zakon številne pomanjkljivosti, bi njegova uvrstitev v držav-

nozbornsko proceduro, Svobodnim sindikatom omogočila uveljavitev številnih predlogov o pravi višini najnižjih plač, in tudi dogradnjo plačnega sistema na tej novi podlagi.

Predsedstvo meni, da naj predlagateljstvo zakona prevzame kar vlada, ki naj k pripravi zakona pritegne tudi druge socialne partnerje. Vlada naj prouči tudi morebitne posledice uveljavitve zakona, ki bi najnižje plače dvignil na 68 odstotkov ravni povprečnih plač, in ki naj bi zaposlenim omogočil dostojno življenje. V Svobodnih sindikatih se namreč bojijo, da bi skok najnižjih plač povzročil velike težave v tekstilni, usnjarski, lesni in kovinski industriji, verjetno bi prišlo tudi do novega odpuščenja presežnih delavcev.

Svobodni sindikati menijo, da se morajo poleg vlade do novega zakona opredeliti tudi predstavniki delodajalcev. Oboji bi namreč morali pripraviti ukrepe, ki bi omilili posledice uvedbe bistveno višjih najnižjih plač. Vlada bi morala sočasno pripraviti tudi nov zakon, ki bi urejal različna nadomestila, socialne pomoči in družinske prejemke, vse naštetu namreč temelji na zajamčenih plačah.

To je le kratek prikaz predlogov predsedstva ZSSS, ki so nastali po razpravah v sindikatih dejavnosti in Svet jih bo zato zelo verjetno potrdil.

Franček Kavčič

Ali so tekstilcem dnevi res šteti str. 3

DE, sreda 14⁰⁰

Preložitev blokade

Zdenka Bobovec je danes v Lendavi organizirala tiskovno konferenco o problematiki mejnega prehoda v Dolgi vasi. Povabilu so se odzvali predstavniki vseh pristojnih ministrstev ter tudi Dušan Semolič in Jože Gaube iz Svobodnih sindikatov. Predstavniki ministrstev so poročali o ukrepih in načrtih za omilitev nevdržnih razmer v Dolgi vasi, zlasti o skrajševanju čakalne dobe in o izločanju vozil iz prometa na cestah, ki vodijo na ta mejni prehod.

Predstavniki slovenskih prevoznikov, ki so sodelovali na današnji tiskovni konferenci, so poročila vladnih organov sprejeli z zadovoljstvom in zato napovedano blokado cest preložili na 30. september. Do tega roka imajo ministrstva in vladne službe čas za dokončno rešitev zahtev, ki ostajajo nespremenjene. Gre zlasti za začetek gradnje mejnega platoja, poseben režim za vozila z oznako TIR carnet. Šoferji pa še naprej vztrajajo tudi pri odstopu ministra Igorja Umka. Predstavniki šoferjev so se Svobodnim sindikatom danes še enkrat zahvalili za pomoč med nedavno blokado in pri urejanju zahtev prevoznikov.

Pismo predsedniku državnega zbora

Spoštovani g. Jože Školč!

Problematika lastninjenja, ki je predmet današnje izredne seje, je nedvomno pomembna in resna problematika tudi za podjetja, ki so iz različnih vzrokov šele pred lastninskim preoblikovanjem.

Lastninjenje podjetij, ki prirejajo posebne igre na srečo, je že dalj časa sporna tema, tako da še danes ni sprejet zakon, ki bo opredeljeval njihovo lastninsko preoblikovanje. Še vedno smo prepričani, da bi zaposleni pri prireditelju morali postati solastniki v podjetju, ki so ga sami ustvarjali. Še bolj sporen pa je v tem trenutku način opravljanja revizij ter vsi nizkotni udarci, ki jih podjetje Hit pri tem doživlja.

V podjetju Hit se strinjamo, da je revizije potrebno opraviti, saj le strokoven in na pravnih pravilih temelječ postopek revizije podjetja omogoča lastninjenje podjetja in normalizacijo poslovanja. To pa je v prvi vrsti interes vseh, ki se ukvarjamo z igralništvom in ki v tej veji turistične dejavnosti vidimo perspektivo, tako za razvoj naših krajev kot za razvoj celotne Slovenije.

Vsekakor pa je v postopkih revizije potrebno upoštevati pravila, ki jih določajo predpisi, ki ste jih sprejeli prav vi, spoštovani poslanci. V Hitu se tega zavedamo, zato smo revizorjem v našem podjetju omogočili dostop do vseh dokumentov, ki jih inšpektorji rabijo za izvedbo revizije. V našem podjetju se revizorji niso nikoli pritožili

nad tem, da bi jih kakorkoli onemogočali v postopku revizije. Zato ne moremo razumeti izjav vodilnih ljudi Agencije za plačilni promet, da je Hit oviral revizijo.

Take izjave, ki smo jih strokovno demantirali že na novinarski konferenci 5. 7. 1995, lahko zbujejo v javnosti dvom o poštenosti Hitovega poslovanja, pri nas pa seveda dvom o namerah Agencije za plačilni promet.

Podatki, ki jih je g. Špiletič posredoval javnosti in jih obenem izkoristil še za blatenje predstavnikov podjetja Hit d. o. o., so popolnoma neresnični in so lahko samo plod nepoznavanja pravnih predpisov ali pa želje po uničenju podjetja Hit. Gospod Bogomir Špiletič je, verjetno zato, ker v podjetju Hit ni bilo najdenih nepravilnosti v poslovanju, podjetje obdolžil »onemogočanja« revizijskega postopka in se pri tem skliceval na dejstvo, da revizije ni bilo mogoče opraviti v povezanosti družbah. Ta njegova trditev je protislovna, saj Hit ne more onemogočati postopka revizije v drugih podjetjih. Ta podjetja so namreč samostojne pravne osebe, ki imajo svoje vodstvo in same odgovarjajo za svoja ravnanja.

Take manipulacije predstavljajo za naše podjetje veliko škodo in zato nanje nikakor ne moremo pristajati.

Zato apeliramo na vas, da pri obravnavanju problematike lastninjenja obravnavate tudi postopke Agencije za plačilni promet. Menimo, da je v našem skupnem interesu, da se postopek revizij in lastninjenja v celoti izvede pošteno in skladno z veljavnimi pravnimi redom.

Nelida Nemeč, direktorica za komuniciranje in trženje v Hitu

**Odziv na pisanje
dr. Janeza Drnovška**

»Janez Kocijančič,
predsednik ZLSD«

Piše: Srečko Čater,
ROS KZIS

Pa je le res...

**Dr. Janez Drnovšek,
predsednik LDS**

Pismo, ki ste ga naslovili na predsednika stranke ZLSD, terja odgovor, ker v njem navajate celo vrsto neresnic ali še kaj drugega. Sprenevedanje, ki je tipično za vaše delovanje, doseže višek, ko trdite, da niste bili seznanjeni s podporo vaše stranke spremembam zakona o denacionalizaciji.

Konzorcij denacionalizacijskih zavezancev je imel pred obravnavo predloga v parlamentu kar nekaj sestankov s predstavniki vaše stranke in na teh sestankih je večina udeležencev izrazila podporo predlaganim spremembam. Posamezni parlamentarci iz vaše poslanske skupine so se celo javno opredelili za spremembe na okrogli mizi v Cankarjevem domu.

Prvi dan obravnave v parlamentu sem se pogovarjal s številnimi prijatelji, ki so v vaši stranki, in vsi so mi zagotavljali, da bodo glasovali za spremembo zakona o odloženem glasovanju pa so ti isti ljudje, podrejeni strankarski disciplini, glasovali proti.

Glasovanje je bilo rezultat vašega političnega trgovanja s SKD. Vi, ki si dovolite brati levite stranki, kjer se članstvo ne pusti poneumljati predsedniku in ne podpira trgovanja s človeškimi dušami, nimate pravice nikomur ničesar očitati.

S premoženjem 10.500 delavcev, ki ste ga podržavili, ste kupili vstop SKD v koalicio. Z zavrtnitvijo sprememb zakona o denacionalizaciji in preložitvijo Jelinčičevega predloga pa ste te iste delavce in še številne druge, hkrati z njihovimi družinami, spremenili v socialne podpirance.

Uničujete davkoplačevalce, ki so v proračun prispevali zelo pomemben delež, v korist tistih, ki ne plačujejo nikakršnih dajatev in dobro živijo na račun zapovedane solidarnosti tudi najslabše plačanih državljanov demokratične Slovenije.

ZLSD je za spravo med živimi, za sožitje vseh, ki vidijo v prihodnost.

Ta sprava ne more biti kupljena z nacionalizacijo 50.000 ha kupljenih zemljišč, poklanjanjem prodanih gozdov in odpuščanjem 10.500 delavcev v kmetijstvu, 5.500 v gozdarstvu, 4.800 v trgovini in preko 2.000 v gostinstvu. Ne more temeljiti na neenakopravnem položaju najemnikov nacionaliziranih stanovanj in lokalov.

Predno ponovno sedete in napišete pismo stranki, ki ne želi sprave z dajanjem odpustkov na račun socialne varnosti desetisočev državljanov, ki so pričakovali boljši jutri, dobili pa brco po 30 in več letih dela, se zamislite nad svojim ravnanjem in se vprašajte, kdo je tisti, ki povzroča razdore med slovenskim ljudstvom.

Ko smo se opredeljevali za samostojno Slovenijo, se nismo opredelili za tujo veleposest in cerkveni fevdalizem. Opredelili smo se za demokratično, vsem državljanom prijazno državo, ki bo s skrbjo za davkoplačevalce opravičila svoj obstoj in stroške.

DE časopis
slovenskih
delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime: _____

Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika: _____

Voda, zemlja, zrak...
ali morda:

Krik žajnega v puščavi...

DE št. 29/30, 29. 6. 1995

Gospa Hilda Žežko, sekretarka Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije, je v DE št. 29/30, 29. 6. 1995 v celostranskem intervjuju gospodu Cirilu Brajerju nanizala kup netočnih informacij, oziroma bolje rečeno, neresnic, in ker menimo, da je propaganda oz. antipropaganda, ki jo izvaja gospa Hilda Žežko, več kot neokusna, želimo, da zaradi osvetlitve dejanskega stanja objavite naša pojasnila.

Pričeli bi pri njeni izjavi, da je »... edino ZSSS tako številčen, enoten, strokovno močen sindikat, da lahko brani interese delavcev«. Citirana izjava gospe Žežko je neresnična in žaljiva za vse sindikate v Sloveniji. Dejstvo je, da vsak sindikat brani interese delavcev in za SCPS lahko z gotovostjo trdimo, da to dela dobro in uspešno. SCPS ima organizirano delovnopravno zaščito, tako da začne reševati probleme že v samem podjetju, tako v disciplinskih postopkih kakor tudi v postopkih za varstvo pravic delavcev. Znotraj SCPS deluje pravna služba, katere vodja je Mojca Furlan, diplomirana pravnica s pravosodnim izpitom. Strokovne pomoči na pravnem področju smo deležni tudi s strani KSS Pergam, in sicer preko njihove vodje pravne službe Tjane Labernik, diplomirane pravnice s pravosodnim izpitom, ki konstruktivno sodeluje pri pogajanjih za panožne kolektivne pogodbe. Kljub močni strokovni zasedbi v sami hiši ima SCPS sklenjeno pogodbo z nekaj odvetniki, saj je dobra zaščita delavca naš poglavitni cilj.

Ne vemo, kaj za gospo Žežko pomeni izraz »sindikat Cestnega gospodarstva«. Cestna podjetja v Sloveniji so združena v Konferenco sindikatov v cestnem gospodarstvu Slovenije, ki ima sedež v Ljubljani. V njej so preko svojih predstavnikov zastopana vsa cestna podjetja v Sloveniji in Podjetje za vzdrževanje avtocest. Cestno podjetje Nova Gorica in Cestno podjetje Koper sta priključena SCPS, večina ostalih pa so člani Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije.

Gospa Hilda Žežko, kljub temu da sodelujemo pri pogajanjih za panožne kolektivne pogodbe, še vedno ne pozna točnega imena Sindikata cestnega prometa Slovenije, saj nas imenuje »Sindikat transportnih delavcev«. Pod imenom Sindikat cestnega prometa Slovenije uradno delujemo že od 26. 11. 1991. Dejstvo, da SCPS imenuje z napačnim imenom, kaže na njeno nezainteresiranost za kakršnokoli konstruktivno sodelovanje z nami, saj bi se v nasprotnem

primeru vsaj toliko potrudila, da bi pogledala katero od panožnih kolektivnih pogodb, katere sopsodpisniki smo. Nerazumljivo in nekorektno je, da nas proglasi za »negativen primer« sodelovanja, saj stremimo za tem, da bi bilo naše sodelovanje z drugimi sindikati čim boljše, in se zavedamo, da bomo le z združenimi močmi uspeli doseči cilje, ki bi nam morali biti skupni, to pa je predvsem primerno vrednotenje in spoštovanje delavca in njegovega dela.

Trditve, da »predsednik rovari po podjetjih, novači člani drugih sindikatov za svojega, blati in zmerja, da so direktorski sindikati« je milo rečeno neresnična, vsekakor pa žaljiva. Zoran Alijevič je eden od pobudnikov ustanovitve SCPS, istočasno je tudi predsednik SCPS Intereurope že od vsega začetka. Na podjetju Intereuropa Koper so se delavci že leta 1989 odločili, da bodo ustanovili samostojni sindikat. Eden izmed razlogov pa je bil, da z delovnopravno zaščito Sindikata delavcev prometa in zvez niso bili zadovoljni. Z ustanovno skupščino, ki je bila 30. 6. 1990, jim je uspelo svoje ideje uresničiti: sedem slovenskih prevoznih podjetij je ustanovilo Sindikat delavcev v cestnem transportu. Interes delavcev, da bi se priključili novemu samostojnemu sindikatu, je naraščal, tako da se je članstvo večalo iz dneva v dan. Dne 15. 9. 1993 je ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve izdalo odločbo o reprezentativnosti, kar pomeni, da je SCPS reprezentativni sindikat v panogi cestnega prometa v Republiki Sloveniji. Število članov pa še danes narašča.

Ne moremo se strinjati s trditvijo, da je Alijevič med kolektivnim dogovarjanjem »glasno in jasno povedal, da tako visoke zahteve, od plač do dnevnice, postavlja prav zato, da bi mali propadli in da je njegov interes v tem, da obstanejo le veliki in da ni nič hudega, če jih gre tri četrtine k vragu, saj sta za Slovenijo dovolj dve veliki podjetji«. Dejansko stanje pa je ravno nasprotno, saj je vsaj dve tretjini naših članov zaposlenih v malih podjetjih in prav v teh podjetjih smo najbolj aktivni, saj imajo naši člani pri uresničevanju svojih pravic iz delovnega razmerja največ težav.

Predsednik Sindikata cestnega prometa Slovenije Zoran Alijevič predstavlja in zastopa SCPC skladno z mandatom predsedstva SCPS in sklepi organov SCPS. Stališče SCPS v zvezi s plačami, ki ga zastopa tudi predsednik SCPS, je vsebinsko enako stališču KSS Pergam, katerega sestavni del je tudi SCPS, in je sledeče: KSS Pergam in preko njega tudi SCPS ni podpisal socialnega sporazuma, ne dogovora o politiki plač, ne tarifne priloge 95 k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo in se tudi ni strinjal s predlogom zakona, ki je urejanju plačilne politike dal zakonsko moč. Za odklonitev podpisa obstajajo tehnični razlogi, ki že danes potrjujejo pravilnost naše odločitve. Kot primer bi navedli, da delavci raznih panog gospodarstva že ta trenutek prejemo nižje plače kot doslej. Vsi smo lahko zasledili, da se v sindikalnem gibanju v Sloveniji pojavljajo pobude za spremembo spornega zakona o plačah,

ki je tudi podlaga za pogajanja pri sklepanju panožnih kolektivnih pogodb. Zaradi narave in specifik del v naših panogah se nikakor ne moremo strinjati, da so izhodiščne plače tako omejene. Poudarili bi radi, da do podobnih ugovoritev prihajajo tudi v drugih panogah. V zvezi z nadomestili za stroške prehrane in službenih potovanj pa smo prepričani, da imajo vsi delavci enake pravice, ki izhajajo iz delovnega razmerja. Ker je dnevnic nadomestilo za prehrano za čas službenega potovanja in je njena višina določena z uredbo o višini povračil in stroškov v zvezi z delom, menimo, da zahteva po izplačevanju nadomestil v skladu z navedeno uredbo nikakor ne more biti previsoka, kakor v intervjuju trdi gospa Hilda Žežko.

Neresnične so tudi trditve, kako je gospa Zdenka Bobovec poklicala Alijeviča, naj pride pomagat. Dejstvo je, da je gospa Bobovec res poklicala Alijeviča in ga seznanila, da je prišlo do samoiniciativne akcije posameznikov, ki so postavili zaporo. Ona sama pa se je samodejno priključila akciji. Razgovor med gospo Bobovec in Alijevičem je bil zelo vljuden. Alijevič je ponudil pomoč, vendar je izrazil željo, da bi prejel govoriti z vozniki, ki so postavili zaporo. Gospa Bobovec je obljubila, da bo poskusila k telefonskemu aparatu pripeljati voznike, ki so postavili zaporo. Kasneje je sporočila, da nihče od poklicanih ni hotel k telefonu. V koloni vozil, ki so čakala na prestop meje sta bila dva člana SCPS iz Avtoprometa Nova Gorica. Alijevič je pri predsedniku SCPS Avtopromet Nova Gorica Dejanu Simčiču apeliral, naj se mu (Alijeviču) oba javita in s samega mesta dogajanja obrazložita nastalo situacijo. Voznika se nista javila, ker nista sodelovala v zapori.

Glede stavke v Dolgi vasi in trditve gospe Žežko, da Alijevič ni hotel v Dolgo vas, pa lahko postavimo vprašanje gospe Žežko, zakaj sama ni šla v Dolgo vas in se kot profesionalna sindikalistka ni priključila stavki voznikov, ki naj bi bili člani Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije.

Naj vas seznanimo še s tem, kako teče informacija od posameznega voznika, ki je član SCPS, do vodstva SCPS. Predsednik Alijeviča je mogoče dobiti preko treh telefonskih linij, ena od teh je preko mobilnega telefona, ki je ravno zaradi takih in podobnih primerov priključen na omrežje štirindvajset ur na dan. Torej mu lahko vsak voznik, ki je član, kadarkoli javi in obrazloži nastali problem. Eden od takih primerov je bil, ko so si uslužbenci ministrstva za notranje zadeve na Šentilju napačno razlagali odredbo o omejitvi prometa v Republiki Sloveniji, ki jo je izdalo ministrstvo za notranje zadeve. Po intervenciji SCPS na ministrstvu za notranje zadeve je bil problem rešen.

Lahko tudi povemo, da se Intereuropa ni nagnila k Sindikatu delavcev prometa in zvez. Kot že rečeno, je predsednik Alijevič tudi predsednik SCPS Intereuropa in je v stalnem kontaktu s svojimi člani. Naj vas seznanimo tudi s tem, da v Intereuropi d. d. Koper ni članov

Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije, pač pa deluje ŠAK (Sindikat špedicijske, pomorsko agencijske in kontrolne dejavnosti Slovenije), ki skupaj s SCPS konstruktivno sodeluje pri uresničevanju zakona o soupravljanju delavcev, tako da v podjetju Intereuropa d. d. Koper že deluje svet delavcev.

Trditvi, da »prikrajajo na inšpekcijo za delo, naj deluje. Pa nič!« se lahko samo čudimo, kajti sodelovanje Sindikata cestnega prometa Slovenije z ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve in inšpekcijo za delo pri tem ministrstvu je več kot korektno. SCPS ima zelo dobre odnose z območnimi inšpektorati za delo, ki se odzovejo na vsako našo prijavo in začnejo reševati nastali problem.

Upamo, da smo bili dovolj jasni in da smo uspeli osvetliti nekatere trditve gospe Žežko, za katere menimo, da so zgolj antipropaganda in da postavljajo v slabo luč vse druge sindikate, ne samo SCPS. Gospoda Cirila Brajerja pa vljudo vabimo na Sindikat cestnega prometa Slovenije k predsedniku Zoranu Alijeviču, ki mu bo rade volje podal intervju o dejanskem stanju v SCPS, o kolektivnih dogovarjanjih, ki so v teku, in o sindikalni politiki v Sindikatu cestnega prometa Slovenije.

Pa lep pozdrav!

Predsedstvo Sindikata cestnega prometa Slovenije

Preobrazbe argumentov za stavko v koflerji Zalag

Argumenti za stavko so v preteklem tednu prešli skozi 3 faze. Poenostavljeno rečeno: prva faza – povečati plače šoferjev za 40 odstotkov; druga, poudarjena faza – odstop vodstva zaradi domnevnih poslovnih nepravilnosti in tretja faza – popravo tušev v kopalnicah.

Stavka se je v zadnji fazi osredotočila na tiste konkretne argumente, ki izhajajo iz okolja, ki ga stavgajoči delavci poznajo in lahko tudi zagovarjajo.

Prepričan sem, da so stavgajoči zavedeni in vodeni od zunaj, saj se je stavka ravno v drugi fazi sprevrgla v obtoževanje brez argumentov. Obtoževanje na pamet, podtikanje, žalitve in moralna diskvalifikacija pa so argumenti tistih, ki nimajo argumentov.

Normalno je, da v kritičnih situacijah prisegamo na pravni red in predpisane zakone, zato pričakujem, da bodo odgovorni državni organi raziskali pravo ozadje stavke in poiskali zakulisne akterje, ki bodo za nastalo materialno škodo tudi kazensko odgovarjali. Sicer se lahko tako groba manipulacija nadaljuje in ponovi tudi v drugem okolju.

Vsem 300 zaposlenim delavcem v 365-članskem kolektivu se zahvaljujem, ker so v preteklem tednu redno opravljali svoje delovne obveznosti in tako preprečili še večjo materialno škodo podjetju.

Generalni direktor sistema KOTO:
Miro Sotlar, dipl.oec., ing. stroj.

Big Pro d.o.o.
Invalidsko podjetje

Proizvodnja, servis, trgovina, zastopanje
Celovška 172, 61 000 Ljubljana

Najpopolnejša izbira iz programa Casio: kalkulatorji, elektronski glasbeni instrumenti, akustika, ure

NEKAJ IZ NAŠE PONUDBE:

- kalkulatorji raznih zmogljivosti od 603 do 16.881 SIT
- elektronski rokavniki od 1.890 do 52.389 SIT
- elektronski glasbeni instrumenti od 5.709 do 358.800 SIT
- walkmani in prenosni tranzistorji s kasetofoni od 9.486 do 31.191 SIT

... in še in še!

MALA ULICA 8, 61 000 LJUBLJANA • TEL.: (386) 061 315 129 • FAKS: (386) 061 315 053

Trgovina CASIO
v centru mesta pri RTV

VSI ŠOLARJI IMAJO OB NAKUPU POSEBEN POPUST!
-TE PRILOŽNOSTI NE SMETE ZAMUDITI!

Najnižje cene!

DE časopis
slovenskih
delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 • DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije • Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 279 • Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, tel. 313 942, 132 61 92, faks 311 956 • Odgovorni urednik: Ciril Bajer, tel. 131 61 63, 313 942 • Časopis urejajo: Marija Frančeskin (Živiljenjska razpoltja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Kržnik (Sindikalni zaupnik), Franček Kavčič (Sindikati), Boris Rugej (Na tržnem prepihu), Andrej Ulaga (Kazipoti), Igor Žitnik (Kultura, šolstvo), Bora Zlobec (lektorica), Brane Bombač (oblikovalec), Sašo Bernardi (fotograf) in Jožica Anžel (tajnica), tel. 313 942, 131 61 63 • Naročnina: 321 255 • Založba in marketing: 321 255 • Posamezna številka stane 210 SIT • Žiro račun: 50101-603-46834 • Tisk: Tiskarna ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana • Casopisni svet: Jernej Jeršan, Edo Kavčič, Alojz Omejc, Dušan Semolič, Ciril Urek, Mira Videčnik.

Izpolnjena želja Ljudske stranke: začelo se je čiščenje umazanij pri lastninjenju družbenega premoženja

DEŽELA SKRITIH ZAKLADOV

V torek ta teden se je začelo, do zaključka redakcije te številke DE pa še ne končalo 31. izredno zasedanje državnega zbora, namenjeno obračunu z dosedanjimi praksami stranpotij in zavlačevanja privatizacijskih in denacionalizacijskih postopkov ter odlikovanja premoženja podjetij v tujino in zasebne račune. Izredno sejo je izsilila Slovenska ljudska stranka. Njenemu predsedniku Marjanu Podobniku je boj zoper odtujevanje družbenega premoženja eno glavnih poslanstev političnega delovanja. Seja bi morala biti že pred mesecem dni, pa so jo na pobudo formalnega predlagatelja, državnozbornske komisije za spremljanje in nadzor lastninskega preoblikovanja družbene lastnine, preložili. Da bi imeli dovolj časa za proučitev več kakor tisoč strani gradiv in poročil.

Ko pa se je minuli torek končno vse skupaj začelo, smo presenečeni novinarji in tudi poslanci državnega zbora prvi dan zasedanja poslušali samo do zadnje vejice podrobno podana poročila kar 14 pretežno vladnih institucij, ki spremljajo in nadzirajo lastninsko preoblikovanje družbenega premoženja ali ki so pripravila gradiva. Duhamo poslušanje je trajalo do konca prvega dne zasedanja, ko nismo imeli o seji kaj napisati, razen že nekajkrat prežvečenih podatkov o tem, koliko naj bi škode bilo: ali milijarda in pol tolarjev, ali petdeset milijard, ali sto, ali pa toliko (zlasti zaradi denarja, skritega v tujini), da bi se slovenski narodni dohodek lahko skorajda podvojil.

Uradno sta dva vzroka pripravila komisijo za spremljanje in nadzor lastninskega preoblikovanja družbenega premoženja, da je predlagala izredno sejo državnega zbora o lastninskih procesih: obseg oškodovanja in pomanjkljivosti zakonodaja. Zaradi njenih pomanjkljivosti (in bojda interesov posameznih, tudi političnih skupin) je proces lastninjenja prepočasen. Odkrivanje nepravilnosti in kaznovanje krivcev zanje pa neučinkovito. Državni zbor naj bi na izredni seji vso privatizacijsko nesnago počistil in dal lastninjenju nov zagon. Zato je predsednik omenjene komisije Izidor Rejc izredno sejo vneseno imenoval »zgodovinsko«. Verjetno je Rejc vnesel tudi zato, ker je »njegova« komisija državnemu zboru dala v premislek in sprejem kar 18 predlogov, kako privatizacijske in denacionalizacijske postopke očistiti vseh grobdob, ki jih počenjajo posamezniki, pa tudi politika (v zvezi z vračanjem cerkvenega premoženja). Kaj iz tega bo, pa je vprašanje, saj na primer vlada meni, da dosednji privatizacijski postopki potrebujejo le še malo pospeška, pa bo. Tako je bilo moč razumeti ministra Janka Deželaka, ko je na

seji zbora prebiral izjemno dolgo in podrobno vladino poročilo o tem, kaj vse je doslej na področju lastninjenja vlada storila ali predlagala. Tega je bilo res veliko, vendar naslednji poročevalci z delom, ki ga je vlada opravila, niso bili tako zelo zadovoljni. Romana Logar, direktorica Agencije za plačilni promet, se je pritoževala nad slabim sodelovanjem med vlado in Banko Slovenije na eni ter Agencijo na drugi strani, nezadovoljna pa je tudi s prostovoljnimi poravnanimi napak v podjetjih, kjer so ugotovili oškodovanje družbene lastnine. Logarjeva meni, da prostovoljno poravnavanje pomeni samo to, da so tisti, ki so nameravali družbo oškodovati zdaj, ko so jih odkrili, premoženje »prostovoljno« vrnil. Brez posledic zanje. S poročilom vlade o poteku privatizacije ni bila zadovoljna niti Metka Karner-Lukač, ki je spregovorila v imenu poslanske skupine SLS. Namesto da bi vlada pripravila

V parlamentu med dolgovoznim branjem poročil.

Janko Deželak: Do oškodovanja družbene lastnine je prišlo predvsem zaradi sistemske neurejenosti pred sprejetjem zakona o lastninjenju.

Romana Logar: Do oškodovanja družbenega premoženja pride tudi takrat, ko nekdo potem, ko ga odkrijejo, prostovoljno vrne vzeto.

Metka Karner-Lukač: Oškodovanje na račun novih lastnikov se nadaljuje tudi v podjetjih, katerih nova lastninska struktura je že registrirana na sodišču.

Andrej Šter: Samo letos smo ovdili zaradi suma oškodovanja družbene lastnine 48 oseb za 104 kazniva dejanja, katerih škoda je ocenjena na 1,6 milijarde tolarjev.

poročilo, iz katerega bi bile razvidne slabosti v izvajanju privatizacije in bi bilo torej dobra opora za nadaljnjo sejo, je dala podroben pregled svojega dela. Namesto analitičnega je dala sintetično poročilo in celo v tem prihaja sama s seboj v nasprotje. Ta poslanska skupina je nezadovoljna tudi z nameravano porabo privatizacijske kupnine, ki bo, kot je trdila Lukačeva, porabljena za zagotavljanje socialnega miru v nekdanjih socialističnih gospodarskih velikanih namesto za gospodarski razvoj. Lukačeva je na račun vlade oziroma njenega odnosa do devicij v privatizacijskih postopkih povedala še nekaj gorkih, najkrepkejša pa je bila tista, da privatizacijo vodi po tajnih predpisih nekdo iz ozadja. Poslanci Ljudske stranke tudi sodijo, da družbeno premoženje ni bilo v privatizacijskih postopkih oškodovano samo za 52 milijard

tolarjev, ampak za precej več. Oškodovanje namreč še teče, tudi v podjetjih, ki imajo novo lastniško strukturo že vpisano v sodnih registrih, in sicer na račun novih lastnikov.

Od drugih poročevalcev velja posebej omeniti še tri: namestnika družbenega pravobranilca Janeza Krnca, generalnega javnega tožilca Antona Drobničiča in notranjega ministra Andreja Štera. Vsi se po službeni dolžnosti ukvarjajo s preganjanjem nepravilnosti in kriminala pri lastninjenju družbenega premoženja. Krnc je povedal, da je bilo pogosto mogoče slišati pripombe o neuspešnosti družbenega pravobranilstva, saj so sodišča razsodila samo v dveh primerih v korist države, v štirinajstih pa v prid nasprotnih strank. Toda če bi se za lastninjenje oblikovala sodna praksa, bi to v mnogočem olajšalo delo družbenega pravobranilstva. Minister Šter je povedal, da je bilo do začetka letošnjega junija pri državnih tožilstvih vloženih 185 kazenskih ovadb zaradi suma oškodovanja družbene lastnine. Ocenjena vrednost oškodovanja skupaj znaša nekaj manj, kakor šest milijard tolarjev. Od tega je policija letos podala 37 ovadb zoper 48 osumljencev za 104 kazniva dejanja, težka skupaj 1,6 milijarde tolarjev. Generalni državni tožilec Drobničič pa je povedal, da je edina pristojnost državnega tožilstva, da terja revizije, in to je tožilstvo dvestokrat tudi storilo. Kot težavo je omenil, da manjka definicija kaznivih dejanj, povezanih z lastninjenjem. Precej je tudi podvajanje ovadb, za kar so krivi takoimenovani »procesni« razlogi. V prid Agencije za plačilni promet pa je povedal, da ima veliko premalo pristojnosti, da bi lahko podajala popolne ovadbe.

Omeniti velja še podatek o vrednosti premoženja v tujini, ki ga je na izredni seji povedal Mitja Gaspari, finančni minister: desetega julija letos je bilo v registru kapital-skih naložb v tujini vpisanih 1148 domačih podjetij, ki so imela kapitalske naložbe v 906 podjetjih, njihova vrednost pa je bila, preračunano, 560 milijonov mark.

Kot smo že omenili, je komisija državnega zbora za spremljanje in nadzor nad potekom lastninjenja družbene lastnine predlagala državnemu zboru vrsto sklepov, s katerimi naj bi preprečili nadaljnjo krajo družbenega premoženja. Tako naj zbor naloži vladi, naj v petnajstih dneh in po hitrem postopku predloži državnemu zboru predloge zakonodaje ali sprememb obstoječih zakonov ali druge načine, s katerimi bi Agencija za prestrukturiranje in privatizacijo morala ob izdaji soglasja za lastninsko preoblikovanje upoštevati ugotovitve Agencije za plačilni promet o poslovnih dogodkih po začetku leta 1993. Vlada naj bi tudi zagotovila revizije v podjetjih v lasti sklada za razvoj in drugih olastninjenih podjetjih, tudi tistih, ki so v last sklada prišla šele letos po četrtem odstavku 50. člena zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij. Govori se namreč, da so nekatera podjetja v skladu s lastninsko strukturo prišla spekulativno, ker da v podjetjih pod sklado, s čimer naj bi bila že olastninjena, revizij ne bo. Od vlade se zdaj zahteva, naj takšne spekulacije prepreči, naj v takih podjetjih škodljive pogodbe razveljavijo, sprožijo oškodovinske tožbe in zamenjajo odgovorno.

Državni zbor naj bi po predlogu komisije za spremljanje in nadzor nad lastninjenjem od vlade zahteval tudi, naj z ustrezno zakonodajo (ali spremembo sedanje) omogoči pravobranilcem učinkovito delovanje v zvezi z lastninjenjem. Podobno nujno je treba izboljšati pogoje za delo sodišč. In tako naprej. O vseh predlogih komisije bomo podrobneje poročali v naslednji številki DE, ko bodo že znani izidi 31. izredne seje državnega zbora.

Boris Rugelj

ALI SO TEKSTILCEM DNEVI RES ŠTETI?

Takšno vprašanje si je prejšnji teden glasno zastavljala sekretar območnega odbora Sindikata delavcev tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Celje Forto Turk, medtem ko je svojim sodelavcem z Območne organizacije ZSSS pomagal pri urejanju spremljajoče dokumentacije za vlogo delavcev v prisilni poravnavi Zdravilišča Rogaška Slatina.

Kot smo poročali že v prejšnji številki, je šla Tovarna volnenih odev iz Škofje vasi v stečaj, njenih 64 delavcev pa na zavod za zaposlovanje. "Če pomislite, da od januarne plače naprej niso dobili več niti tolarja, je bil sklep Okrožnega sodišča o uvedbi stečajja zanje pravzaprav odrešitev, saj bodo na zavodu po šestih sušnih mesecih naposled le dočkali nekaj denarja," je povedal Turk, ki je med mesec dni trajajočo stavko (!) ves čas stal ob strani ponižanih delavcev TIO, bodril pa jih je tudi na Okrožnem sodišču v Celju. "Upam, da bo šla njihova 'zadeva' vsaj tako hitro skozi predpisano proceduro, da se bo to zgodilo že avgusta; hkrati pa se bojim, da bodo še naprej tolkli revščino, saj se jim je v teh mesecih doma nabralo na kupe položnic, nenazadnje pa tudi dolgovi, ker so se s sposojenim denarjem vozili v službo..."

Vsak mesec ista zgodba

Ne tako hudo kot v TIO, zato pa že kar redno prihaja do kratkih stikov zaradi nerednih izplačil tudi v podjetju Toper 2000. Vodstvo tega podjetja, ki je nastalo na pogorišču nekoč uveljavljene modne konfekcije Toper, je v začetku maja predlagalo zaposlenim, naj bi zaradi obilice dela delali tudi v popoldanskem času in ob sobotah,

temu primerno pa naj bi bil višji seveda tudi zaslužek. Rečeno – storjeno! Delavke, ki za svoje normalno delo dobivajo po 28 tisočakov, so tako delale po 12 ur in tudi ob sobotah ("velikokrat le ob sendvičih, medtem ko je bila za vodilne topla malica priskrbljena!"). Namesto boljšega zaslužka pa so na plačilni dan 25. maja ostale celo brez – rednih plač! Ker jih niso dočakale niti naslednjega dne, so v ponedeljek, 29. maja, zaustavile stroje...

"Zgodba se je spet ponovila v petek, 30. junija. Ko so delavke med malico izvedele, da še ni denarja za majske plače, so spet ustavile proizvodnjo," nadaljuje Turk. "Zaradi takega odnosa seveda nimajo nobenega zaupanja več v vodstvo podjetja, sprašujejo pa se tudi, kakšna je njihova perspektiva – če sploh je. Na njihovem 'teritoriju' se je namreč ustanovila nova delniška družba, Toper-Mode, v kateri so poleg vodilnih delničarjev tudi delavci, ki so danes še zaposleni v Topru 2000..."

Kaj pa (pra)stari Toper, ki je bankrotiral pred tremi leti? "Nova stečajna upraviteljica gospa Ingrid Podlesnik, ki je bila na ta položaj imenovana 6. junija letos, je celjskim sindikatom odkrito povedala, da naj bi bil stečajni postopek realno končan šele leta 1996 in da naj si delavci nikar ne delajo utvar,

da bodo dobro poplačani, saj bo zanje ostalo izredno malo denarja," je Forto Turk zaokrožil zgodbo o Toprih.

Članstvo brez organizacije

Z razmerami so vse prej kot zadovoljni tudi delavci Metke Tekstila, podjetja, čigar večinski lastnik je pred okroglega pol leta postala švicarska delniška družba Spilag AG. Kot pravijo, delajo več kot kdajkoli prej, vodstvo pa jim samo objublja in objublja boljše plače, izplačilo regresa in podobno. No, tistim z najnižjimi dohodki so sicer res za malenkost povečali mesečne prejemke, zato pa večina prejema 80-odstotne plače. To pa ni v skladu niti s kolektivno pogodbo niti z dogovorom o politiki plač, po katerem bi lahko plače v tem podjetju za kolektivno pogodbo zaostajale za le 5 odstotkov. Podobno kot v Topru so tudi delavci Metke Tekstila nejevoljni zaradi dolgotrajnega stečajnega postopka bivše firme; še posebej zato, ker čutijo, da stečajni senat tudi v tem primeru ščiti druge upnike, čeprav imajo po zadnjih zakonodajnih spremembah terjatve delavcev prednost pred vsemi drugimi.

"Poglavje zase pa je odnos vodstva Metke Tekstila do sindikata, saj je vodilni mož Janez Gladek prepričan, da sindikat v firmi nima kaj početi; da pa nima nič proti, če

"SMEJIM SE LE ŠE DOBRIM VICEM" – Forto Turk, sekretar območnega odbora Sindikata delavcev tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Celje.

so zaposleni člani sindikata izven podjetja," pripoveduje Turk. V imenu ZSSS je Gladku že v začetku marca poslal dopis, v katerem ga naproša za pogovor o vzpostavitvi odnosov med sindikatom in vodstvom družbe, delovanju sindikata v družbi ter pogledih vodstva Metke Tekstila v zvezi s kolektivno pogodbo za tekstilno industrijo. Ne na ta dopis ne na drugega, ki ga je poslal aprila, odgovora ni dobil; zaman so bili tudi številni klici po telefonu.

"Ker pa je v tem celjskem kolektivno 161 delavcev naših članov, ki se vse pogosteje obračajo na OO, smo jim svetovali, naj se sestanejo v času malice ali po končanem delu ter izpeljejo volitve v sedem – ali devetčlanski izvršni odbor, ki bo nato iz svojih vrst izvolil glavnega sindikalnega zaupnika. A so za zdaj vse te ideje ostale zgolj pobožne želje," je Turk zaokrožil "poglavje" o Metki Tekstilu. "Ljudje se očitno bojijo za svoja delovna mesta, pa se nihče noče izpostavljati..."

Brezpravje v Impulse

V eni izmed proizvodnih hal bivše Metke dela 52 delavcev (od tega 40 članov ZSSS), zaposlenih v zasebnem podjetju Impulse d. o. o. Zalec, čigar lastnik je Dušan Kovač, sicer direktor Zarje Scala Petrovčiče! Bolj kot to, da Metki Tekstilu ne plačuje najemnine (zaradi česar mu grozi deložacija), nas bo v tem prispevku seveda zanimalo, kakšne "impulze" doživljajo Kovačevi delavci.

Kot so med inšpekcijskim pregledom ugotovili uslužbenci Inšpektorata RS za delo, Impulse d. o. o. nima akta o organizaciji in sistemizaciji delovnih mest, meril za ugotavljanje delovne uspešnosti in pričakovani rezultati dela niso vnaprej določeni in zapisani, kar pomeni, da ni vnaprej določeno, kakšno normo morajo dosegati zaposleni. Inšpektorji so nadalje ugotovili, da iz plačilnih list ni mogoče razbrati razvrstitve v tarifni razred; prekoračeval se je mesečno dovoljeni fond ur; v pogodbah o zaposlitvi niso vpisani datumi nastopa dela, obstojajo pa tudi primeri, ko delavec pred sklenitvijo delovnega razmerja ni bil napoten na predhodni zdravstveni pregled. Itd. Iz odločbe, ki jo je podpisala pomočnica glavnega inšpektorja RS za delo Melita Ambrož, je razvidno, da mora Impulse d. o. o. takoj opraviti kar 12 nepravilnosti, med njimi: uskladiti pravilnik o delovnih razmerjih s splošno kolektivno pogodbo za gospodarstvo, konstituirati odbor za varstvo pravic delavcev, sprejeti akt o organizaciji in sistemizaciji delovnih mest, zapisati in vnaprej naznaniti merila za ugotavljanje delovne uspešnosti, izdelati plan izrabe delovnega časa, določiti dolžino letnega dopusta itd., nenazadnje pa tudi izplačevati povračila stroškov prehrane in prevoza.

"Ko smo že na področju Savinjske doline, moram omeniti, da

imamo zaradi nespoštovanja določil panožne kolektivne pogodbe stalne težave tudi v Tekstilni tovarni Prebold, kjer nimajo ustrezno urejenih pogodb o delu, nepravilno izračunavajo izhodiščne plače itd., za nameček pa delavcem ne plačujejo prevoza na delo," se je Turk odkrito dotaknil še svoje matične, žalske občine. "Poseben primer pa predstavljajo delavke, ki so bile zaposlene v njihovi proizvodni enoti v Pristavi. Ta obrat je že več mesecev zaprt, 18 delavk pa predstavljanih v PE Sveti Štefan, bivši Vinski vrh, na Kozjanskem. Čeprav je po kilometrih njihova oddaljenost od delovnega mesta majhna, pa traja vožnja iz Pristave preko Šentjurja do Sv. Štefana tudi po dve uri..."

Rešitev ne bo elegantna

Forto Turk je svojo pripoved o razmerah v tekstilni industriji na celjskem območju zael s stečajem Tovarne volnenih odev iz Škofje vasi, končal pa z zahtevkom NLB – Banke Celje kot največje upnice po stečaju šentjurske Eleganta, ki trenutno še zaposluje 300 delavcev.

"Stečaj sicer še ni oklican, že zdaj pa se ve, da bodo zaradi izredno velike zadolženosti Eleganta terjatve delavcev poplačane z drobižem," je ocenil Turk in potegnul paralelo s Toprom: "Tudi tukaj je že ustanovljena nova družba z znanim lastnikom, sovlagatelj pa je tudi občina Šentjur, ki ima na vsem območju celjske regije že sedaj daleč največji odstotek nezaposlenosti – skoraj 23-odstoten. Nova firma naj bi zaposlila samo 180 delavcev – 120 jih bo torej odveč! – delala pa naj bi izključno za znane tuje kupce srednjega in višjega cenovnega razreda."

Ali so tekstilcem na celjskem območju dnevi res šteti? Po vsem povedanem to vprašanje še zdaleč ni retorično...

Damjan Križnik

Sindikalna lista

Prvi del

julij 1995

SIT

1. Dnevnice

- cela dnevica (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	3.500
- polovična dnevica (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.750
- znižana dnevica (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.218
2. Kilometrina (od 7. 6. 95 dalje)	23,00
3. Ločeno življenje	40.644
4. Prenočišče - Povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec	
5. Regres za prehrano	10.161

Drugi del

V drugem delu objavljamo povprečno plačo za obdobje februar-april 95 kot osnovno uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečna plača v preteklih treh mesecih v gospodarstvu Slovenije znaša 65.227 SIT.

1. Jubilejne nagrade

- za 10 let	32.613,00
- za 20 let	48.920,00
- za 30 let	65.227,00
2. Nagrada ob upokožitvi	195.681,00
3. Solidarnostne pomoči	65.227,00

Vir: Zavod RS za statistiko

Strokovna služba ZSSS

Javni poziv Vladi republike Slovenije in Gospodarski zbornici Slovenije

Izvršni odbor Sindikata kovinske in elektroindustrije Slovenije - SKEI je na seji 6. julija razpravljal o rezultatih izvajanja zakona in dogovora o politiki plač za leto 1995 in ugotovil, da so posledice teh dokumentov v praksi nesprejemljive. Večina podjetij v naši panogi je prisiljena zniževati plače tudi do 10 odstotkov ali omerjene akte namerno kršiti. Zniževanje plač bo povzročilo velike socialne napetosti v podjetjih, ki so šele sedaj v obdobju gospodarske rasti. Izvršni odbor SKEI je tudi ocenil, da bo izvajanje teh dokumentov zaradi izrazito destimulativnega učinka na zaposlene povzročilo ustavev te rasti, zaradi česar podjetja ne bodo mogla izkoristiti zaenkrat še ugodnih razmer.

Izvršni odbor SKEI zato zahteva:

1. Socialni partnerji naj se takoj sestanejo in pripravijo spremembe omenjenih dokumentov.
2. V nasprotnem primeru bo izvršni odbor SKEI takoj pozval zvezo svobodnih sindikatov Slovenije in sindikate dejavnosti v ZSSS, naj odstopijo od podpisanih dokumentov.
3. Svet ZSSS naj takoj skliče izredno konferenco.
4. Gospodarska zbornica Slovenije mora direktorjem oziroma vodstvom družb takoj posredovati konkretna navodila o izplačevanju plač po kolektivni pogodbi dejavnosti kovinske in elektroindustrije.

Albert Vodovnik
predsednik SKEI Slovenije

NOVA BROŠURA

PLAČE '95

Vsebinska:

- SOCIALNI SPORAZUM ZA LETO 1995
- TARIFNA PRILOGA K SPLOŠNI KOLEKTIVNI POGODBI ZA GOSPODARSTVO ZA LETO 1995
- DOGOVOR O POLITIKI PLAČ IN DRUGIH PREJEMKOV ZAPOSLENIH V GOSPODARSTVU
- KOMENTARJI TARIFNE PRILUGE, SOCIALNEGA SPORAZUMA IN DOGOVORA O POLITIKI PLAČ
- NAPOTILA SINDIKALNIM ZAUPNIKOM

PRIROČNIK LAHKO PO CENI 945 SIT (VKLJUČNO Z DAVKOM) NAROČITE NA NASLOV ČZP ENOTNOST, LJUBLJANA, DALMATINOVA 4, TELEFONI 321-255, 1310-033, 1335-255.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, nepreklicno naročamo

izvod(ov) Plače '95

Naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

Naročeno, dne:

1. račun bomo plačali v zakonitem roku
2. kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju

žig   podpis naročnika

sindikalni

TOLMAČENJE DOGOVORA O

Ekonomsko-socialni svet je na svoji 21. seji, 5. julija 1995, pri obravnavi problemov v zvezi z zakonom o izvajanju dogovora o politiki plač in drugih prejemkov zaposlenih v gospodarstvu in socialnega sporazuma za leto 1995 ter o najnižji in najvišji dejanski plači sprejel naslednja tolmačenja dogovora o politiki plač in drugih prejemkov zaposlenih v gospodarstvu:

Tolmačenje št. 13

V skladu s tolmačenjem številka 8, po katerem se dogovor o politiki plač nanaša tudi na nesolventne delodajalce, ki plače izplačujejo v skladu z zakonom o zajamčenih osebnih dohodkih (Uradni list RS, št. 48/90 in 38/94) se plače pri nesolventnih delodajalcih izplačujejo na naslednji način:

Ne glede na določila 5. člena zakona o zajamčenih osebnih dohodkih pravne osebe z likvidnostnimi težavami oziroma nesolventne pravne osebe pri izplačilu zajamčenih plač upoštevajo določila 3. točke dogovora. To pomeni, da pri usklajevanju plač upoštevajo v dogovoru opredeljeno eskalacijsko lestvico za povečevanje plač.

V primeru neprekinjene nesolventnosti, ki je nastopila že pred uveljavitvijo zakona, uporabljajo kot osnovo za izračun plač po dogovoru zajamčene plače za mesec maj 1995, razen v primeru, ko bi tako določena osnova

preseglala osnovo po dogovoru.

V primeru, da nesolventnost nastopi v času po uveljavitvi zakona o izvajanju dogovora, določijo obseg sredstev za zajamčene plače po zakonu o zajamčenih osebnih dohodkih, za nadaljnje mesece pa prav tako upoštevajo eskalacijsko lestvico iz 3. točke dogovora.

Po prenehanju nesolventnosti pravne osebe preidejo na celovito izvajanje dogovora. Ob tem lahko pri izračunu osnove na podlagi 2. točke dogovora iz podatka za preteklo leto izključijo obdobja izplačevanja zajamčenih osebnih dohodkov.

Tolmačenje št. 14

Podjetja v stečaju ali likvidaciji izplačujejo plače po sklepu stečajnega senata, ki je dolžan ob določitvi sredstev za plače upoštevati dogovor o politiki plač.

Ekonomsko-socialni svet se strinja, da taka podjetja ob izplačilu plač predložijo obrazec

1, ki ga izpolnijo s podatki o sredstvih pod zaporedno številko o najnižjem izplačilu 20.

Tolmačenje št. 15

Zaposleni ima pravico do plačila mesečne plače v skladu z zakonom o izplačilu plač vora ne glede na siceršnje sredstev za plače pri delodajalci ali drugih veljavnih predpisih. Zaradi izplačila najnižje mesečne plače je torej lahko obsek sredstev za plače pri delodajalcih za razliko med najnižjo dogovorno in prej izplačeno plačami. Podatki o tem morajo biti iz obrazcev, ki jih delodajalci predložijo za plačilni promet.

Tolmačenje št. 16

Če se regres za letni dopust izplača v več delih, se pravi regres, do katerega je zaposleni upravičen, 70% oz. 100% - 1. odstavek

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat delavcev gostinstva in turizma

Nove vrednosti izhodiščne bruto plače v gostinstvu in turizmu

Izhodiščne plače so določene na osnovi rasti cen na drobno v obdobju april 1995-junij 1995 in eskalacijske lestvice, določene v 2. točki tarifne priloge k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo za leto 1995. Izhodiščne plače so se v primerjavi z junijskimi povečale za 1% in veljajo do septembra 1995.

Po kolektivni pogodbi delavcev gostinstva in turizma Slovenije so izhodiščne bruto plače za julij, avgust in september 1995 takšne:

Tarifni razred	Zahtevnostna skupina	Izhodiščna bruto plača (v SIT)	Relativno razmerja med TR
I.	enostavna dela	44.439	1,00
II.	manj zahtevna dela	48.883	1,10
III.	srednje zahtevna dela	54.660	1,23
IV.	zahtevna dela	60.881	1,37
V.	bolj zahtevna dela	68.880	1,55
VI.	zelo zahtevna dela	82.212	1,85
VII.	visoko zahtevna dela	93.322	2,10
VIII.	najbolj zahtevna dela	111.098	2,50
IX.	izjemno zahtevna dela	133.317	3,00

Odločili smo se za stopnjevanje pritiska

Predsedstvo Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije je na 7. redni seji obravnavalo poročilo pogajalske skupine o pogajanjih za spremembo PKP. Spremembe na področju določil normativnega dela PKP je ocenilo za zadovoljive, za tarifni del pa to ne velja.

Vztrajanje nasprotne strani pri sedanjih izhodiščnih plačih v višini 43.990 tolarjev za predsedstvo ni sprejemljivo. Njegovi člani so z ogorčenjem ugotavljali, da nasprotna stran v pogajanjih ni želela upoštevati tehtnih in upravičenih razlogov za povišanje izhodiščne plače na 46.300 tolarjev.

Po izjavah predstavnikov delodajalcev vzrok za to ni dogovor delodajalcev v GZS, temveč pritisk manjšega števila direktorjev »tudi s turistično zanimivega gorenjskega konca«, za katere bi vsako povišanje plač pomenilo pokop podjetja.

Predsedstvo je ocenilo, da ni sprejemljivo, da bi politiko plač še v naprej krojila najslabša podjetja, in to v škodo dobrih. Menilo je, da bi bilo prav, da bi delodajalci in GZS povprašali svoje stanovske kolege in člane o razlogih za slabo poslovanje.

Slabi rezultati bi bili po mnenju predsedstva mogoče upravičeni za nerazvite in turistično nezanimive kraje, nikakor pa to ni sprejemljivo za Gorejsko, kjer je nekoč cvetel turizem.

Predstavnik delodajalcev in GZS sta predsedstvo obvestila, da so ponovna pogajanja možna šele septembra, kajti novi upravni odbori še niso konstituirani, starim pa je potekel mandat.

Zaradi vsega tega se je predsedstvo odločilo zadevo zaostri. Sklenilo je, naj se takoj podpiše normativni del PKP, od pogajalskih partnerjev pa zahteva, naj najpozneje do 20. julija sporočijo datum nadaljevanja pogajanj, ki se morajo pričeti še v mesecu juliju.

Če navedene zahteve ne bodo upoštevane, bo predsedstvo pričelo aktivnosti za doseg višjih izhodiščnih plač, vendar se bo v tem primeru cena dela približala višini minimalne plače, ki jo predlagajo poslanci (50.000 tolarjev).

Vse člane sindikata že sedaj pozivamo, naj si ob predvidenem »vročem« poletju sindikata rezervirajo 18. oziroma 19. september 2000 organiziran izlet na Koroško, kjer bo naše letošnje skupno srečanje.

Vsem članom in drugim gostinsko-turističnim delavcem, ki jim ni uspelo izrabiti dopust, želim prijeten odih.

Ivan Jurše, sekretar

knq Sindikat kemične, nekovinske in gumarske industrije

Tarifna priloga h kolektivni pogodbi za kemično, nekovinsko in gumarsko industrijo Slovenije za leto 1995

1. Izhodiščne plače za obdobje julij 1995-september 1995 so v posameznih tarifnih razredih naslednje:

Tarifni razred	Izhodiščna bruto plača v SIT	Koefic.		
		I.	II.	III.
I. enostavna dela	1,00	42.474	44.598	46.721
II. manj zahtevna dela	1,10	46.721	49.057	51.393
III. srednje zahtevna dela	1,23	52.243	54.855	57.467
IV. zahtevna dela	1,37	58.189	61.098	64.008
V. bolj zahtevna dela	1,55	65.835	69.127	72.418
VI. zelo zahtevna dela	1,85	78.577	82.506	86.435
VII. visoko zahtevna dela	2,10	89.195	93.655	98.115
VIII. najbolj zahtevna dela	2,50	106.185	111.494	116.804
IX. izjemno pomembna, najbolj zahtevna dela	3,00	127.422	133.793	140.164

V podjetniških kolektivnih pogodbah se lahko določijo tudi višje izhodiščne plače.

2. Izhodiščne plače se vsake tri mesece povečujejo za naslednje trimesečje za 80% rasti cen na drobno v zadnjem trimesečju.

Ko rast cen na drobno v primerjavi z marcem 1995 preseže 10%, se za nadaljnje povečanje izhodiščnih plač upošteva celotna rast cen na drobno.

Prva uskladitev se izvede na osnovi rasti cen v obdobju julij-september 1995 v skladu s prvim odstavkom te točke.

3. Regres za letni dopust za leto 1995 znaša v bruto znesku 70% zadnjega znanega statističnega podatka o povprečni bruto mesečni plači v gospodarstvu Republike Slovenije. Regres za zaposlene, katerih plača je nižja od povprečja v gospodarstvu, znaša 100% povprečne mesečne bruto plače v gospodarstvu v Republiki Sloveniji.

Regres za letni dopust se obračunava in izplačuje kot individualna pravica delavca. Če se regres izplača v več delih, se od nove osnovne lahko obračuna le neizplačani del.

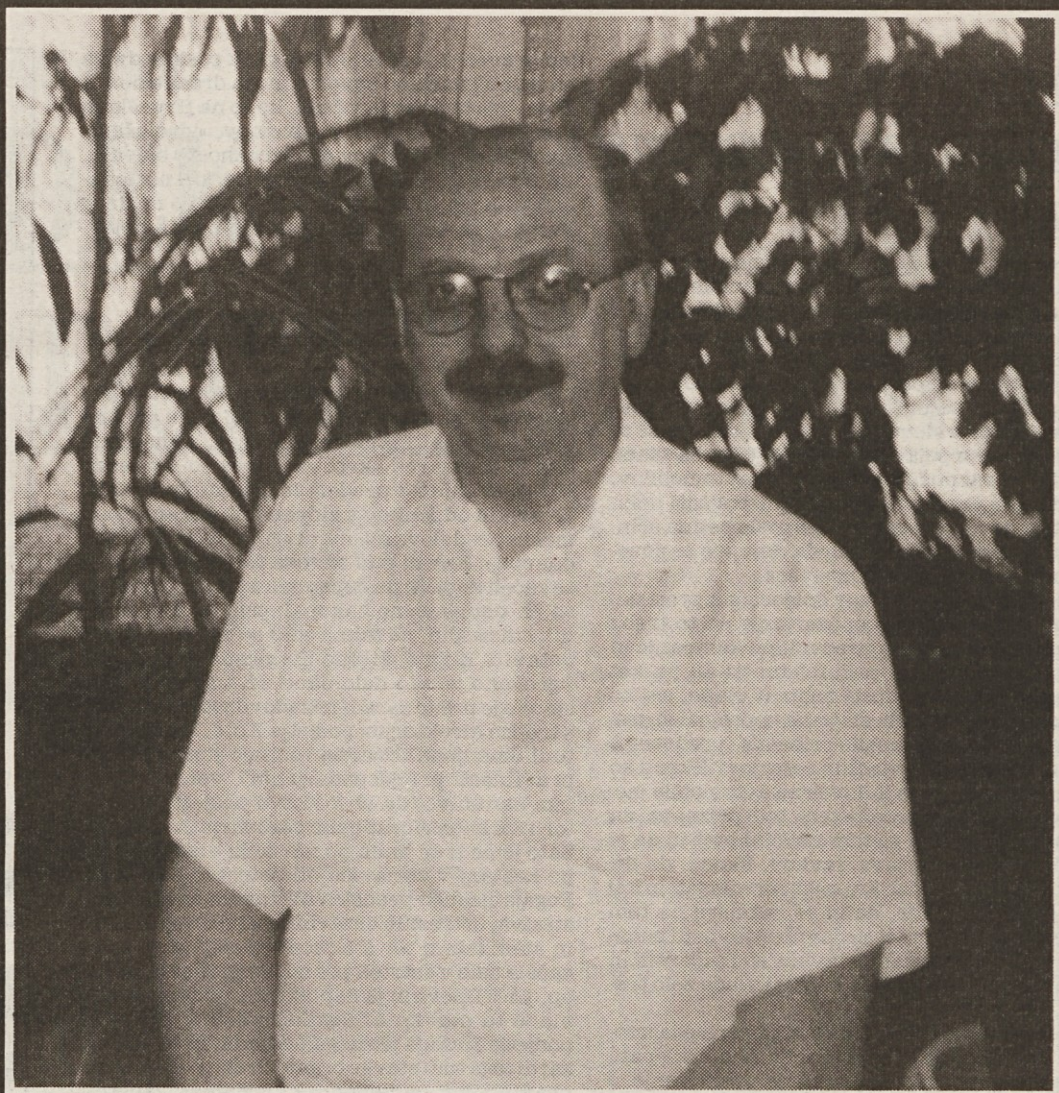
4. Povračila stroškov prehrane in in stroškov za službena potovanja se izplačujejo in povečujejo v višini zgornjega zneska, določenega z uredbo o višini povračil stroškov v zvezi z delom in drugih prejemkov, ki se pri ugotavljanju davčne osnove priznavajo kot odhodek oziroma v skladu s posebnim predpisom, ki bo poenotil izplačila povračil stroškov prehrane, regresa za letni dopust in stroškov za službena potovanja za vse zaposlene v Republiki Sloveniji.

5. Tarifna priloga h kolektivni pogodbi za kemično, nekovinsko in gumarsko industrijo za leto 1995 začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu RS, uporablja pa se od 1. 7. 1995 in velja do 31. 3. 1996 oziroma do sklenitve nove tarifne priloge h kolektivni pogodbi kemične, nekovinske in gumarske industrije.

KULTURNI NAPREDEK

MARIBORA: V GLEDALIŠČU NE DOBIŠ VEČ BOLH

Kaj je kulturni razvoj? To, da hočejo zgraditi sredi najbolj finega okolja vil monstroozni stadion za 60.000 ljudi? To, da zgradijo na njem reflektorje na črno? To, da razbijejo Kolbičevo skulpturo? Da pada stopnja izobraženosti? Da jeste hamburgerje in divjate po peš conih z avtomobili? Da zgradite pošastne zgradbe sredi mesta? Da staremu mestnemu jedru uničite zgodovinsko identiteto in iz njega napravite lunapark? Da v času, ko naj bi država omejila kajenje, v stavbi občine ravhajo kot Turki?

PANORAMA

Naš ocenjevalec slovenske politične scene daje

**PALEC GOR
POMIRJEVALCU
MILANU KUČANU,**
ker je proti mitingom, ki so zamenjava za »legitimni politični red«, proti mitingom, ki podžigajo strasti »in pozabljajo na dejstvo, da je veliko lažje netiti sovraštvo kot gojiti strpnost, življenje z razlikami in medsebojno razumevanje«;

**PALEC DOL
SKRAJNEŽU
dr. ANTONU STRESU,**
ker toži, da bo v Sloveniji tako dolgo slabo, »dokler se slovenski državljani ne bodo ovedeli, kdo je kdo v tej državi«. Takšno ravnanje ni nič drugega kot zanikanje demokratičnih institucij in demokratičnih pravil.

Čeprav dovoljena, pa je gladovna stavka vseeno problematična metoda boja za svoje pravice. Na Slovenskem se je »udomačila«, ker so ministrirale pri tem početju tudi politične stranke.

Darko Zupan, tajnik Republikanske zveze in lastnik podjetja Drug Impex se je v ponedeljek odločil, da bo gladovno stavko nadaljeval tudi brez uživanja tekočine. Zakaj Darko Zupan stavka? Po njegovih besedah zato, ker so Janševe izjave ob odkritju mariborskega orožja, da je njegovo podjetje sodelovalo pri prodaji orožja, škodile ugledu Drug Impexa. Zupan bo gladovno stavko prekinil edino v primeru, če bi se Janša bil pripravljen pogovoriti z njim. Toda Janša je na dopustu. Kdo bo Darka Zupana podprl ali pa ga celo obiskal, čeprav ne gladije v Gankarjevem domu, temveč pred sedežem Janševe SDSS?!

ZAŠČITIMO NAŠ TOLAR!

Naš TOLAR je vendar ena največjih uspešnic, in zasluga zanj gre prav vsem Slovincem, ki vanj iz dneva v dan vse bolj zaupajo. Verjetno bi bilo tudi dobro, da se že ob samih deplasiranih namigih spomnimo, kako, na kakšen način in s koliko vložene truda in naporov smo ga kreirali, predno smo ga na sploh uspeli spraviti v položaj, ko se že skoro enakovredno postavlja v skupino trdnih evropskih valut. Ne le da je konvertibilen doma, tuji strokovnjaki že leto dni predlagajo njegovo konvertibilnost navzven. Je torej trden, soliden, dovolj gibčen, da spremlja, pospešuje in kot instrument »par excellence« tudi kar uspešno krmari vse gospodarske in družbene tokove v našem, sicer majhnem, a že na solidnih temeljih slonečem monetarnem prostoru. Nikar ga torej ne uničujmo, nikar mu torej ne pripisujmo vrste »naglavnih grehov«, za katerimi sploh ne boleha, pa čeprav s tem sploh ni rečeno, da mora ostati samo takšen, kot je sedaj, in da stopnje njegovega položaja ne bi mogli spraviti tudi na še višjo položajno vrednost v našem in evropskem prostoru.

USTAVITE FAŠIZEM!

Popolnoma jasno je pokazala prav tako slovenska katoliška Cerkev, uradna Cerkev, v zadnjem času, na kateri strani hoče biti, s katerimi strankami se povezuje, s katerimi tendencami v politiki se hoče poistiti. Zopet je čudna podobnost z dogajanjem v Nemčiji, kjer je center pomagal priti Hitlerju na oblast in uradna Cerkev nikakor ni pokazala tistega odpora do nacionalsocializma, kakor bi ga bila dolžna pokazati. Demokracija je konec koncev bila za Cerkev vedno sumljiva in bolj ali manj »nujno zlo«, razen v primerih, ko totalitarna oblast ni hotela z njo deliti oblasti ali ji je kratila (vso) svobodo in možnost političnega vpliva.

Premierov ne – (ne)koordinacija znotraj vlade

Predsednik vlade dr. Janez Drnovšek je sporočil, da je proti obdavčitvi avtomobilov. »Predlog obdavčitvi avtomobilov je bil aktualen že pred dvema letoma in že takrat sem kot predsednik vlade zavrnil ta predlog,« je na vprašanje STA o možnostih obdavčitve avtomobilov, o čemer potekajo zadnji čas pogoste razprave, izjavil predsednik slovenske vlade. »Zdaj, ko se te ideje ponovno pojavljajo, poudarjam, da vlada za zdaj ne razmišlja o obdavčitvi avtomobilov. Menim, da je najprej potrebno izboljšati učinkovitost davčnega sistema ter poskrbeti za učinkovito izterjavo obstoječih davkov,« je še povedal premier dr. Janez Drnovšek.

Premier je torej že kar dolgoročno proti davkom. Ali je posebno opozarjati na to treba razumeti kot začetek predvolilne kampanje in (novega) nabiranja priljubljenosti ali pa kot dokazilo neusklajenosti znotraj vlade, saj so novice o novih davkih, zlasti na nepremično premoženje in na avtomobile prihajale (predvsem) tudi iz posameznih vladnih resorjev? Hkrati ko premier zatrjuje, da je davek na avtomobile »nepotreben« in »brezpredmeten«, tudi priznava, da je obstoječi davčni sistem neučinkovit in da je neučinkovita izterjava davkov. Škoda, da dr. Drnovšek ni povedal, kaj misli »predlagati in kaj zahtevati« os vlade, da bi se razmere na tem področju spremenile. Nedavno objavljeni podatki o višini neizterjanih davkov so frapantni in bi se zaradi tega morale znotraj vlade zelo tresti.

Če predsednik pravi, da je najprej treba izterjati obstoječe davke, potem bi lahko sklepali, da je tudi proti uvedbi davka na premoženje, o katerem zadnji čas pogosto govori minister za finance Mitja Gaspari. Ta davek bi seveda zajel tudi desetisoče tistih Slovencev, ki so pred kakšnimi petimi leti vlagali, mnogi tudi z izjemnimi napori in (samo)odpovedovanji, ves svoj denar v odkup družbenih stanovanj. Pod davčni udar bi seveda prišli tudi mnogi drugi lastniki individualnih stanovanjskih hiš in stanovanj, med katerimi so mnogi iz različnih širših družbenih razlogov zdaj v neugodnem socialnem položaju in plačilno nesposobni. Pri tem mislimo na mnoge, ki so zaradi sprememb v gospodarstvu izgubili delovna mesta, in na zaposlene v panogah, ki lahko zagotavljajo le nizke plače.

Vlada tistim, ki dajejo svoj denar v investicije, sicer priznava davčne olajšave na daljši rok, prav tako pa bi bilo prav, če bi to upoštevala tudi pri kupcih in graditeljih stanovanj, namesto da (nepremišljeno) razmišlja o uvedbi novih davkov na premoženje.

Dopisovanje dr. Bučar – Urad za informiranje – nadaljevanka

Nadaljuje se dopisovanje med uradom vlade za informiranje in poslancem dr. Francetom Bučarjem, ki je postal nekakšen simbol za »vroskeptike«. Dr. Bučar sprašuje, kdo je zahteval spremembo ustave in hkrati že kar dokazuje, da spremembe slovenske ustave v tej etapi niso potrebne in da vlada po nepotrebnem popušča in pristaja na »poseben«, neenakopraven tretma naše države s strani Evropske unije.

Za zdaj ni videti, da bi to dopisovanje bistveno vplivalo na razjasnjevanje zadev. Seveda tudi ni normalno, da se je vsa razprava o različnih pogledih na poti vključevanja Slovenije v Evropsko unijo zožila na dopisovanje prek časopisov. Zakaj o Bučarjevih in drugih dilemah ne poteka permanentni dialog znotraj parlamenta? Zakaj vlada in njeni kritiki pretežno del svoje energije izgubljajo v medsebojnem prepiranju in ne sodelovanju? Zakaj poskuša vsak samoljubno in trmasto dokazati samo svoj »prav«? Zakaj ni medsebojnega dopolnjevanja, priznavanja netočnosti ali zablod? Tako je prav neverjetno, da dr. Bučar kar naprej očita vladi, »da daje v javnost zavajajoče izjave, da je Slovenija edina evropska država, ki tako »neevropsko« ustavno štiti svojo zemljo, in zakaj se spreneveda, da sprememba naše ustave, in to že pred začetkom pogajanj o pridruženem članstvu, zahtevajo evropske institucije?« Dr. Bučar glede tega nima prav, saj vlada svoje ocene o »neevropskosti« slovenske ustave ni nikoli posploševala na vso Evropo, ampak le na tisti del, ki tvori Evropsko unijo.

Seveda pa je tudi čudno, da vlada svojim kritikom (takoj)z veliko besedami očita, da pomenijo njihove trditve »popolno nezaupanje v lastno državo, v zrelost njenih državljanov in v pravilno delovanje pristojnih državnih organov... da so iracionalne, nepotrebne in brez podlage«.

Sovražno dejanje proti Cerkvi – kaj pa Hrvaška

V slovenski Cerkvi so logiki »totalitarističnega« režima zakonodajno pobudo dveh poslancev o začasni zamrznitvi vračanja gozdov in drugega premoženja Cerkvi kratkoma proglasili za sovražno dejanje proti Cerkvi in za poskus, da bi Cerkev spet zaprli v zakristijske zidove. Slovenska Cerkev preprosto ne pusti odpirati di-

lem v zvezi z gozdovi in vsak tak poskus dviga na najbolj načelno raven odnosa države do Cerkve. Vse to počenja v času, ko so na Hrvaškem brez kakršnih večjih problemov, »ideoloških« obmetavanj in očitkov o »sovražnosti« sklenili, da hrvaška država tamkajšnji Cerkvi nacionaliziranih gozdov ne bo vračala, ker bo na drug način poskrbela za financiranje njenih dejavnosti.

Direktor, ki nič ne ve

Slovenija je bila tik pred ekološko katastrofo, je ob delni prekinitvi stavke v Kotovi tovarni beljakovinskih koncentratov v Zalogu pri Ljubljani zapisal mariborski Večer. Omenjena tovarna namreč skrbi za odvoz in ustrezno shranjevanje ter predelavo poginulih živali in živalskih odpadkov v slovenskih klanjicah in mesnopredelovalni industriji (okoli 150 ton dnevno). Ker ni bilo odvoza teh odpadkov, so se začeli kopičiti na deponijah klanjic, ponekod so jih neprimerno zakopali celo na komunalnih smetiščih, ne tako redki so omejili ali celo ustavili klanje živine in predelavo mesa. Ogroženo je bilo delo okoli 35 tisoč ljudi. Do stavke je prišlo zaradi nezadovoljstva delavcev s trojico direktorjev podjetja Koto, kamor sodi tudi omenjena tovarna (očitajo jim vrsto nepravilnosti pri gospodarjenju), vendar je pri tem zanimivo, da se vodstvo podjetja (direktorji) ni bilo pripravljeno pogovarjati z delavci. Zato je po treh dneh po naročilu vlade moralo po kostanj v žerjavico ministrstvo za okolje. Pogajanja med predstavniki omenjenega ministrstva, ustreznih državnih inšpekcijskih služb in sindikatov ter stavkovnim odborom so se začela šele v četrtek pozno popoldne (8. julija, op. p.) Dnevnik je zapisal, da po tolmačenju vlade ta stavka ni legalna ker naj bi šlo za podjetje širšega javnega pomena, ki bi moralo zaradi tega tudi stavke organizirati po drugačnih pravilih, kot pa veljajo za »običajna« podjetja.

Časopisi so poročali, da so se »stavkajoči« delavci zaradi svojega odgovornega dela pustili prepričati in vrnili na delo, ne morejo pa razumeti, da so jih o tem obvestili šele po treh dneh...

Zaradi tega zgodba o Kotu še ne bi smela biti končana. Predvsem bi morali ugotoviti, zakaj je vlada ukrepala z zamudo in zmedeno. V ministru za okolje so menda šele po treh dneh iskanja v nekem zakonskem določilu vendarle »odkrili«, da gre pri tovarni beljakovinskih koncentratov za javno podjetje s posebnim statusom. Kaj se bo zgodilo z direktorji, ki se niso hoteli pogovarjati z delavci in so potemtakem glavni krivci za to, da je bila Slovenija na robu ekološke katastrofe? Ali je lahko glavni direktor človek, ki je v trenutku največje krize v podjetju nonšalantno izjavljal, da se z delavci nima o čem pogajati, ker ni sprejel od njih nobenih pisemskih zahtev... Vlada in drugi pristojni organi imajo dovolj razlogov za suspenz in odstranitev takšnih direktorjev.

Janša – neumnosti in barabe

Delo je poročalo, da je predsednik socialdemokratov Janša na strankarski »zabavno-politični prireditvi« v Mostecu povedal nekaj političnih besed, predvsem o nedavni proslavi državnega praznika na Kongresnem trgu v Ljubljani: »Niti na tej proslavi niti na drugih prireditvah ob obletnici ni bilo tako, kot bi si mi želeli. Na teh prireditvah smo slišali poleg besed, ki jih je potrebno slišati, tudi veliko neumnosti...«

Janša, ki sam sodi med najboljše varovanje osebe, je kritiziral oblast, ker se je na proslavi od ljudstva »ločila« z železno ograjo (čeprav je tudi sam sedel za to železno ograjo).

»Zakaj je nekatere, ki so govorili, kako je narod zmagal, varovalo celo krdelo varnostnikov neprobojnih jopičih? Tam je bil narod in samo državna oblast. Pred kom so varnostniki varovali to oblast?« Pred kom se je varoval (in se varuje) Janez Janša?

Janez Janša je pred nekaj dnevi Spomenko Hribar, ki je v Mladini pisala o fašistoidnosti njegovega nastopa na Kongresnem trgu obtožil, da etiketira, tako kot je s fašisti etiketiral prejšnji »komunistični režim« tiste, ki mu niso bili všeč. Na »zabavno-politični« prireditvi v Mostecu pa je Janša dejal, da je treba iskati fašizem v govorih predsednika Kučana in ljubljanskega župana Rupla...

»Nikomur ne priznavamo pravice, da zapravi tisto, kar smo pred štirimi leti skupaj dosegli,« je poudaril Janša, po pisanju Dela pa se je iz množice slišalo: »Dol barabe, dol barabe.«

Janša v Mostecu sicer ni ponovil svojih mitingaških besed: »Ne damo Primorske, ne damo Piranskega zaliva, ne damo Trdinovega vrha, ne damo Razkrižja«, pač pa je dejal, da nasledniki političnih sil, »ki so nam petinštidesetega leta zapravili Savudrijo, danes razprodajajo del slovenskih Gorjancev...« Janša na očitke, da ne more na tako poenostavljen način govoriti o mednarodnih odnosih in mejnih vprašanjih Slovenije in vzbujati različnih pričakovanj in strasti pri ljudeh na eni strani in strahov in zaupanja na drugi strani, odgovarja, da on to lahko počne, ker ni v vladi...

Te dni je neko zapisal, da je izrekanje ognjevitih in nestrpnih besed pred novotno množico lahko zelo tveganje in politično neodgovorno početje... Igor Mekina ugotavlja, »da za pisano in javno govorno svobodo govora ne veljajo enaka pravila igre, še več, za »ognjevite« govore v primeru nasilnih posledic tudi v še tako demokratičnih državah izrekaajo visoke kazni.«

Kučan – Janša 10 : 7

Janez Janša je zadnjič v Delu zapisal, da je Milan Kučan v Sobotni prilogi Dela v »zadnjem času« priobčil najmanj deset intervjujev, medtem ko on »v vsem tem času« ni imel niti ene same priložnosti.

Urednik Sobotne priloge Dela v odgovoru Janezu Janši trdi, da so bile »takšne priložnosti«: »Pogovor za Sobotno prilogo vam je bil ponujen v začetku letošnjega leta, pa se tisti teden, ki vam je bil predlagan, niste hoteli pogovarjati. Na pogovor za SP ste bili povabljeni tudi konec lanskega leta, in sicer za serijo o spreobrnjenicah, v katerih je nastopil tudi Milan Kučan. Za pogovor za SP smo – prek vaše predstavnice Nike Dolinar – dogovorjeni tudi prav zdaj... Torej boste spet imeli priložnost. In sicer v Delu niste tako obupno zapostavljali: pred kratkim ste izhajali v podlistku, s svojimi reakcijami raznih vrst pa se v Delu oglašate nekako v tempu marljivega Delovega novinarja.

Glede Kučanovih najmanj 10 intervjujev objavljenih »v zadnjem času«, pa ste zelo tipljen Janša, gospod Janša. Manipulirate. »V zadnjem času« je seveda subjektiven, raztegljivo pojem. Vendar ima svoje meje in ne sega recimo nazaj do faraonov. Torej Milan Kučan 10 pogovorov za SP ni imel v »zadnjem času«, ampak v zadnjih petih letih. Saj niste Metuzalem, spoštovani, da bi bilo pet let za vas tak časovni drobižek.

No, in v teh istih zadnjih petih letih, torej v istem »zadnjem času«, ste vi, Janez Janša, imeli v SP 7 (sedem) intervjujev. Je to vaša niti ena priložnost?«

Pred sedežem Socialdemokratske stranke Slovenije Darko Zupan gladovno stavka in zahteva pravico zase, ker je baje zaradi neke netočne izjave Janeza Janše doživel hudo škodo pri poslovanju s svojim podjetjem...

Zoran Thaler – presenečenja in spodrsjlaji

Zunanji minister Zoran Thaler zadnje tedne kar naprej preseneča in kopiči spodrsjlaje. Vsekakor je treba soglašati z Janezom Janšo in drugimi njegovimi kritiki (iz opozicijskih vrst), da je bila prepoved organizacije slavnostnih sprejemov v slovenskih diplomatskih predstavništvi (iz varovalnih razlogov) napaka. Še večja neokusnost pa je bila Thalerjevo pojasnjevanje in opravičevanje te poteze, češ da tuji diplomati prihajajo na sprejeme tako samo zaradi hrane in pijače in da pravzaprav sploh ne vedo, za katero državo gre...

Druga njegova napaka je odprava slovenščine v mednarodnem diplomatskem dopisovanju Slovenije. Kot poroča Slovenec, so v slovenskem zunanjem ministru vpeljali novost: uradne dopise, namenjene tujim državam, bodo odslej pošiljali le v prevodu tujega jezika brez slovenskega izvornika. Slovenec dodaja, da vse »normalne države uradno komunicirajo z ustanovami oziroma predstavniki drugih držav tako, da dopis pošljejo v svojem jeziku, temu pa priložijo še prevod v enem od svetovnih ali diplomatskih jezikov (največkrat v angleščini). Tako države pokažejo svoj narodni ponos in suverenost...«

Slovensko zunanje ministru bi si moralo prav zdaj v okviru slovenskega približevanja Evropski uniji še posebej prizadevati za afirmacijo slovenskega jezika in za zagotavljanje njegove maksimalne enakopravnosti z drugimi jeziki v tej uniji, kar pomeni, da ne bi smeli iz kakršnihkoli »praktičnih« ali »tehničnih« razlogov pristajati na njegovo večje reduiranje, kot pa bi to veljalo za druge evropske jezike. Bolj tenkočutno (in politično) bi morali tudi presoјati in določati, kje naj naši najvidnejši predstavniki nastopajo v slovenščini, kje pa naj razkazujejo svoje (največkrat ne najboljše) znanje angleščine ali kakšnega drugega tujega jezika. Ob uradnih srečanjih, denimo z Italijo in Avstrijo, pa bi bilo še posebej veliko razlogov za dosledno rabo slovenščine.

Sposobna direktorica – nesposobna

Revizijska hiša KPMG je ugotovila, da je Paloma lani poslovala z izgubo, in tako demantirala izjave nekdanjega vodstva Palome in glavne direktorice Matilde Strasser, da je bilo njihovo poslovanje uspešno. Po teh zatrjevanjih naj bi imela Paloma lani 93,9 milijona tolarjev dobička, revizijska družba pa je odkrila poslovno izgubo 1.944.100.000 tolarjev. Čeprav sicer zdaj nekdanja direktorica govori, da je bila revizija opravljena brez njene vednosti in navzočnosti, torej tudi brez njenih pojasnil, je odkritelji vendarle presenetljivi. Z njim so v dobršni meri demantirane tudi mnoge izjave in poteze, ki so pred nekaj meseci spremljale zamenjavo direktorice Strasserjeve. Predsednik Slovenske ljudske stranke Marjan Podobnik je v tem videl nekakšno zaroto proti sposobni direktorici in poslovno uspešnemu podjetju. Konzorcij poslovnih bank, v katerem so največje upnice Palome, pa je po zamenjavi Strasserjeve celo zahteval njeno vrnitev na direktorsko pozicijo.

Kdo potemtakem v Sloveniji določa (in po kakšnih merilih), kdo je sposoben in kdo slab direktor?

Gladovna stavka – vendarle sprememba

Podpredsednik Republikanske stranke slovenske Darko Zupan od 21. junija gladovno stavka pred prostori Janševе socialdemokratske stranke. Ob odkritju orožja na mariborskem letališču je Janez Janša v celotno afero povzal tudi Zupanovo podjetje Drug – Impex, za katerega pa pozneje – kot zatrjuje Zupan – v preiskavi niso odkrili vpletenosti v to afero. Zaradi Janševе izjave je Zupanovo podjetje utrpelo veliko škodo in zdaj Zupan zahteva od Janše nadomestilo te škode.

Podobno kot se je dogajalo ob drugih gladovnih stavkah, pristojni zamujajo z uradnimi pojasnili, čeprav Zupan poleg Janše obtožuje tudi druge, da z njim niso ravnali korektno. Kljub temu pa pri tej gladovni stavki vendarle ni vse tako, kot je bilo pri drugih gladovnih stavkah. Janševi socialdemokrati, ki so doslej nesebično podpirali (in spodbujali) vsako gladovno stavko, zdaj zgubljajo živce. Protestirajo, ker Zupan gladovno stavka pred njihovimi prostori, in zahtevajo ukrepanje pristojnih organov, natančno kontrolirajo, ali Zupan je ali ne, sprašujejo, »kdo je na Socialdemokratsko stranko naščuval ljudi, ki so bili pred kratkim izpuščeni iz zapora zaradi ilegalnega posedovanja orožja...«

Si lahko zamišljate, kaj bi se zgodilo, kakšne bi bile reakcije Janševе stranke, če bi katera druga, Janši sumljiva stranka poskušala na tak način obračunavati z gladovno stavkajočimi?

Avstrija – po starem?

Zunanji minister Zoran Thaler je na zadnji seji odbora državnega zbora za zunanjo politiko po pisanju Slovenca in Dela zatrdil, da v razmerju med Avstrijo in Slovenijo ne prihaja do zapletov in da Avstrija do Slovenije ni postavila zahtev. »Slovenija je od Avstrije dobila zagotovila, da to ne pride v poštev, čeprav v avstrijski notranji politiki nekateri špekulirajo s temi vprašanji« (Slovenec, 8. julija 1995). Delo pa piše, da je »na namige enega od članov odbora, da v slovensko-avstrijskih odnosih prihaja do zapletov, zunanji minister Zoran Thaler odvrnil, da Avstrija ne postavlja slovenski nobenih zahtev. Poudaril je, da je avstrijska stran zagotovila, da tako zaostrovanje ne pride v poštev in da je bilo v diplomatskem dialogu s sosedo pojasnjeno tudi enako slovensko stališče.«

Minister Thaler je to izjavljal v parlamentu neposredno potem, ko so nekateri naši časniki objavili informacije o obisku avstrijskega zunanjega ministra v Celovcu, kjer naj bi med drugim izjavil, da je za Avstrijo zelo pomembno vprašanje tako imenovanih Staroavstrijcev v Sloveniji, pa vračanje od leta 1945 nacionaliziranega premoženja ter nekakšnega slovenskega odrekanja avnojskih sklepov...

Zaradi tega bi bilo nujno, da bi slovenski zunanji minister povedal, kakšnega datuma so »uradna avstrijska zagotovila o nezaostrovanju« – so bila dana pred celovškimi izjavami avstrijskega zunanjega ministra ali po njih?

Spomenka Hribar – štrikarica

V različnih časopisih se že kar nekaj časa Marija Vodišek vztrajno pojavlja kot propagandist in zagovornik Janeza Janše in njegovih socialdemokratov: »Ko sem na televiziji gledala in poslušala Spomenko Hribar v besednem dvoboju z Janezom Janšo, mi je prišlo na misel, da so bile brčkone take tako imenovane »štrikarice – tricoteuses« med francosko revolucijo. To so bile ženske iz ljudstva, ki so spremljale vsa zasedanja ljudske skupščine in revolucionarnih sodišč, med tem pa ves čas pletle in vzklikale revolucionarna gesla, zahtevale smrt za številne, ki so se znašli pred sodiščem, in to tudi dosegle. Je bilo pri nas kaj drugače leta 1945, po koncu druge svetovne vojne? Tisti, ki se tega spominjamo, vemo, da so bile afezejevke prav take, če ne še hujske. Pa danes? Spomenka Hribar je bila v Žarišču usodno podobna »štrikaricam«. Napadalna, priprtih oči, stisnjenih ustnic, si je drznila imenovati Janeza Janšo fašista. Pa se ta Spomenka, ki uporablja take izraze, prišteva med intelektualke. Vendar v terek zvečer ni dajala takega videza. To ni samo moja ugotovitev, mnogi so jo primerjali z najbolj zagrizeno komunistko. Zakaj se je ta Spomenka, ki smo jo tako radi gledali in poslušali leta 1990 in še nekaj časa potem, tako spremenila? Morda pa tudi takrat ni bila iskrena. Verjetno je to naredila zaradi osebnih koristi in koristi njenih. Ugotovila je, da bo njihova pot lažja, če obrne plašč in se pridruži »lajajoči karavani«! Priznati moram, da novo vlogo opravlja odlično. Toda, koliko časa ji bo to še v korist. Slovenci, njeni somišljeniki in nasprotniki, se je bomo vedno spominjali kot človeka, ki je izdala svoje najbližje sodelavce. Jaz jo vidim kot zapoznelo in poveženo revolucionarko... Namesto, da grozite Janezu Janši kot poprej še denšnici, pa jih boste ustavili, se raje ustavite vi, da ne boste zabredli pregloboko. Verjemite, redki so, ki vas obdučujejo, mnogo več jih je, ki vas obtožujejo.«

Marija vodišek je v svoji »zgodovini štrikanja« očitno namerno pozabila na obdobje, ko je bila »revolucionarka« Spomenka Hribar kot intelektualka (skupaj s svojim možem Tinotom Hribarjem) v razvidnih spopadih s prejšnjo oblastjo.

Pripravil: J. K.

ODMEVI

DOGODKI

Marjan Pungartnik, pesnik, publicist in tajnik Zveze kulturnih organizacij v Mariboru

KULTURNI NAPREDEK MARIBORA: V GLEDALIŠČU NE DOBIŠ VEČ BOLH

Literatura je pomembnejša od prevratniških idej. Demokracija je svobodno življenje. Pluralizacija slovenske družbe se je v nekontrolirani obliki prvič pokazala v študentskem gibanju. Kultura je posebna omika, ki oblikuje plemenita nagnjenja. Slovensko izobraženstvo je ogrožena manjšina, ki je ne gre obtoževati za kulturni propad. Pavijansko vreščanje bodočega izobraženstva. Je v Mariboru na področju kulture "fse v reži"? Ob pomanjkanju izobraženstva hočejo biti kritiki tudi tisti, ki to sploh niso. Katastrofalno nizka izobrazbena reven Slovencev. Maribor se hitro kulturno razvija: na vlaku in v gledališču ne dobiš več bolh. Kulturni razvoj je pragmatična stvar. Občinska oblast ima pomembno kulturno poslanstvo: skrbeti mora za redno čiščenje ulic, utišanje nočnih razgrajev ter javni red in mir. Maribor ima močan "kulturni podmladek". Življenje je slaba kopija literature.

To je samo nekaj poudarkov iz razgovora z Marjanom Pungartnikom, nekoč "študentskim revolucionarjem", danes pa pesnikom, publicistom, mentorjem mladih ustvarjalcev ter tajnikom Zveze kulturnih organizacij v Mariboru. Z njim smo se pogovarjali o razmerah na področju kulture pri nas in še zlasti v Mariboru, pa tudi o njegovem literarnem delu. (Mimogrede: zvedeli smo, da je tik pred izidom njegova zbirka pravljic "Petrej s tepke".)

Panorama: Slovenska javnost Vas je prej kot pesnika spoznala kot urednika ljubljanskega Radia študent, urednika Tribune, publicista in enega najbolj vnetih "študentskih revolucionarjev" na ljubljanski univerzi konec šestdesetih in na začetku sedemdesetih let. Kako danes gledate na takratno študentsko gibanje in svoja mladostna leta? Je bila tedanja študentarija prvi glasnik novih demokratičnih časov ali je šlo za kaj drugega?

Pungartnik: Ni čisto tako. Pesmi sem objavjal že kar nekaj pred svojo novinarsko "kariero". Vse drugo je prišlo tako mimogrede, ker kaj pa naj počne pob s podeželja in ljubljani, kakor dela in živi po svoje. Zame je literatura pomembnejša od vsega drugega, tudi od prevratniških idej.

Ne vem, zakaj so se me zapomnili kot enega najbolj "vnetih študentskih revolucionarjev", ko pa nisem bil tako vnet, kakor se zdi. Za razliko od nekaterih kolegov, ki so bili v študentske vrste poslani ali pa so to vzeli za sceno uspeha, sem delal samo stvari, ki sem jih hotel. Nisem bil eden od tistih nevrotičnih revolucionarjev, ki se morajo česa znebiti, da bi bili svobodni. Jaz sem potreboval svobodo za življenje. Imel sem predstavo boljšega sveta in ni mi je narekovala niti stranka in niti socialno ozadje. Ljudje to hitro razumejo kot ekstremizem ali fanatizem.

Nikoli nisem jemal iz študentskega gibanja, ampak sem vanj vnašal. Tako me tudi ni preveč zanimala njegova politična stran, ampak predvsem tista, ki se da izraziti z umetnostjo in ki omogoča osebnostno, kulturno avtonomijo. Če ima človek svoj evangelij, ne potrebuje niti Cerkev in niti partije.

Takrat se je na univerzi veliko dogajalo, zlasti v sloju kulture. Vse to je segalo čez tedanje politične predstave in tradicionalizem in zato je moralo priti do konfliktov. Vendar sem zelo malo sodeloval na ravni zunanjih konfliktov. Zdaj morda cenijo za spektakularnost, da si se prerival s policaji, da si bil na demonstracijah in podobno. Jaz pa nisem koval nobene zarote. Tisti boljši svet se mi je zložil iz drugih reči. Po nekaterih demonstracijah za Kambožijo sem se vrnil domov in ugotovil, da sem pol nekakšne množične psihične umazanije, ki se je mojim individualističnim instinktom uprla.

Seveda, demokracija je svobodno življenje. Takrat so se formirale nekatere predstave sodobnih demokratičnih zahtev, predvsem avtonomije, človekovih pravic, ekologije. Okrog njih smo se združevali brez prisile in lahko je prišlo do izraza precej posameznikov. Če vsi takrat niso bili sprejeti, še ne pomeni, da niso bili pomembni, saj se je pluralizacija pokazala prvič v nekontrolirani obliki prav v študentskih gibanjih.

Z današnjega vidika je to zagotovo zanimivo obdobje, polno intelektualne svobode in sprto s tistim, kar imamo zdaj, ko vlada miselnost drobnih trgovcev. Šlo je za bolj dolgoročen poraz, kakor si mislimo.

Panorama: Mnogi udeleženci tedanjega študentskega gibanja, s katerimi ste skupaj delali "študentsko revolucijo" in prijateljevali, so danes strankarski liderji, poslanci, ministri, uredniki, direktorji velikih podjetij, župani... Skratka, vodilni politiki in gospodarstveniki. Kljub temu pa so razmere v družbi še daleč od tistih idealov, ki jih je proklamiralo študentsko gibanje?

Pungartnik: Sem in tja opažam, da je kakšen moj cimer ali urednik iz tistih časov postal pomemben, in razen zelo redkih izjem je to znak, da se je mladost definitivno končala in da ni več nekakšnega čara pripadnosti - generaciji, skupini, študentske-mu gibanju. Tako je pač. Ljudje postavijo na prvo mesto svoj položaj in jim tisto nedoločno navdušenje ali nekaj prebenednih noči ob pogovornih pomeni veliko manj kakor nekoč. Zdaj ne le da so pomembni ljudje iz moje generacije, v poslovnem svetu so uspešni že tisti, ki so bili moji študentje.

Pomembna je neke vrste distanca. Veliko sem napravil, da me ne bi uvrščali v karkoli. Gre za pravi projekt avtomatizacije. Radio študent, Tribuna, študentske skupine, partija, revije... Ne-koč je vsemu temu treba obrniti hrbet in oditi naprej. Velikokrat do uspeha pripelje le slab značaj. Trenutno je tako edini svetnik Slovenije ravbar Rihtarič. Pa še v njem je bilo veliko ravbarske romantike in ne le suhoparno rokomavharstvo.

Pred leti mi je podaril svojo magistrsko nalogo moj šef z novinarstva na fakulteti. Eno od osrednjih poglavij je bilo soočenje dveh pojmovanj svobode. Prvo, ki ga je zagovarjal on, in je bilo Heglovo, drugo pa je zagovarjal nek naš profesor s Havajev in se je glasilo, da je svoboda to, da izkoristiš enkratno priložnost. Dolgo sem se tej konfrontaciji smejal, dokler nisem ugotovil, da je v Sloveniji dejansko obveljala najbolj pragmatična, najbolj vulgarna oblika svobode, tista, po kateri si človeku samo sredstvo za doseganje denarja. Slovenci so izlakoteni denarja. Tega jim ne prinaša noben globlji smisel. Največ, na kar so pripravljene pristati je, da si za samopolepševanje omissijo kakšno od verovanj, kakšno jogo, samoobvladovanje.

Čeprav je po zunanjih znakih vse optimistično in na najvišji zgodovinski ravni, doživljam ta čas kot omračitev. Je kdo analiziral posledice katastrofalno nizke izobrazbene ravni Slovencev, tistega sramotnega podatka o tem, koliko odstotkov ima visokošolsko izobrazbo?

Povezujem vzpon ljudi iz moje generacije s tem padcem v brezno nizke kulture. Ker kaj pa je kul-

Kdo ve, od kod so slovenski šolski arhitekti jemali vzore, ko so zidali te šole. Njihova domiselnost in prosvetljenost sta kajpak zelo jasni. Iz užitka so napravili nekaj prepovedanega, mračnega, zatrtega, smrdljivega - kajti prva stvar, ki jo zaznate na slovenski šoli, je ob cigaretnem dimu smrad iz jedilnic. Kako naj otrok, ki zraste v teh grozljivih pitalnicah, razvije mehko socialnega prostora, pozdrav, nasme, prijaznost, obzirnost? Za hrbtom mu stoji cela šola, da pride na vrsto, on pa hlastno pogoltno obrok, občutek človeškega pomena, ki je na koncu koncev tudi v senzualnem, v užitku kot človeški potrditvi, pa nadomesti z močjo, ki jo prinaša denar.

Slovensko izobraženstvo je socialna in ogrožena manjšina in ne gre ga obtoževati za ta kulturni propad. Stanujem ob študentskih domovih, in ko kdaj sredi noči poslušam pavjansko vreščanje bodočega izobraženstva, si mislim: Morda je to edini način, da vas ljudstvo poslušajo. Kot socialna kategorija ste tako ali tako irelevantni!

Panorama: Ko ste se po končanem študiju na današnji Fakulteti za družbene vede pred približno 20 leti odločili, da boste po študiju živeli in ustvarjali v štajerski metropoli, je Bojan Štih govoril o Mariboru kot o "industrijski puščavi". Kakšne so bile takrat kulturne in duhovne razmere v mestu od Dravi? Ste se težko odločili za življenje in delo v "puščavi"??

Pungartnik: V Maribor sem prišel po precejšnjem

življenju, kakor so meni. Vrhunec je bil s tistim prisluškovanjem. Sama policija je storila vse, da bi prikrla sledi, tako da ne verjamem, da bi se kdajkoli lahko kaj razkrilo.

Živeti v Mariboru? Veste, židje lahko živimo kjerkoli in kjerkoli najdemo ljudi, s katerimi se da lepo živeti. To ni odvisno od Maribora. Preden sem prišel sem, sem še v Rimu preživel veliko več časa kakor v Mariboru. Bil mi je tuj. Ima neko nezno-sno navado, da so prijatelji tisti, ki se zapljajo s tabo. Poznaš samo tiste, ki si jih srečal pri šanku. Maribor je ksenofobičen. Še na občinskem policijskem uradu sem doživel prav zanimive stvari. Kdor se tukaj pritoži, je čuden, če že ne kriv. Skozi to se težko prebiješ s politično koncepcijo demokracije.

Nisem se prišel v Maribor dokazovat, kakor so se šli drugi dokazovat v Ljubljano. Komu naj bi se pa dokazoval in kaj naj bi dokazoval? Saj je cela Slovenija premajhna za kakršen koli dokaz, razen za lokalno omejenost. Saj je treba živeti globalno. Še v vojski, ki je bila zame čisti arest, sem imel stike z Nemčijo, Italijo, Madžarsko, pa da ne bi živel s svetom v Mariboru.

Panorama: Po prihodu v Maribor ste se zelo intenzivno vključili v kulturno življenje štajerske metropole in opravljali tudi vrsto pomembnih dolžnosti. Med drugim ste bili vrsto let tudi urednik revije Dialogi, ki je bila po nekaterih ocenah takrat zelo kvalitetna. Kako je bilo in je s publicistiko v Mariboru?

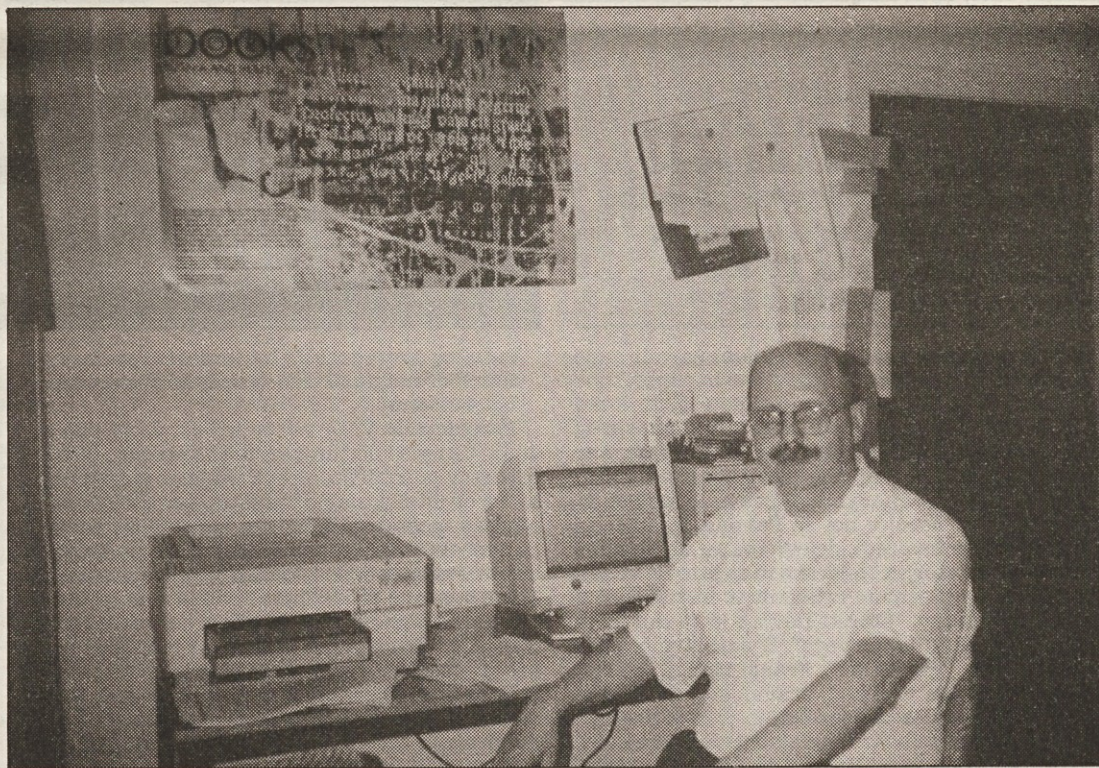
Pungartnik: Moj prihod v Maribor je bil kar buren. Mislim, da sem se najprej spril z mariborskimi pisatelji, ki so potem pisali zgrožena pisma bralcev in podobne reči, da ne omenjam drobnih ovad-štjev. Intelektualno ozračje Maribora je bilo precej zastrupljeno in to sega še v današnji čas.

Za običajne predstave je bil Maribor sicer morda sprejemljiv, vendar sem ga čutil v kulturi kot za-spanso, konzervativno, k diletantizmu in politič-nemu navdušenju nagnjeno mesto. Obremenjeni so bili z nekaterimi starimi konflikti, med drugim tudi med literati. Tako imenovana "peterica" je poskušala na začetku sedemdesetih let osvojiti neka-tere pozicije, vendar se ji ni posrečilo. Potem je prišel še proces proti Jančarju, vmes je bilo še veliko drugih stvari. Ko sem začel prihajati na sestanke pisateljske podružnice, sem videl, kako krčevito se vsi oklepajo tega režimskega čudeža. V kasnejšem besednjaku bi se reklo, da je bilo malo, če je sploh bilo kaj, prostora za civilno družbo.

Pozneje sem res prišel za glavnega urednika Dialogov. Za razliko od skupine pred mano sem na široko odprl revijo mladim, odprl sem jo za pre-vajanje sodobne literature in za zapisovanje stališč. Zlasti usmeritev k mlajšim je tudi znotraj uredništva naletela na ostru nasprotovanja. Mi-slim, da je revija dejansko prinašala dosti objek-tiven pregled literature, ki se je pisala takrat.

Zadnjič sem izbrskal iz arhiva koncept nove mari-borske družboslovne revije, ki smo jo takrat pri-pravljali znotraj marksističnega centra na mari-borski univerzi. To je bila institucija, ki je prinesla nekaj drugega vetra v intelektualno življenje Ma-ribora, čeprav so si ga ljudje še najbolj zapomnili po tistem Marxu na kolesu, ki je zbudil kar nekaj dvomov. Pozneje sem bil celo predstojnik tega cen-tra in sem nekajkrat prišel v kolesje ideoloških mlinov, med drugim tudi zaradi Jagodičeve raz-stave.

Na drugi strani sem bil nekaj let predsednik sveta za kulturo pri socialistični zvezi delovnega ljudstva.

tura, če ne v veliki meri prav izobrazba, tista posebna omika, ki oblikuje plemenita nagnjenja: kolegialnost, sočutje, spoštovanje norm, spoštovanje človeka, milost, nesebičnost, zavzemanje za drugega, pomoč šibkim...

Merilo moralne ravni niso več šibki glasovi upornikov, ampak umori, poboji na cestah, uničevanje narave, plenjenje nezaščitene lastnine, namerno izzvana nezaposlenost, celo slovenski mediji.

Panorama: Kako je mogoče, da je v generaciji, ki je skupaj delala "študentsko revolucijo" in se borila za skupne mladostne ideale, danes toliko medsebojnih nestrpnosti, ki smo jim priča v našem vsakodnevnem političnem življenju?

Pungartnik: Eno je svetla jedilnica, drugo pa je tema v kanalizaciji, če si smem sposoditi misel enega od mojih najljubših pesnikov Gottfrieda Bena. Odkar sem tajnik na Zvezi kulturnih organizacij v Mariboru, imam možnost tesnejšega stika s šolo. Opazil sem zanimivo lastnost, ki marsikaj govori o kakovosti skupnega prostora, katerega vloga je nadzorovati in kanalizirati obnašanje posameznika. Danes ni namreč bolj propadlega pojma, kakor je tako imenovana "družba". Značilno! Eden od prostorov v šolah, kjer se ustvarja spoštovanje do drugega, kjer se učimo fine motorike v psihičnem in fizičnem pomenu, je jedilnica. Oglejte si jedilnice v naših šolah. V njih se je uresničila Buñuelova prognoza, po kateri je prehranjevanje, povezano z oralnim užitkom, izrinjeno v skrivne prostore, z njim pa tudi vse tisto, kar je povezano z Veliko dočko. Užitek z izločanjem, denar je prizorišče javnosti.

"Pred leti mi je podaril svojo magistrsko nalogo moj šef z novinarstva na fakulteti. Eno od osrednjih poglavij je bilo soočenje dveh pojmovanj svobode. Prvo, ki ga je zagovarjal on, in je bilo Heglovo, drugo pa je zagovarjal nek naš profesor s Havajev in se je glasilo, da je svoboda to, da izkoristiš enkratno priložnost. Dolgo sem se tej konfrontaciji smejal, dokler nisem ugotovil, da je v Sloveniji dejansko obveljala najbolj pragmatična, najbolj vulgarna oblika svobode, tista, po kateri si človeku samo sredstvo za doseganje denarja."

prelom, ko sem zapustil tedanjo Fakulteto za poli-tične vede. Tri četrta leta bedastega šikaniranja sem preživel. Kolegi so mi uprizarjali prave ideološke mučilnice, da bi se posul s pepelom, ko so se ustrašili za svoje položaje. Moja diplomatska naloga, za kate-ro so mi dodelili celo nekakšno nagrado, je bila o svobodi tiska. Ko pa bi moral to svobodo uveljavljati, je bilo tisoč razlogov za to, da mi zaprejo usta.

Najbrž v Maribor sploh ne bi prišel, če me ne bi naplantal Leo Šešerko, da se vrača v Maribor. Sprva naj bi delal na marksističnem centru, potem pa me je "pokasiral" Vlado Struk. Na današnji Eko-nomsko poslovni fakulteti, kjer sem bil asistent, so kaj hitro videli, da so ga z mano polomili. Videti je, da sem se hudo zameril gospodom v Centralnem komiteju, ki so neprestano nekaj rovarili proti meni. No, k sreči so se našli ljudje, ki niso ubogali na vsak žvižg policajev s Tomšičeve. Ne verjamem pa, da so veliko ljudem tako stikali po osebnem

V sistemu je bila takrat to institucija, ki je vsaj navidezno omogočila formiranje nekakšne kultur-ne politike Maribora. Vprašanje je, če to ni bilo samo kanaliziranje iniciativ v izgubo. Včasih človek pri-stane na tako manipulacijo, ker ne ve, da obstaja neki usodnejši raster odnosov. Komandirali so nam-reč drugi, včasih pa je kakšno mnenje bilo sprejeto.

Še danes me tisto shajanje navdaja z blagim ob-čutkom brezupa. V Mariboru so namreč ustvarjalci vedno predstavljali pomembno politično postavko. Zelo se je pazilo nanje. Zapletalo se jih je v konfor-mizem, nudili so jim razumevaljoča ramena, da so se zjokali na njih. Po malem so jim delili ateljeje in stanovanja. Vse v mejah nevtralizacije vpliva. To je bil cel sistem, ki se je bal odkritih besed, čistega

Nadaljevanje s prejšnje strani

razmišljanja. Mislim, da se v Mariboru v zadnjih dvajsetih letih sploh ni povečal delež ustvarjalcev.

Ni delovnih mest. Uradniška, šolska so že. **Panorama:** Razmere na kulturnem področju so se v Mariboru v zadnjih dveh desetletjih temeljito spremenile, veliko pa ste k temu prispevali tudi sami, saj ste vedno znova pomagali utirati pota novemu, izvirnemu, ustvarjalnemu... Kako danes vidite kulturno in duhovno podobo Maribora?

Pungartnik: Moja vloga ni ta, da napravim bilanco in rečem, kako je v Mariboru "fse v redi". Razglednice me ne zanimajo. V pomankanju izobraženstva hočejo biti kritiki tudi tisti, ki to sploh niso - denimo strankarski voditelji, ambiciozni posamezniki, uradniki, novinarji. Kritika pripada nestransko izobraženstvu. Ne zaradi tega, da bi jemali pravico drugim, le njihove kritike nimajo teže.

S starimi ideologijami je ostalo tudi nekaj pričakovanja, da je lahko kritično tudi "stanje stvari". Ko so po mariborskih ulicah simpatično, glasno in že kar ganljivo stavkali delavci, sem si rekel: Zakaj tem ljudem nihče ni pojasnil, da to nikamor ne pelje, da je to samo zgubljanje časa. Kaj nihče ni videl Anglije v sedemdesetih in osemdesetih letih? Čudil sem se, da ni prejšnjemu šefu mariborske vlade, ki je vedno rad grozil s socialnimi nemiri, kadar je hotel dobiti kakšen denar od državne vlade, nihče odkrito povedal, da to ni več nikakršen argument. To se je spraznilo. Lahko se mi smilijo, lahko jih podpiram še tako, ampak s tem je za zdaj konec.

Ni čisto jasno, da je s slovensko državo konec tudi sistema, ki je slonel na lokalnih ideologijah, nacionalizmu ali lokalizmu. Država je univerzalna in ne lokalna ali nacionalna. Po hegeljansko bi rekel, da se je svetovni duh vselil v ljudstvo in zdaj mora početi nekatere stvari, tudi če se to ravno ne strinja s tem, kaj zahteva ta svetovni duh od njega. Tako kakor se bodo morali politiki navaditi, da ne nosijo belih nogavic, ker je to neolikalno.

Tako smo namesto na dobro urejenem koncu razvoja v Mariboru v slabo urejenem stanju na začetku neke planetarne ali evropske, če hočete, poti. Ali drugače rečeno: ni kaj hvaliti.

Dam vam primer. Včeraj se je pritožil arhitekt, ki je obnavljal SNG Maribor, da so nekakšni zlikovci odrezali kos dragocenega lesa, ki so ga uvozili iz daljne Japonske in je bil sestavni del podobe avle v gledališču. Iz čiste objestnosti so ga odrezali. Saj imate lahko visoko kulturno samozavest, ampak tovrstno uničevanje je fizični podatek, kakor je fizični podatek skrunjenje umetnin, uničevanje spomenikov, uničevanje zgodovinske podobe Maribora in podobno.

Kakšna pa je kulturna klima? Več je izpušnih plinov, manj žveplovega dioksida, manj pozdravov, pogovorov.

"Kaj je to kulturni razvoj? To, da hočejo zgraditi sredi najbolj finega okolja vil monstrozni stadion za 60.000 ljudi? To, da zgradijo na njem reflektorje na črno? To, da razbijejo Kolbičevo skulpturo? Da pada stopnja izobraženosti? Da jeste hamburgerje in divjate po peš coni z avtomobili? Da zgradite pošastne zgradbe sredi mesta? Da staremu mestnemu jedru uničite zgodovinsko identiteto in iz njega napravite lunapark? Da v času, ko naj bi država omejila kajenje, v stavbi občine ravhajo kot Turki?"

Panorama: Katere kulturne ustanove so nosilci kulturnega razvoja v mestu in kakšna je njihova vloga? Komu gredo največje zasluge za preporod Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru (tako drame kot opere), ki dosega zadnje čase izjemne uspehe doma in v tujini?

Pungartnik: Zgrešeno je, da imamo kulturne institucije za nosilce kulturnega razvoja. To v današnjem času sploh ni res. Nosilec kulturnega razvoja je danes komunikacijsko-medijsko-računalniška sfera. Nosilec razvoja so zahtevni posamezniki, marginalne skupine, civilne združbe. Kaj je to kulturni razvoj? To, da hočejo zgraditi sredi najbolj finega okolja vil monstrozni stadion za 60.000 ljudi? To, da zgradijo na njem reflektorje na črno? To, da razbijejo Kolbičevo skulpturo? Da pada stopnja izobraženosti? Da jeste hamburgerje in divjate po peš coni z avtomobili? Da zgradite pošastne zgradbe sredi mesta? Da staremu mestnemu jedru uničite zgodovinsko identiteto in iz njega napravite lunapark? Da v času, ko naj bi država

"Pred nekaj leti sem pripravil literarni večer s pesnico Ingeborg Hiel iz bližine Gradca. V pogovoru jo je eden od mlajših pesnikov vprašal, če je verna. Ona je za trenutek osupla zastala, potem pa je rekla: Veste, tega me pa v Avstriji nihče ne bi vprašal. Spomnim se, kakšen škandal je bil, ker sem se poročil s tujko. Sodelavec s Komunisti me je prepričeval, da ni čisto gotovo, da ona ni špijon."

omejila kajenje, v stavbi občine ravhajo kot Turki?

Kulturni razvoj je pragmatična stvar in ne indeks ponosa. Sestavljen je iz množice majhnih podatkov in tehnično-organizacijskih rešitev. Majhen prispevek h kulturnemu razvoju je že to, da na vlaku ali v gledališču ne dobiš bolj.

Panorama: Kakšno vlogo pa naj bi imeli oziroma imajo organi lokalne oblasti pri razvoju kulture? So mestni politiki naklonjeni razvoju kulture ali ostajajo ob velikih problemih mariborskega gospodarstva razvojni problemi na področju kulture v ozadju?

Pungartnik: Če počistijo ulice, se držijo zakonov, polovijo žeparje, utišajo razgrajače po deseti uri zvečer, uvedejo mestno rento, začnejo skrbeti za ateljeje in take stvari, se praktično njihova kulturna vloga že konča. Ne more lokalna oblast skrbeti za kulturo, če je to globalna stvar. Če izide dobra knjiga, se ne morejo spotikati obno lokalni novinarji, ki sledijo cenam na tržnici, to je državni dogodek. Ne moreš v kulturo preko kupa lokalnih (mentalnih) smeti. Ko bom zaslužil toliko, da bom kupil fantastično dragi ISDN priključek, bom res lahko živel globalno tudi v Mariboru.

Še vedno velja namreč pravilo, da je občina moja mala oblast, tudi v kulturi. To so kulturniki občinskega ranga. Teh bo vedno nekaj, ampak kultura je nekje drugje. Še Slovenija ni zadostna kritična masa za kakšen kriterij.

Panorama: Nekaj časa ste si prizadevali tudi za oživitve dela v podružnici Društva slovenskih pisateljev v Mariboru, ki ste jo vodili. Pred kakšnim letom pa ste bili med pobudniki za ustanovitev Mariborske literarne družbe, ki združuje zlasti mlajše pesnike in pisatelje ter izdaja tudi literarno revijo Locutio. Ali mariborski književniki različnih generacij in nazorov res ne morejo strniti svojih vrst?

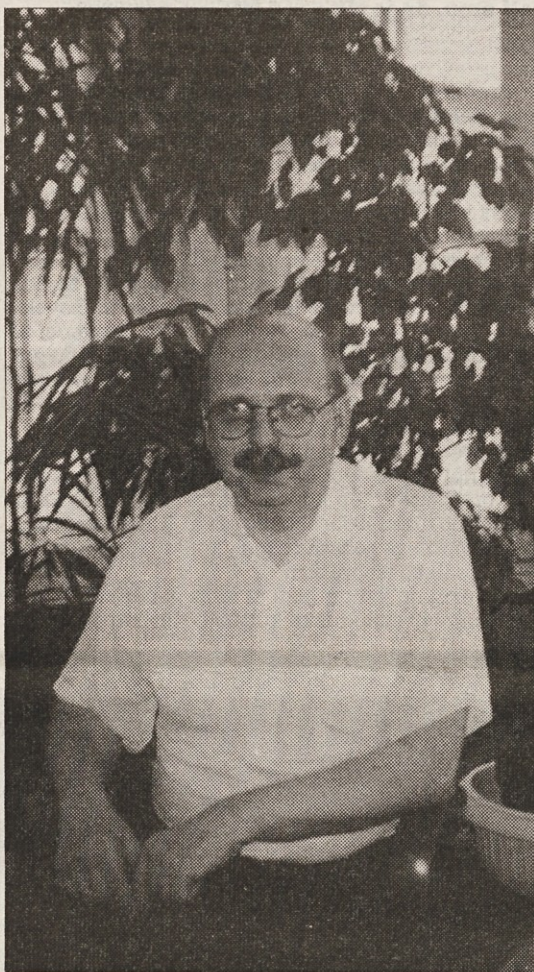
Pungartnik: Od pisateljev sem dvignil roke. Praktično tudi od Društva slovenskih pisateljev, ki sebi toliko zadostuje, da si že preseda. Nikoli niso cenili dela, ki sem ga opravil za društvo, sami niso niti s prstom mignili, da bi v Mariboru kaj bilo, pisali so mi arogantna in obtožujoča pisma. Naj se imajo. Dvignil sem roke tudi od društva Mariborska literarna družba, ki sem jo predlagal v ustanovitve zato, da se mlajši in nekaj starejši literati

no glavno besedo Tomaž Brenk, pesnik, zaradi katerega me je vlekel za ušesa nek lokalni ocenjevalec. Ne zaradi poezije, prej zaradi prej omenjenih previdnostnih razlogov.

Letos sem v pomladanskem delu spravil v program Zveze kulturnih organizacij skupaj štiri publikacije, kar niti finančno in niti organizacijsko ni malo. Med njimi je tudi knjiga Mirka Križmana "Mesec in mak", prva večja zamejska predstavitev sodobne avstrijske pesnice Christine Lavant. Kaj pomeni to v Mariboru na področju globalne kulture, sam bog ve. Lajanje na mesec že slišim tam zunaj v divji urbani džungli. Proti, seveda, kajti kdor se je enkrat rolal po Lentu v veseljaškem ritmu lumpenproletariata, ne sliši muzike. Ta sliši samo grmenje. Ob knjigi pa so sami taki ljudje, ki so Maribor, duhovna skupnost, obupana manjšina v boju proti provincializmu.

Tako je to.

Panorama: Maribor ima tudi univerzo, na kateri ste vrsto let delovali kot asistent. Na

začetku devetdesetih let je mestni parlament Maribor razglasil celo za univerzitetno mesto. Upravičeno?

Pungartnik: Vrag ve, če je res, da je ime tudi znak. Če reče kdo "univerzitetno mesto", potem si predstavljam mirno, morda nekoliko zaspano mesto. Pa ne intelektualno zaspano, ampak kjer se vse odvija s spoštljivo zločnostjo. Velikanske površine za pešce. Spoštljiva tišina, samo kje na kakšnem koncu študentski pub, kjer se prepeva v latinščini. Polne dvorane študentske publike, močna univerzitetna založba, literarni večeri enkrat tedensko, izzivalno študentsko gledališče v dobro opremljenih prostorih, študentska galerija, rock za izvoz, ki se ne preživlja iz občinskega proračuna, izzivalna misel študentov, profesorji, ki stanujejo na 250 kvadratnih metrih in jim še to ni zadosti, da bi spravili noter vse knjige in slike, čajanke z iskričnimi mislimi, klubi, dobra knjigarna, kjer ti ne zaračunavajo 100-odstotnih provizij, ljudje, ki v parkih berejo...

Pojdite od postavke do postavke in preverite, če je Maribor univerzitetno mesto.

Panorama: Dejavnost ZKO v Mariboru je izjemno razgibana. Kako vidite vlogo te organizacije v bodočnosti?

Pungartnik: Zveza kulturnih organizacij je pred reorganizacijo, v Mariboru pa ji je potrebno izbrati še pravo mesto. Veliko novih stvari smo naredili v zadnjem času, med katerimi literarne morda niso niti najbolj v ospredju. Res je, peljem literarne delavnice, spodbujam pa k pisanju vsakoogar. Če nočem izgubiti stika z ustvarjalnimi ljudmi iz okolja, moram to početi, čeprav me pisateljski kolegi, ki bi bili radi sami na sceni, gledajo zaradi tega postrani. To je kraja ognja. Zakaj bi bila navsezadnje povprečnost, ki jo je pokrtil sistem, brez konkurence?

Panorama: Kultura ne pozna meja. Dolga leta ste sodelovali in se družili z umetniškimi ustvarjalci iz vseh republik nekdanje Jugoslavije, pa iz Avstrije, Češke, Nemčije, Italije. Bili ste tudi tajnik Evropske hiše v Mariboru. Je vojna na Balkanu pretrgala tudi kulturne vezi med narodi in narodnostmi, ki so živeli v nekdanji Jugoslaviji? Kako je mariborska kultura vpeta v kulturno sodelovanje v sodobni Evropi?

Pungartnik: Vprašajte me raje, kje so meje omejenec. Pred nekaj leti sem pripravil literarni večer s pesnico Ingeborg Hiel iz bližine Gradca. V pogovoru jo je eden od mlajših pesnikov vprašal, če je verna. Ona je za trenutek osupla zastala, potem pa je rekla: Veste, tega me pa v Avstriji nihče ne bi vprašal. Spomnim se, kakšen škandal je bil, ker

"Živeti v Mariboru? Veste, židje lahko živimo kjerkoli in kjerkoli najdemo ljudi, s katerimi se da lepo živeti. To ni odvisno od Maribora. Preden sem prišel sem, sem še v Rimu preživel veliko več časa kakor v Mariboru. Bil mi je tuj."

sem se poročil s tujko. Sodelavec s Komunisti me je prepričeval, da ni čisto gotovo, da ona ni špijon. Skoraj ob tla me je treščilo, takšna je ta logika. Nikoli prej nisem razmišljal o tem, da so moje nacionalne in kulturne osnove drugačne od slovenskih. Ko pa sem se počutil ogroženega pri najbolj elementarnih stvareh in ko sem doživel tisto moro in poniževanje s prisluškovanjem ter vso hipokrizijo sistema v zvezi z njo, sem se odločil za svoje židovstvo. Saj so me razmere tako ali tako razlastile večine kulturnih vrednot židovstva. Ampak to je preživetje. Še posebej sem dobil samozavest, ko sem ugotovil, da me niti tako imenovana država ne more zaščititi. Kaj šele, da bi lahko pričakoval podporo od stanovskih kolegov.

Imam bogate stike s tujino, to vedo tudi tisti, ki so mi nekaj časa sedeli na telefonu. Veseli me, da sem zaradi tega sumljiv. Saj vendar delam za veliko, lepo in ponosno institucijo, literaturo. Življenje je samo blede, sfižena, raztrgana, slaba, poneumljena kopija literature.

Svet je velik in lep, zanimiv, poln ljudi, ki z veseljem navežejo stike. Zakaj bi zapravljal čas z ljudmi, ki ne znajo nikogar podpreti, ki so polni tesnobe in strahov, brez veselja, omamljeni od cennih drog in ideologij? Zakaj bi se držal izdajalskih prijateljev, če pa je toliko drugih poštenih ljudi, doma in širom po svetu?

Panorama: Morda za konec še vprašanje o tem, kaj trenutno ustvarjate. Pred kratkim smo videli premiero vaše lutkovne igrice, sliši pa se, da pripravljate tudi zbirko bajk in povesti s Pohorja, kjer je na Legnu nad Slovenj Gradcem vaša domačija. Imate še kaj v pisalem stroju oziroma računalniku?

Pungartnik: Mislim na dopust. Mislim na nekaj pravljič, ki jih bom dokončal. Slikar Anton Repnik mi je napravil prelepe ilustracije za mojo novo knjigo "Petreja s tepke" in to bi rad vnovčil. Sicer pa življenje ni tako pusto. Pred vrati je izid knjige Ljube Skornšek "Ljubine pesmi", ki jih je uredila Alenka Glazer in ki rešuje iz pozabe nekaj lepih trenutkov. Za jesen pripravljamo zbornik seniorske delavnice, če nam bodo naklonili kaj denarja zanj. Tudi "Ostržek" Orlanda Uršiča naj bi izšel kar kmalu, potem pa še pesmi Tihomile Dobravca in Sonje Golec.

Tomaž Kšela

Pletilstvo in tekstilna galanterija

Fočić Feri s.p.

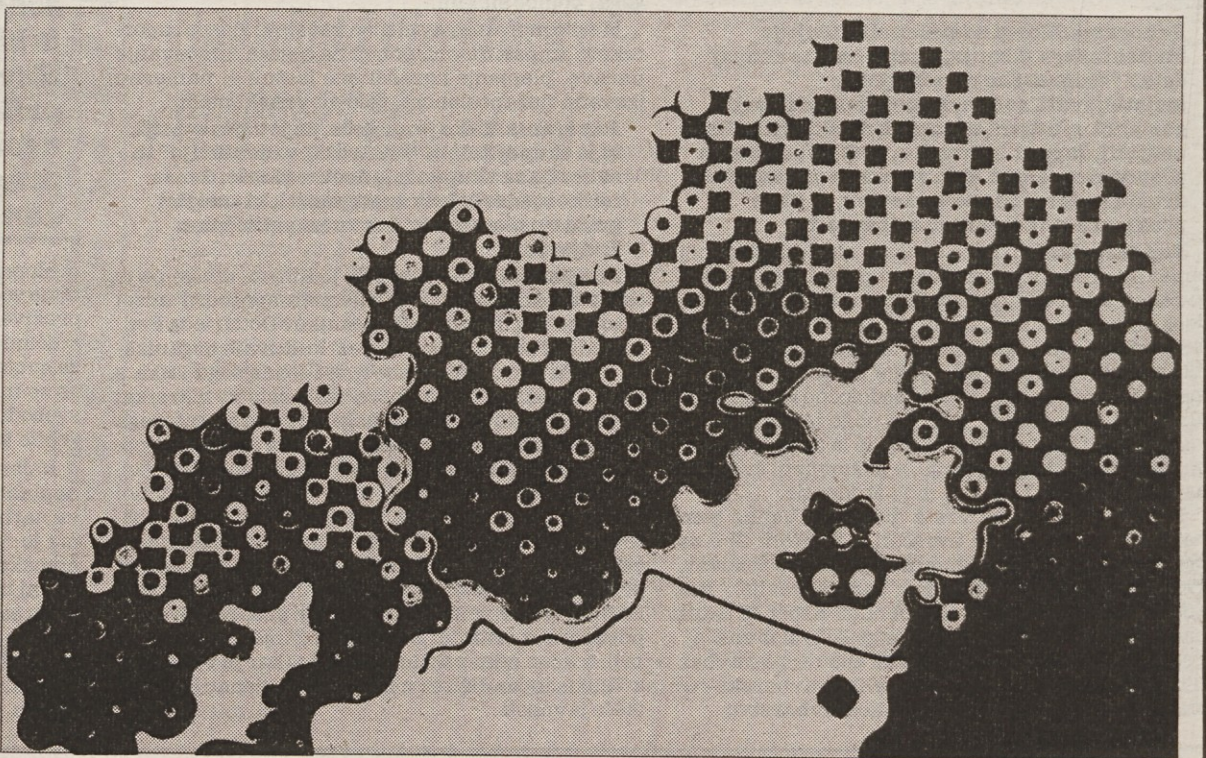
Pot na Hreše 25, 61260 Lj. Polje

tel. nc 061/481-845, fax 061/481-945, tel. 061/481-707, mobitel 0609 615 249

Pri nas lahko dobite:

majice
pajke, kolesarske hlače
različne komplete dekl. fantovske, otroške
pletanine: jope, topi, puloverje, komplete...

Vse naštetto lahko dobite takoj v maloprodaji in veleprodaji

Nešteto je dilem, različnih pogledov in soočanj, kako zavarovati našo nacionalno valuto in vse se stekajo v osnovno misel:

»ZAŠČITIMO NAŠ TOLAR!«

Poziv je namenjen vsej slovenski javnosti, kajti iz dneva v dan se pojavljajo krti vseh barv in smeri, ki ga hočejo na prebrisan, sicer javen, vendar zahrbtn in zato toliko bolj nevaren način tu in tam odškričiti, odgrizniti in mu s tem zmanjšati vrednost in veljavo.

Inteligentnost denarja

Denar je izjemno inteligentna kategorija, in številne analitične raziskave mu niti zlepa niti zgrda ne morejo priti do prave obisti.

Marsikatera teh teorij govori o opozicionalnosti med absolutnimi cenami (torej monetarno kategorijo) in relativnimi cenami (torej realno kategorijo).

Nešteta so stališča glede interpretacije med posojilnimi (kreditnimi) skladi in preferenco likvidnosti.

Nešteto je distinkcij med tako imenovanimi velikimi tržišči, kot na primer: tržiščem blaga, tržiščem denarja, tržiščem vrednostnih papirjev, tržiščem dela in tako naprej.

Soočeni smo z raznimi hipotezami o monetarni iluzornosti in neiluzornosti, o fleksibilnosti in nefleksibilnosti plač.

in edino pravični podobi levega in desnega žepa, menjalno razmerje da mora biti v službi in na voljo tistim, ki z njim niso zadovoljni, o državni blagajni pa pridigajo kot o neki »samopostrežnici«, iz katere se da marsikaj vzeti, malo ali pa le nekaj več kot nič pa vanjo prispevati...

In da je vse narobe, je kriva seveda BS, ki da je trmasta, zadržana, samoljubna, da se obnaša kot nekdanji »žandar« in da je na sploh daleč proč od realnega življenja.

Ampak oni..., oni bi to stvar že uredili.

Razrahljali bi njeno šturost, preskrbeli več denarja, olajšali življenje in ga vrnili v »zlate« čase, ko denar sploh ni bil tako redek in ko smo lahko varno, zadovoljno in predvsem z manj truda in naporov živeli mnogo bolje kot dandanes...

In takih prerokov niti ni tako malo, na žalost tudi med najbolj odgovornimi ne.

ti, o vsem se da diskutirati, razpravljati in bolj ali manj žolčno meriti ostrino nasproti stoječih si kopij.

To velja tudi za monetarno politiko, ki smo jo pred dobrimi tremi leti sprejeli in na njej tudi dosledno vztrajali. Vsakdo ji ima pravico nasprotovati, pravico predložiti spremenjeno, boljše ali celo povsem novo. Nihče jih ne more ovirati, vendar bodo o tem nazadnje odločali le volivci, samo volivci in nihče drug. Toda omeniti je treba, da se vsi tu omenjeni predsedniški aspiranti strinjajo o javnem in glasnem proklamiranju stabilnosti našega tolarja. Nihče ne pledira na večjo stopnjo našega zunanjega zadolževanja, vsi govore in celo prisegajo na potrebno zmanjševanje inflacijske stopnje proti enostevilni vrednosti, vsi govore o nujnosti varčevanja, potrebi za relativnim zmanjševanju deleža državne porabe v ustvarjenem bruto družbenem proizvodu in prav vsi

pa dosegli. To je povsem razumljivo in o tem se bodo nedvomno še pošteno lomila kopja.

Nešteto je torej dilem, različnih pogledov kaj in kako urediti, preurediti ali kar spremeniti temeljno ravnanje na področju gospodarstva, odnosov s tujino, socialnih transferov, pokojninskega sistema, solidarnosti, davčnega sistema in pravičnosti, kako torej v ero novega stoletja, ko se z vsemi vzvodi izvijamo iz balkanskega kotla in tudi institucionalno že vključujemo v napredni evropski prostor. Ampak za naš slovenski TOLAR, ki je skupen nam vsem in ki bi ga morali soglasno in enovito braniti in ohraniti, nedvomno ni niti smiselno niti razumno, da bi ga vpregli v voz medsebojnih razprtij, nesoglasij, da bi mu natikali bolj ali manj rožnate ali pa defetistične vzdevke in se bodisi bahali glede

zaslug, bodisi ga detronizirali v teh spopadih. Naš TOLAR je vendar ena največjih uspešnic, in zasluga zanj gre prav vsem Slovincem, ki vanj iz dneva v dan vse bolj zaupajo. Verjetno bi bilo tudi dobro, da se že ob samih depasiranih namigih spomnimo, kako, na kakšen način in s koliko vloženega truda in naporov smo ga kreirali, predno smo ga na sploh uspeli spraviti v položaj, ko se že skoro enakovredno postavlja v skupino trdnih evropskih valut. Ne le da je konvertibilen doma, tuji strokovnjaki že leto dni predlagajo njegovo konvertibilnost navzven. Je torej trden, soliden, dovolj gibčen, da spremlja, pospešuje in kot instrument »par excellence« tudi kar uspešno krmari vse gospodarske in družbene tokove v našem, sicer majhnem, a že na solidnih temeljih slonečem monetarnem

»Naš TOLAR je vendar ena največjih uspešnic, in zasluga zanj gre prav vsem Slovincem, ki vanj iz dneva v dan vse bolj zaupajo. Verjetno bi bilo tudi dobro, da se že ob samih depasiranih namigih spomnimo, kako, na kakšen način in s koliko vloženega truda in naporov smo ga kreirali, predno smo ga na sploh uspeli spraviti v položaj, ko se že skoro enakovredno postavlja v skupino trdnih evropskih valut. Ne le da je konvertibilen doma, tuji strokovnjaki že leto dni predlagajo njegovo konvertibilnost navzven. Je torej trden, soliden, dovolj gibčen, da spremlja, pospešuje in kot instrument »par excellence« tudi kar uspešno krmari vse gospodarske in družbene tokove v našem, sicer majhnem, a že na solidnih temeljih slonečem monetarnem prostoru. Nikar ga torej ne uničujemo, nikar mu torej ne pripisujemo vrsto »naglavnih grehov«, za katerimi sploh ne boleha, pa čeprav s tem sploh ni rečeno, da mora ostati samo takšen, kot je sedaj, in da stopnje njegovega položaja ne bi mogli spraviti tudi na še višjo položajno vrednost v našem in evropskem prostoru.«

Nekateri prisegajo na konstrukcije, imenovane klasične, drugi spet na Keynesa, tretji na neoklasicizem.

Nekateri upoštevamo zlasti učenje očeta monetarizma Miltona Friedmana, da ob tem niti ne omenjam manj znanih znanstvenikov, kot na primer Patinkina, Hicksa, Wicksella, Hayeka, Koopmansa in plejade drugih, ki so svoja znanstvena dela posvetili problematiki monete.

Osnovni, zgodovinski kar najtrdneje zasidrani koreni so torej v nepoznavanju, zgrešenem pojmovanju in na tej osnovi praktičiranem uporabljanju fenomena »denar«.

Pesem, ki jo radi poslušamo

Nič ni torej nenavadnega, da je tudi pri nas tako. Še zlasti sedaj, ko znova vstopamo v predvolilno kampanjo in si spričo tega stranke in stranke, še zlasti pa vodilni gromovniki na raznorazne načine prizadevajo vpreči tudi naš tolar v svojo volilno in dirkalno kampanjo.

Nenadoma se izkaže, da so vsi največji specialisti, strokovnjaki in poznavalci tudi vsega, kar je v zvezi z denarjem.

Malce karikirano rečeno, obnašajo se in govore tako, kot da jim monetarna politika leži v levi roki, da je davčna politika ena sama državna »ravbarija« in da bi morala biti pač takšna, kot si jo sami predstavljajo, da so bančni in kreditni odnosi na sploh čisto enostavne pesmice za prvošolce, proračun razlagajo po svoji

Ta odstavek je sicer hudo pretiran, napisan le zaradi tega, da bi tudi vsi nepismeni lahko razumeli, kaj se v resnici skriva za tem skrbno in zvito stkanim paravanom.

Resnica je sicer kruta, vendar še danes spodbudna in obetavna

Naj na naslednjih državnih volitvah zmagata ta ali ona koalicija, naj postane predsednik vlade Drnovšek, Peterle, Janša ali celo Kocijančič, vsakdo teh je na srečo Slovencev vendarle tako pаметen, razumen in prepričan, da brez trdnega, solidnega, stabilnega in v mednarodnem prostoru že etabliranega tolarja ne bo mogel realizirati svojega programa.

Glede ekonomske politike so prav vsi tudi tako daljnovidni, da se brez solidne in trdne nacionalne monete ne bodo mogli spopasti, še manj boriti proti rakasti rami današnjih dni – brezposelnosti.

Temelji, na katere smo postavili in nato na njih gradili naš slovenski tolar, so izjemno solidni, čeprav je tudi res da si kot »najstnik« še vedno le utira svojo pot in svoj trdni položaj v družini evropskih valut.

V volilni kampanji, ki je izraz uspešno razvijajoče se demokracije v našem slovenskem prostoru in v kateri se vsaka štiri leta odločamo za novo parlamentarno in vodilno ekipo, je možno prav vse. Vse je možno predla-

so baje tudi naklonjeni ideji o skupni evropski moneti.

Seveda imajo različne poglede o tem, kako, kdaj in na kakšen način naj bi prvo utrdili, drugo

Protestantski katekizem

Po več stoletjih ponovno **PROTESTANTSKI KATEKIZEM** na Slovenskem.

Knjiga s 500 stranmi kot – dialog med posameznikom in religijo med teologijo in humanistično znanostjo med cerkvijo in družbo

Dodatek v **PROTESTANTSKEM KATEKIZMU** prinaša:

- vse predgovore slovenskih protestantskih piscev v njihovih delih v sodobnem slovenskem knjižnem jeziku (Trubar, Dalmatin in prekmurski protestantski pisci)
- literarnozgodovinski esej
- fotografije vseh slovenskih evangeličanskih cerkva s temeljnimi zgodovinskimi podatki

Založnika sta ČZP Enotnost in Evangeličanska cerkev v Sloveniji.

Maloprodajna cena **PROTESTANTSKEGA KATEKIZMA** bo 10.000 SIT. **V prednaročilu vam nudimo 20-odstotni popust in plačilo v enem ali v dveh obrokih.**

Prvi obrok v prednaročilu znaša 5.000 SIT. Knjigo lahko naročite in plačate prvi obrok pri ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana.

Drugi obrok v znesku 3.000 SIT boste plačali ob prevzemu **PROTESTANTSKEGA KATEKIZMA** ali pa po prevzemu knjige na pošti.

Zaradi omejene naklade vas pozivamo, da knjigo nemudoma naročite!

KNJIGA, KI JE VEČ KOT KATEKIZEM!

prostoru. Nikar ga torej ne uničujemo, nikar mu torej ne pripisujemo vrsto »naglavnih grehov«, za katerimi sploh ne boleha, pa čeprav s tem sploh ni rečeno, da mora ostati samo takšen, kot je sedaj, in da stopnje njegovega položaja ne bi mogli spraviti tudi na še višjo položajno vrednost v našem in evropskem prostoru.

Denarna ali monetarna politika je silno subtilna in predvsem občutljiva dejavnost, ki ji je le malokdo kos. Menda pri tem nisem daleč od trditve nekega zelo starega ekonomista, ki je zapisal, da se z denarjem prav vsi vsakodnevno srečujemo, da pa le eden od deset tisočih razume, kaj denar sploh je. Tako po svetu kot pri nas je vodenje te politike prepuščeno in zaupano Centralni banki, torej Banki Slovenije, njenemu guvernerju in Svetu banke Slovenije, ki ga sestavljajo prominentni strokovnjaki iz monetarnega področja. Čeprav ne morem ravno trditi, da so politično popolnoma neopredeljeni, pa vsekakor velja, da so na tem področju popolnoma izven vpliva katerekoli politične stranke in da se kot člani popolnoma neodvisne Banke Slovenije, ki odgovarja le parlamentu in samo parlamentu v svojem obnašanju in vodenju, obnašajo povsem nadstrankarsko. Praksa teh štirih let, odkar smo se odločili za slovenski tolar, nam to tudi nedvoumno potrjuje. Iz rezultatov neke ankete tudi izhaja, da je Banka Slovenije edina slovenska institucija, ki ji zaupajo prav vsi (ali skoro vsi) državljani. Ta naša BS se torej v vseh teh letih ni oddaljila niti izneverila zaupanju parlamenta, ki ji je te najsubtilnejše prerogative podelil. Ta institucija je v vseh teh letih vodila in branila slovenski tolar, in njena prva dolžnost je, da to nalogo v interesu vseh državljanov in v vseh okoliščinah opravi tudi v prihodnje. Če pač Slovenci hočemo izpeljati vse spremembe in reforme, za katere se bomo odločili ob novih volitvah, pripeljati našo mlado državo v učinkovito evropsko družino, racionalno realizirati vse sedanje zahteve po večji ekonomski, socialni in pravni pravičnosti, moramo ohraniti in tudi zaščititi naš slovenski tolar.

Zaščititi pred neracionalnimi, a skrbno prikritimi populističnimi zahtevami in slogani, ki se jih tako večje poslužujejo dirkalistični gromovniki.

In prva, najtehtnejša zaščita je kje?

Nedvomno samo, in to samo še v večjem zaupanju vseh Slovencev, državljanov v slovenski tolar.

mag. Cene Matičič

POUK DRUŽBOSLOVJA V NEKATERIH EVROPSKIH DRŽAVAH

Piše: dr. Milan Divjak

Do podobnih sprememb je prišlo v Bolgariji, Romuniji, Poljski, Slovaški, Češki, na Hrvaškem in pri nas ter seveda v baltičskih deželah. Kot je pokazalo srečanje v Evropski akademiji v Berlinu od 7. do 12. novembra 1994, so tudi v Litvi, Latviji in Estoniji, zlasti pa v Belorusiji, Ukrajini in v Ruski federaciji znatno spremenili pouk zgodovine in tudi družboslovja v osnovnih in srednjih šolah. Poročila iz teh dežel govori, da so povsod poskušali te predmete dezideologizirati, jim dati nove razsežnosti in pomen. V prvi zagnanosti so negirali pozitivne pretekle dosežke socialističnih družb, spričo novih in neizbežnih izkušenj neokapitalizma pa ugotavljajo, da prej ni bilo vse slabo in da v novih časih ne bo vse dobro.

V večini dežel, kjer je prišlo do družbenih sprememb, so na vrata nos uvajali verouk, duhovščina je v družbi in zlasti v šoli dobila vrsto pravic in je temu primerno tudi začela nastopati. Pričakovanje, da bodo neomejeno zavladali reakcionarni režimi, se ni izpolnilo, saj so na volitvah povsod dobile večino glasov levo usmerjene stranke, ki so v parlamentih otežile nazadnjaške posege v šolo. Kot kažejo raziskave, se je res velik odstotek prebivalstva deklariral za pripadnike raznih veroizpovedi, vendar se veliko ljudi ne identificira z uradnimi cerkvenimi institucijami in se ne ravna po njihovih navodilih. Ne gre le za vprašanje načrtovanja družine, za gospodarska, kulturna in socialna vprašanja, temveč zlasti za šolo. Iz časopisnih poročil, študij, raziskav lahko razberemo, da velika večina prebivalstva celo v najbolj »katoliških« deželah na Zahodu, zlasti pa na Vzhodu, ne želi obveznega verouka v šolah, temveč dajejo prednost laičnemu moralnemu in družboslovnemu pouku. Tako imajo na Poljskem velike prepire o verouku, ker so ga prehitro uvedli, čeprav ga učenci in starši ne marajo. Podobno je na Hrvaškem, kjer so učitelje in učence podredili duhovščini, znanstvenike pa cerkveni hierarhiji. Povsod prihaja do vedno hujšega odpora proti restavraciji srednjeveških odnosov v šoli, proti podrejanju šole cerkvi. To se kaže tudi v odklanjanju konkordatov z Vatikanom.

Družboslovni pouk v Ruski federaciji

Ker se ne moremo poglobiti v spremembe v posameznih deželah Srednje in Vzhodne Evrope, se bomo omejili na prizadevanja za izboljšanje družboslovnega pouka v Ruski federaciji. Kot je

razvidno iz pedagoške revije, ki izhaja v Moskvi, so pedagogi, kot npr. M. G. Taičinov, po padcu imperija, po perestrojki in novjših političnih spremembah lahko razmišljali o mestu in vlogi »verske kulture« v vzgoji. O tem prej niso mogli in smeli govoriti, zato so sedaj tem vprašanjem posvetili veliko pozornost. Avtor je poudaril, da je zaradi prejšnjega režima, ker je slabo ravnal z verskimi objekti, tradicijami in verniki, prišlo do moralnega razkroja. Ta se je po perestrojki še pospešil, zato je potrebno posvečiti večjo pozornost moralni vzgoji, oblikovanju moralnih kreposti in kulturnih vrednot. Znova je treba spoznavati, gojiti nacionalne kulture, legende, verovanja, navade in običaje, ki so jih po revoluciji zanemarili.

Sedaj, v novih družbenih okoliščinah, koje verstvo zopet priznajo kot družbeni dejavniki, ponovno priznavajo njegov pomen za etično in moralno vzgojo in kot področje spoznavanja družb, kulture, vrednot. Zopet priznavajo pomen religiozne kulture za oblikovanje mlade osebnosti, za moralno vzgojo. Pri tem govorijo o enakopravnosti pravoslavja, islama, judaizma in o njihovem pomenu za moralno vzgojo. Prednost dajejo seveda krščanstvu, pravoslavju, čeprav zaradi številnih veroizpovedi poskušajo upoštevati tudi druge, jih pa ne želijo enačiti, uniformirati, saj ima vsaka svojo mitologijo, strukturo, dogmatiko, sistem vrednot, svoje obrede, vendar imajo skupno vlogo in pomen, cilje.

V Rusiji, ki vključuje številne veroizpovedi, narode in narodne manjšine, pravi avtor, bi bilo napačno, če bi pri verouku izhajali iz ene religije, zato je v šoli treba poučevati o kulturi vseh veroizpovedi, lahko pa poudarjati to ali ono glede na socialno okolje. Gre za dialog kultur. Podroben pouk o posamezni religiji pa naj dajejo družina, cerkev ali posebne šole. Religija bi torej imela določen pomen pri moralni vzgoji, ima pa zveze tudi s socialnim in političnim življenjem. Zato ni bilo prav, da so to področje zanemarjali pedagogi, sociologi, filozofi, psihologi in drugi. Zato bi bilo potrebno uvesti predmet o svetovnih religijah. Vendar se sprašuje, ali naj bi v posvetni, laični šoli imeli kako večjo vlogo duhovniki, ali so sploh sposobni za verouk. Ruske šole so mnogonacionalne, obiskujejo jih učenci

različnih veroizpovedi, zato so starši proti uvajanju enotnega verskega pouka v javne šole. V raznih pokrajinah je že prišlo do protestov.

Da bi se izognili konfesionalnemu verouku, so predlagali uvajanje posebnega predmeta o zgodovini in filozofiji svetovnih religij. Poleg tega lahko mlade o religijah poučijo pri raznih predmetih, kot so npr. zgodovina, literatura, geografija, biologija. Je tudi vprašanje kadrov. Izogniti se je treba skrajnostim. Kot so prej v šoli ovirali izražanje verskih prepričanj, bi sedaj bilo napačno, da bi jih vsiljevali, če bi šola služila verski propagandi. Če bi uvedli kak pouk o zgodovini religij, bi morali obravnavati te teme: religijo in občečlovečanske vrednote (moralo, etiko, kulturo, umetnost), povezava med nacionalnostjo in religijo, samozavedanje preko religije, zgodovina verskih nauk, spoznavanje verskih voditeljev, njihove biografije, njihovo delo v svetu in v domačih okoljih, povezava tradicij, običajev in praznikov z religijo, odnos med državo in religijo, zakon o svobodi veroizpovedi in podobno. Take teme lahko obravnavajo tudi pri drugih urah. Torej ne gre za vzgojo vernika, temveč za širšo humanistično izobrazbo. Očitno je, da verske skupnosti v šoli ne bi imele večje vloge, šola bi ostala posvetna in javna ustanova.

Zelo napredno in sodobno so v Ruski federaciji koncipirali pouk ali nauk o družbi, pouk družboslovja. O tem je v ruskih pedagoških revijah in seveda v monografijah vedno več poročil. Tu lahko povzamemo le nekaj misli, ki so lahko zanimive tudi za nas, ki šele iščemo podobo »etike in družbe« v osnovnih šolah in družboslovnega pouka v srednjih šolah. Spremembe v pouku družboslovja utemeljujejo z dogajanjem v svetu in v domovini, zlasti z novimi vzgojnimi cilji in potrebami v demokratični in pluralni družbi. Gre za razvoj mladih, za njihovo usposabljanje za življenje v družbi. Oblikovali bi radi humanistični pogled na svet, razvijali osebnosti, ideale svobode, demokracije, socialnega napredka. Posredovali bi radi znanstvena spoznanja o družbi, razvijali razumen odnos do socialnega življenja in sposobnosti za sodelovanje v političnem in državljanskem življenju, v demokratični pluralni družbi.

Gre torej za višjo pravno, politično, ekonomsko in ekološko kulturo in za kulturo medčloveških odnosov. Mladi naj bi spoznavali in sprejemali tudi moralne, pravne in politične norme in pa ustrezna spoznanja s področja etike, prava, politike. Iz tega sledi, da so mladim potrebna spoznanja iz sociologije, socialne psihologije, filozofije. Zato jim je potrebno kompleksno približati ekonomska, socialna, politična, pravna, ekološka, moralna in druga vprašanja in jih tako seznaniti tudi s pravicami in dolžnostmi državljanov.

Zato je potreben sintetičen družboslovni predmet. Namesto prejšnjega »nauka o družbi«, bi uvedli predmet »človek in družba«, ki bi omogočil širok pogled na svet, na družbo in človeka. V ta predmet bi vključili vrsto tem in problemov s področja filozofije, sociologije, psihologije, z njim bi oblikovali humanistični pogled na svet, zlasti pa bi mladim omogočili samospoznavanje in samovzgojo. Bolj bi se naslonili na znanstvena spoznanja kot na ideologijo. Spoznali bi dialektiko nacionalnih, razrednih in državnih interesov, ustavo, socialna vprašanja. Spoznali bi tudi metodologijo družbenih ved, razvijali bi dialektično logiko, teoretično mišljenje in pa razne vidike praktičnih dejavnosti v družbi. Podrobno so prikazane vsebine in cilji takega družboslovnega pouka za čas od VIII. pa vse do XI. razreda srednje šole. Pri tem so upoštevali tudi razvojne značilnosti mladih.

Očitno je, da so se pri koncipiranju novega družboslovnega pouka zgledovali po nemškem modelu, kjer imajo kompleksen predmet »Gemeinschaftskunde«, ki vključuje zgodovino, geografijo in nauk o družbi ali »Sozialkunde«, v nekaterih področjih pa tudi »nauk o politiki«. Kot smo videli, v nekaterih nemških pokrajinah uvajajo etiko kot alternativni predmet religiji. Bistveno je, da se poskušajo izogniti dogmatiki, enoumju, mlade bi uvajali v širše poglede na družbo, v razne smeri mišljenja. Veliko pozornost bi posvetili človeku – posamezniku, torej psihologiji in z njo bi gradili tudi sociologijo. Več časa bi posvetili človekovim pravicam in svobodinam. Vse pojave bi proučevali z vidika razvoja, preteklosti, sedanosti in prihodnosti.

Glede na take vsebine in cilje bi spremenili tudi učne metode, tehnike, oblike. Želeli bi, da bi učenci bolj sodelovali pri pouku, zato bi uvajali seminarne oblike dela, projekte, raziskave, razprave, okrogle mize. Skratka, vse te metodološke »novosti« so že dolgo znane in jih močno razvijajo zlasti v Nemčiji in drugod. Skupno z učenci bi obdelali vrsto sodobnih družbenih vprašanj, zlasti ekonomska, socialna, politična, kulturna, etična, pravna in druga, vse z vidikov vrednot demokracije. Pri tem bi snov povezovali z zgodovino, literaturo, etiko. Očitno je, da bi posvečali veliko pozornost materialno-proizvodni strani in pa tudi drugim vidikom, zlasti duhovnim, verskim. Poleg številnih omenjenih in neomenjenih področij bi mladim zlasti posredovali tudi znanja in spoznanja o mednarodnih odnosih, pojavih. Gre torej za moderen pristop k pouku družboslovja, kot ga poznajo že v mnogih razvitih deželah.

Sklepne misli

Koristno in potrebno bi bilo, če bi si ogledali cilje, naloge in vsebine družboslovnega pouka tudi na drugih kontinentih, zlasti v vzhodnih azijskih deželah, v Afriki in Latinski Ameriki in povsod, kjer so spremenili družbene sisteme. Opazili bi, da se trudijo, da bi mladim rodovom posredovali spoznanja in znanja o družbenih vprašanjih,

da bi jih usposobili za družbeno življenje, kakršno pač oblikujejo, razvijajo, utrjujejo, zagovarjajo. Polagoma nastajajo skupni občečloveški cilji in vrednote, ki so vsem skupne, ki vsem zagotavljajo obstoj, razvoj in preživetje. To so vrednote, norme in cilji, ki jih postavljajo mednarodni dokumenti in instrumenti o človekovih pravicah. Ti so postali bistveni deli in vsebine sodobnega socialno-etičnega in družboslovnega pouka v razvitih in nerazvitih deželah, ki iščejo skupna pota pri razreševanju sodobnih gospodarskih, socialnih, političnih, kulturnih in drugih problemov. So podlaga za nastajanje univerzalne mednarodne in občečloveške etike, ki vsa ljudstva zbližuje in združuje. Zato je koristno in potrebno, da v vseh deželah uvajajo laični etični in družboslovni pouk, da se upirajo silam, ki ljudstva razdvajajo, ki netijo sovraštvo, uvajajo izkoriščanje, dominacijo, nacionalizem, rasizem, ki izrabljajo stiske, nasprotja in strasti v sebične in nehumane namene. Zlasti mednarodne organizacije, kot so UNESCO in druge, se trudijo, da bi v teh plemenitih prizadevanjih združile vse dobro misleče. Temu idealu je bila posvečena tudi lanska mednarodna konferenca v Parizu, ki je obravnavala vzgojo za razumevanje med narodi, za spoštovanje človekovih pravic, za mir in demokracijo.

(Konec)

NAPREDOVANJE ZAPOSLENIH (5)

Piše: Ilya Jurančič

Sklepne ugotovitve

Zaposlitev na istem delovnem mestu z enakim statusom in z enako plačo od začetka do konca delovne kariere brez kakršne koli možnosti ali z le minimalnimi možnostmi za napredovanje je utrujajoče in odbijajoče. Brezupno. Polno angažiranost in dobre delovne rezultate je od zaposlenega mogoče pričakovati samo, če bo ta s poklicnim delom povezal lastne ambicije in svojo polno ustvarjalnost. Vse to je mogoče doseči le v razmerah, bo delovna kariera zaposlenega ni eno samo sivo obdobje brez kakršnih koli statusnih in delovnih sprememb in spodbud. Prav razne oblike napredovanja, nekatere, ki delujejo kot avtomatizem (delovna doba, delovna doba v podjetju, napredovanje na istem delovnem mestu), druge pa za doseženo usposobljenost (razporeditev na zahtevnejše delo, plačilo za nova znanja), so tiste spremembe in spodbude, ki omogočajo, da se zaposleni identificira s svojim poklicem in s svojim podjetjem in tako pri delu doseže najboljšo možno rezultate.

Omogočanje različnih oblik napredovanja je imperativ časa, ki bo v praksi politike plač podjetij vse močnejši. Prav v času, ko bodo mehanizmi za obračunavanje in izračunavanje plač zaposlenim spet postajali pestrejši in ko se bodo hkrati opuščale možnosti individualnega in skupinskega ugotavljanja delovne uspešnosti, bo prav zagotavljanje različnih oblik napredovanja spodbuda, ki bo zaposlenim zagotavljala zadovoljstvo z delom, delovnim procesom pa optimalno delovno in poslovno uspešnost in učinkovitost. Z aktivno in k motiviranosti zaposlenih naravnano politiko plač bo v

vsakem podjetju treba vzpostaviti pravo mero upoštevanja vseh oblik napredovanja zaposlenih. Spremljanjem motivacijskih mehanizmov bo treba ugotavljati njihovo motivacijsko učinkovitost in te mehanizme sproti dopolnjevati tako, da bodo razne oblike napredovanja celovito motivirale. Izkušnje drugih držav kažejo, da največje spremembe lahko pričakujemo prav v vzpostavljanju različnih oblik in kombinacij napredovanja zaposlenih.

Enostavneje in bolj učinkoviteje bi bilo, če bi se vse to dogajalo v postopkih spreminjanja in dopolnjevanja kolektivnih pogodb dejavnosti. Dokler te ne bodo v celoti prevzele svoje vloge, bo te mehanizme še treba razvijati v vsakem podjetju posebej.

Če upoštevamo domače in tuje izkušnje pri uveljavljanju različnih oblik in kriterijev napredovanja zaposlenih, lahko zadržimo, da bo najpogostejše naj primernejše, če bo vzporedno uporabljenih več kriterijev za napredovanje. Samo izjemoma bi lahko v tem smislu priporočili en sam kriterij, npr. napredovanje na zahtevnejše delo ali samo delovno dobo. Praviloma bo uporabljena kombinacija več kriterijev, ki bodo lahko uporabljeni v več kombinacijah:

1. zahtevnejše delo	20	50	30	25	40
2. delovna doba	20	20	20	30	40
3. stalnost	20	-	10	15	10
4. na istem delu	20	15	30	10	10
5. nova znanja	20	15	10	20	-

Možne so tudi drugačne kombinacije, kar bo odvisno od politike plač v posameznem podjetju in dejavnosti.

Ilya Jurančič

AKTUALNO!

milan divjak

Šola morala cerkev na Slovenskem

Pri založbi ČZP Enotnost je te dni izšlo obširno delo znanega pedagoškega in raziskovalnega delavca prof. dr. Milana Divjaka z naslovom »Šola, morala, cerkev«. Gre za del obsežnega raziskovalnega projekta, ki obravnava razvoj laičnega, moralnega in družboslovnega pouka na Slovenskem od začetka do danes.

Z A N O V O

OTROCI JO POTREBUJEMO!

PRISPEVAJTE PO SVOJIM MOČEH!

ŽIRO RAČUN: 50101-654-41037.

HVALA.

OBJAVE O PRISPEVKIH PREBERITE V REVLI OTROK IN DRUŽINA.

BEDIARIČNA KLINIKA Ljubljana

PANORAMA

V zadnjih tednih se je v Sloveniji spročila velika polemika o značaju, postopkih, načinih in še čem, povezanem s praznovanjem obletnice državnosti. Očitno so nekaterim proslave, povezane z dogodki, ki so se že dogodili, edina vsebina za iskanje svoje identitete pri volivcih, pa naj gre za stranke ali pa za posamezne politične liderje, ki jim je sveta le oblast.

Seveda res živimo na prehodu iz socializma v klasično demokracijo. Toda na drugi strani je tudi res, da pa se v ideologiji tega procesa že a priori ravna tako, kot da je vse začasno. Spomnimo se le nekaterih najbolj značilnih

izkušeno za te vrste dialogov, ki mu je s svojo načelnostjo, umirjenostjo in strpnostjo iz minute v minuto jemala moč in slavo karizmatičnega vodje. Znanca, ki je tudi gledala to oddajo, se je izrazila še bolj slikovito: "Pred seboj smo imeli televizijski gledalci možnost videti prenapetega sina, ki ga mati s popolnoma običajnimi gospodinjstskimi metodami in veliko ženskega racionalnega šarma odvrča od tega, da bi ga sovraštvo vzelo za center, za zbirališče svojih iger." In moramo priznati, da je to materinsko nalogo opravila več kot odlično. "Seveda sem paranoik, saj nisem nor," je

morejo pristati kot na nekaj, kar bi trajalo dlje kot do naslednjih volitev.

Vse to se zdi piscu pričujočih vrstic tako samoumevno, da mu je skoraj nerodno navajati; gre preprosto za nekaj, kar vsi vemo, da se mora dogajati. Drugače povedano, če naj verjamemo izjavi zgoraj omenjenega disidenta, je danes nor tisti, ki ne verjame v takšno paranooidno hipotezo. Seveda pa je to hipoteza, za katero - iz razumljivih razlogov - materialnih dokazov ne bomo našli za vsakim vogalom. Pa še tisti, ki so materialne narave, kot denimo ljubljanska proslava ob dne-

opozarjajo, so deležni javnega pljuvanja in histeričnih napadov. V zaščito pa se ne postavijo tudi tisti, ki imajo možnosti in nena- zadnje tudi moč, tudi politično. Toda tudi takšni primeri, kot je zgoraj omenjeni denar davkoplačevalcev, ki se izrablja v strankarske namene, bi se kako spremenil položaj protagonistov tega scenarija. Primerjamo ga lahko z moško šovinistično prisposodbo - nekaj drugega je, če načelno vem, da mežena vara. nekaj drugega pa, če mi kdo prinese fotografijo moje žene s tujim moškim v postelji. In za predsednika ljubljanskega mestnega sveta in obenem predsednika odbora za to proslavo je bil račun za plačilo vabil tak konkreten dokument.

In kaj dotlej? Naj obupavamo, zavedajoč se, da smožrtve grde manipulacije, ki prečema vse pore našega življenja? Prav nasprotno, ob vsej upravičeni paranoji ne smemo pozabiti, da imamo eno samo, a še kako učinkovito orožje: JAVNOST oz. slovenske volivce. Tovrstni pohodi na oblast, kot ga opazujemo v zadnjem času pri nas, so kot vampirji, ki se začnejo topiti, čim jih obsije žarek dnevne svetlobe. Gre za ideološki horizont, znotraj katerega nastajajo tovrstne operacije (kot je bila tista s proslavo), ki si sploh ne zna predstavljati delovanja demokracije, zato se mu najbolj elementarni demokracijski postopki pokažejo kot nekaj nepojmljivo grozljivega, nekaj, kar lahko označi le s psovskami kot so: "Na oblasti so še vedno prejšnji režimski oblastniki" (čeprav so ravno ti psovalci bili najbolj zvesti služabniki tega istega režima). "Država je skorumpirana in na veliko se krade" (čeprav so ravno ti nekateri posamezniki v zadnjih petih letih neverjetno obogateli). "Delavcu se slabo godi kot nikoli doslej" (čeprav so ga ravno ti pred petimi leti slekli do golega), itd. itd.

Skratka, da ne bom ponovil iste oznake, kot jo je bilo v zadnjih dneh velikokrat slišati - fašisti, fašistoidne metode itd. - bom do dal svojo. Niti za trenutek ne smemo pozabiti, da imamo navadni ljudje za svoje nasprotnike ljudi, ki so ob vsej svoji zvitosti, oblastiteljnosti itd. v nekem temeljno človeškem pomenu povsem zmedeni bedaki. Tega ne smemo pozabiti zato, ker ta njihova bedarija ni nekakšna subjektivno-psihološka slabost, marveč je opredeljena s samo formo družbenega gospodarstva. Povedano drugače: brez te bedarije bi nam bilo veliko bolje in prijetneje in bi se ob vročih poletnih večerih na svojih terasah in balkonih ob soku in dobri kapljici pogovarjali povsem druge reči - ne političnih in spoltiziranih, marveč čisto občečloveške.

Sultan

JE IDEOLOGIJA PREHODNEGA OBDOBJA LAHKO FAŠISTOIDNA?

trditve, ki jih nekateri politiki tako radi ponavljajo iz dneva v dan: "ni pravih zakonov, ni pravih sodišč, ker so sodniki iz prejšnjih časov". Zato moramo ravnati mimo zakonitih postopkov, ker se mudi, se ne da počakati, premisliti itd. Seveda se vsakemu človeku samo po sebi zastavlja vprašanje, kaj je vzrok za to? Sam sem našel nekaj odgovorov.

Prvi in po moje najdramatičnejši je v ugotovitvi, da smo Slovenci drug drugemu premalo simpatični. Po eni strani smo si spriči majhnosti in zaprtosti našega prostora preveč blizu, da bi si bili različni in tako zanimivi. Ko se družimo, počnemo to z majhnimi pričakovanji, ko se razidemo, se ne počutimo obogateni. Pri medsebojnem občevanju ne znamo niti prislunhiti niti navezati svojih misli na sogovornike. Pri izmenjavi svojih monologov smo narcistični, ker sogovornika uporabljamo kot predmet lastne mentalne higijene. V najslabšem primeru preveva naše pogovore zbadljivi ton, ki mu šele alkohol da mero nezavrtve duhovitosti.

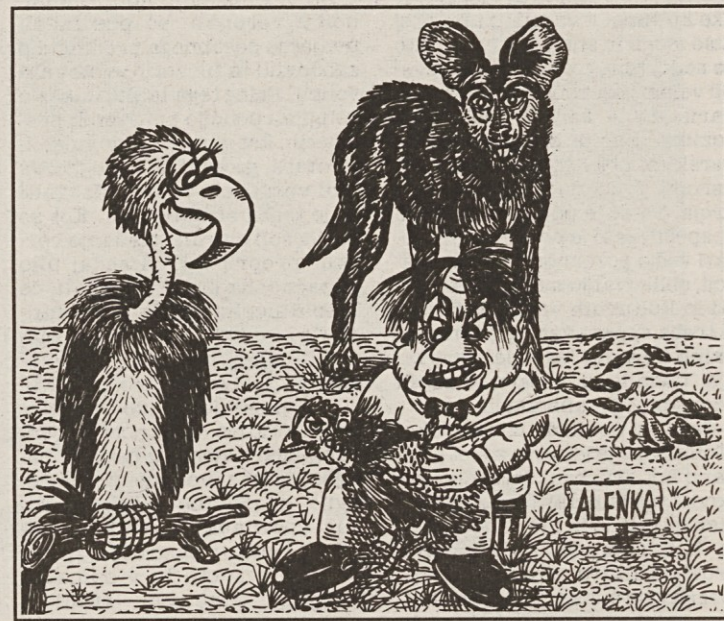
Drugi razlog je v tem, da podobnosti zaradi preobremenjenosti naše solzne zgodovine niso take, da bi nas ravno združevalo. Prej obratno. In tretji je v tem, da se med seboj pre malo poslušamo. Za poslušanje je seveda potrebno precej več poznavanja in zrelosti kot za sicer zelo običajno jamrarjajo. S tem vstric gre upor zoper K und K avtoritarne tradicije, ki vodijo v psihološko švejkovstvo in poniglavu potuhnjenost.

Lep primer vseh teh treh odgovorov smo imeli priločnost videti in slišati v televizijskem dialogu med Spomenko Hribar in Janezom Janšo prejšnji teden v žarišču. Slednji je dobesedno kot po nekem katekizmu demonstriral zgoraj opisane lastnosti sodobnega slovenskega politika. Začel je s poniglavu potuhnjenostjo (v oddaji je bilo to poimenovano z nizkimi udarci), se čez čas celo opravičil za nekatere primitivne izjave in trditve in končal kot narcisoid slovenskega prepoveda. Toda kot kaže mu ta scenarij ni popolnoma uspel, saj je imel na nasprotni strani sogovornico, očitno že dovolj

znana izjava nekega nekdanjega sovjetskega disidenta, ki bi jo lahko mirno uporabili tudi pri nas glede dogodkov zadnjih mesecev. Če namreč skušamo dogodke zadnjih mesecev povezati v enotno nit, se nam kot edina možnost pokaže scenarij, po katerem pravkar poteka realizacija dobro premišljenega tajnega načrta, katerega cilj je priti na oblast za vsako ceno, tudi mimo demokratičnih pravil igre, ki naj bi veljala za tiste, ki ta opoj oblasti hočejo okusiti. Glede na aktualne politične boje, ki ta trenutek potekajo v Sloveniji, lahko z gotovostjo sklepamo, da cilj tega scenarija

"Naj obupavamo, zavedajoč se, da smo žrtve grde manipulacije, ki prežema vse pore našega življenja? Prav nasprotno, ob vsej upravičeni paranoji ne smemo pozabiti, da imamo eno samo, a še kako učinkovito orožje: JAVNOST oz. slovenske volivce. Tovrstni pohodi na oblast, kot ga opazujemo v zadnjem času pri nas, so kot vampirji, ki se začnejo topiti, čim jih obsije žarek dnevne svetlobe. Gre za ideološki horizont, znotraj katerega nastajajo tovrstne operacije (kot je bila tista s proslavo), ki si sploh ne zna predstavljati delovanja demokracije, zato se mu najbolj elementarni demokratični postopki pokažejo kot nekaj nepojmljivo grozljivega, nekaj, kar lahko označi le s psovskami kot so: "Na oblasti so še vedno prejšnji režimski oblastniki" (čeprav so ravno ti psovalci bili najbolj zvesti služabniki tega istega režima). "Država je skorumpirana in na veliko se krade" (čeprav so ravno ti nekateri posamezniki v zadnjih petih letih neverjetno obogateli). "Delavcu se slabo godi kot nikoli doslej" (čeprav so ga ravno ti pred petimi leti slekli do golega), itd. itd."

ni samo zlomiti in spraviti obžilce tiste, ki v tem trenutku nosijo oblastno breme, marveč hkrati "prisiliti" k umiku tudi vse tiste, ki so jim volivci na volitvah zaupali svoj glas. Ne pozabimo namreč, da je za "nacionalsocialiste" že to, kar se zdaj dogaja v Sloveniji, preprosto povsem nesprejemljivo, daže na to ne

vu državnosti in posebna vabila za članstvo le nekaterih strank za denar vseh davkoplačevalcev, ne morejo doseči epiloga. Pa čeprav je bilo tudi osnovnošolku jasno, da je bila ta proslava namenjena predvsem enemu ali dvema strankarskima veljakoma. Ravno nasprotno. Tisti, ki na te nepravilnosti

Hrvaška ima devetsto kilometrov obale.

Slovenija šestintrideset. Iz Evrope se pride na Hrvaško skozi Slovenijo.

Tistih petsto dolarjev na prebivalca, ki jih je Slovenija zaslužila s turizmom, se nam je zelo prilaglo.

Koliko bi se poznalo šele Hrvaški, če bi zaslužila s turizmom vsaj toliko kot v starih časih. Če ne še veliko več.

Saj veste, kako je bilo: socialistična država skuša zaslužiti z bogatimi, se razume, zahodnim turistom, nikjer pa ni jasno, zakaj naj bi zahodni turisti raziskovali socialistične države. Tudi če gre samo za kopanje v morju.

Zahodnjak gre na morje, da bo doživel še bogatejši Zahod, kot ga ima doma. (Ali pa vsaj cenejšega).

Koliko let smo prebirali članke in poslušali govore na temo: prilagoditi se je potrebno zahtevnejšim turistom.

Zakaj naj petičen turist hodi v deželo na robu vojne?

Zakaj naj petičen turist hodi v deželo, ki je soseda deželi, ki živi dan na dan na robu vojne?

Če že vojna v Bosni ni slovenski problem, je pa turizem zanesljivo slovenski problem. Srbi izstrelijo nekaj raket na Zagreb in nekaj na Sarajevo in že so Hrvatoma (pa tudi Slovencem) uničili turistično sezono. Enostavne metode za uravnavanje financ svojih sosedov. Ki pa z leti začnejo presedati.

Kratek sprehod skozi hrvaško otoško mestece mi pove, da je najboljši hotel prazen, da je nekoliko skromnejši hotel zaseden do tretjine in da so celo kampi le deloma napolnjeni, večinoma s turisti iz nekdanjih socialističnih dežel.

Nekaterim Čehom in Madžarom je vseeno več do morja kot do varnosti.

Se morda že del Slovencev približuje zahodnjakom in se napotijo rajši v nekoliko oddaljene kraje?

Prihodnost je takale: Evropa je namenila Hrvaški soseščino vojne. Za turiste pa jim več ne privoščiti niti svojih brezposelnih in socialnih podpirancev. Zdaj naj Hrvaška zaščiti evropska letovišča (kolikor se s primernimi cenami ne ščitijo že sama) pred milijoni novonastajajočih Evropejcev. Ki ob nekaj sto markah na mesec težko da prihranijo za dopust. Da bi potem porabljali sto mark na dan.

Prej bi rekel, da je v boju za turiste na morskih obalah na razpolago na desetine prebivalcev nekdanje Vzhodne Evrope: vendar je njihov domot sto mark na teden, ne na dan.

Kakšna razlika neki? Deset milijonov turistov, ki porabijo po sto mark na teden ti v enem tednu prinese milijardo dolarjev.

Samo znajti se je potrebno. V Sloveniji in na Hrvaškem so avtomobili nekoliko odveč. Človek, ki zmora za avto, bi hotel še vse kaj drugega. Popolnega. Drajega. Urejenega. Zapletenega.

Franček Rudolf:

Praktični fundamentalizem

Vzhodna obala

Tak človek z avtom se pri vsem tem premika. In premakne se ravno tja, kjer ni potreben. Kjer je prepocen. Ali pa kratkoinmalo dela gnečo na cesti. V vlaki se da doseči veliko več.

Samo kampi morajo biti dovolj veliki.

Vsako pomlad bi lahko začeli vlaki iz vseh nekdanjih real-socialističnih držav voziti milijone in milijone turistov v našaš za to pripravljene centre v Sloveniji in na Hrvaškem. Malo na hribe in malo na morsko obalo. In vse v okviru tistega, kar si sami lahko privoščijo.

Sprehajam se skozi obmorsko mestece in opazujem desetine prodajalcev spominkov. Vsi računajo na turista, ki bo imel denarja za spoznanje preveč. In ne bo vedel z njim kaj pametnejšega, kot porabiti ga. Mimo pa korakajo tisoči in tisoči turistov, ki imajo že povsem zapleteno nalogo pred sabo: kako še nekaj dni preživeti na morju. Kako prihraniti, ne pa zapraviti.

Kaj ti pomaga nuditi manj

potrebne ali drage stvari za pol ali manj cene. Zahodnjakom je bilo mogoče podtikati kič. Kdor ima denar, ima lahko tudi čustva, kdor ima čustva, mu prejkoslej kaj podtakneš. Vzhodnjakom lahko podtikaš kič, kolikor koli hočeš. Morje si še lahko privoščijo. Sentimentalnosti pa še ne.

Kako naj verjamem, da bo Hrvaška zmagala v vojni za izgubljena ozemlja, in kako naj verjamem, da si bo odrezala večji kos Bosne, če niti s turisti, ki v seeno prihajajo, ne zna urediti reči industrijsko: na najenostavnejši, najbolj tipski in najcenejši način.

Medtem ko agencije razvažajo Evropejce po Afriki in Aziji in naj jih tam razveseljujejo nizke cene in mnogotere druge nevarnosti, ta čas Hrvaška (in z njo Slovenija) ne znata razumeti, da desetine milijonov Poljakov, Ukrajincev, Rusov, Romunov, Madžarov, Čehov in Slovkov želi biti prepeljanih na toplo morje, okopanih, posončenih in potem odpeljanih nazaj. In če si to želijo, potem

bi to tudi plačali. Čeprav plačati seveda ne morejo več, kot so sami plačani: to je pa malo.

Res turisti onesnažujejo morje in krušijo obalo. Vendar industrija (in turizem je industrija) lahko reši vse probleme. Skoncentrirati je mogoče milijone ljudi ob obalah, jih spuščati na sonce in spravljati spat. Jim kuhati enostavne broke. Odvadi jih dragih in zapletenih čevapčičev. Odvadi jih ekso-tičnih pijač in jih drogirati z domačimi zvarci. Potem sledijo milijoni Rusov. In Kitajcev. In potem je mogoče računati na vse tiste desetine milijonov planeta, ki si vroče želijo vsaj za hip videti Evropo: pa čeprav Slovenijo in Hrvaško.

Zakaj Slovenija in Hrvaška tako trdovratno pričakujeta, da bo boljše? Da bo krenilo navkreber? Da bo Slovenija morda jutri celo v Evropi? Da bodo ti dve deželi na robu sveta vzljubili bogati in kulturni in drage zabave potrebni zahodnjaki? In se bodo pri nas odvijali kongresi in kulturne in športne prireditve?

Ne smemo biti proti tem možnostim. Ampak Jadranska obala je obala namenjena nekdanjemu Vzhodu. Dolga leta je gnusna politika prepredovala, da bi Jadranska obala končno postala vzhodna obala.

Zdaj bi lahko postala.

Tudi če bodo vsi Slovenci in Hrvati tako dobro zaslužili, da niti slučajno ne bodo hodili na morje v slovenske ali hrvaške kraje. Tudi če bodo vsi Slovenci in Hrvati zbežali iz krajev, kjer

bo potrebno vsako leto spraviti do obale (in potem z obale) na desetine milijonov Vzhodnoevropejcev: glavna lastnost industrije je, da je mogoče dobiček kovati samo iz tistega, iz česar je možno kovati dobiček. Ničesar masovnega ne opažam niti v Sloveniji niti na Hrvaškem. Pa tako enostavno bi bilo progo za formulo ena speljati okoli blejskega jezera: ravno tolik je obseg blejske obale, kot je to potrebno za srednje dolgo progo formule ena. In kaj je bolje imeti: za en dan milijon turistov, ki z okoliških hribov gledajo tekmo, ali običajno žalost?

Če že Hrvaška meji na Bosno, znano deželo vojn in intervencij, potem jo je potrebno spremeniti v deželo mladih: za mlade pa so primerne skrajno cene države, kjer ni nobenih norm in kjer je mogoče početi karkoli.

Nekoliko paradoksalno: ampak samo, če Hrvaška prepriča svet, da je nekakšna Indija, in mlade vsega sveta, da si je spet potrebno privoščiti ljubezen do ljudi in cvetja in eno samo zabavo, samo v tem primeru bo lahko iz skrajno revnih in zato tudi primerno skopih prebivalcev vzhodnih držav (in tistega sentimentalnega dela obrobni vzhodnjakov) iztisnila toliko, da bo zmogla nove podvige in osvobajanja.

V miru države živijo vsaka po svoje: samo ob vojni nevarnosti je mogoče zlahka razbrati, kako so njihovi turizmi nevarno povezani.

Uskladitev najnižjih plač

Podpisniki dogovora o plačni politiki v letošnjem letu so se ta teden sporazumeli o uskladitvi višine najnižjih plač na podlagi rasti cen v zadnjem trimesečju.

Najnižje plače za mesec julij se povečajo za en odstotek in znašajo 45.450 tolarjev bruto.

Na podlagi zakona se za en odstotek lahko povečajo tudi najvišje plače, ki torej lahko znašajo največ 700.700 tolarjev.

POLITIKI PLAČ

o izplačanih
liko 9 in podat-
od zaporedno št.

15

najnižjega izpla-
5. točko dogo-
omejitve obsega
lca po dogovoru

a izplačila me-
er omejeni zne-
dajalcu prekora-
n izplačilom po
nimi najnižjimi
ajo biti razvidni
predložiti agen-

16

ri delodajalcu
ca do višine re-
stveni upravičen
7. točke dogo-

vora o politiki plač in drugih prejemkov zaposlenih v gospodarstvu, določi na osnovi statističnega podatka o povprečni mesečni bruto plači v gospodarstvu RS in plače zaposlenega ob izplačilu regresa. Enaka pravica do višine regresa se priznava v vseh naslednjih delih izplačila, ne glede na gibanje povprečne mesečne bruto plače v gospodarstvu Republike Slovenije in ne glede na gibanje mesečne plače zaposlenega v nadaljnjih mesecih.

Tolmačenje št. 17

Izplačila regresa za letni dopust za leto 1994, ki delavcem pripadajo v skladu s splošno kolektivno pogodbo za gospodarstvo, in jim niso bila izplačana v lanskem letu, ne zadevajo omejitve dogovora o politiki plač in drugih prejemkov zaposlenih v gospodarstvu za leto 1995. Delodajalci lahko v letu 1995 izplačajo sredstva za regres za letni dopust za leto 1994, vendar največ v višini, določeni v 5. točki tarifne priloge k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo za leto 1994, in to iz sredstev, ki so jih za ta namen rezervirali ob zaključnem računu za leto 1994.

Podpisana tarifna priloga za leto 1995

V prostorih Leka v Ljubljani je bila 10. julija podpisana tarifna priloga h kolektivni pogodbi kemične, nekovinske in gumarske industrije Slovenije za leto 1995. V imenu pogajalskih skupin je nekaj uvodnih misli podal Peter Vihar, predstavnik Združenja delodajalcev.

Ocenil je, da so bila pogajanja trda, vendar korektna, doseženo v pogajanjih pa je izraz kompromisa, čeprav pogajalske strani z doseženim niso v celoti zadovoljne. Pogajati smo se pričeli 6. maja in končali v četrtem krogu 5. julija. Svečanemu podpisu so prisostvovali tudi gosti, in sicer direktor Leka Metod Dragonja, predsednik Združenja delodajalcev Slovenije Milan Goslar in član predsedstva ZSSS Gregor Miklič. Direktor Leka je izrazil posebno zadovoljstvo, da smo si za podpis izbrali ravno Lek, in poudaril, da je doseženi dogovor v tarifni prilogi za leto 1995 dobra osnova za nadaljnje utrjevanje panožne kolektivne pogodbe. Kljub težavam v pogajanjih pa so pogajalci po njegovem mnenju imeli nekoliko lažje delo kot v drugih dejavnostih, saj kemija ni v takih težavah, kot so drugi. Miran Goslar je čestital za podpis in zavrnil namigovanja, da so delodajalci tisti, ki ovirajo sklepanje tarifnih prilog h kolektivnim pogodbam dejavnosti. Tudi on je prepričan, da bodo kolektivne pogodbe dejavnosti osnova za bodoča pogajanja. Govornika pa nista mogla mimo letošnjih dokumentov, ki urejajo politiko plač, še zlasti zaradi njihovega omejevanja pri poslovnih uspešnih podjetjih. Še posebej sta poudarila, da je potrebno čimprej pripraviti besedilo za spremembe in dopolnitve tistega dela kolektivne pogodbe, ki govori o udeležbi delavcev pri dobičku, ker sedanje besedilo ne omogoča realizacije participacije pri dobičku. Partnerji smo bili tudi enotnega mnenja, da je potrebno dokončno poenotiti višino stroškov v zvezi z delom in drugih prejemkov.

Franjo Krsnik

Sindikati državnih in družbenih organov

Neppravilno obračunavanje regresa

Na povabilo Ministrstva za finance so bili tudi člani konference sindikata RUJP vabljeni na predstavitev projekta novega zakona o davčni upravi in davčnem postopku. O obeh zakonih smo v sindikatu izoblikovali nekaj pripomb in stališč in jih posredovali predlagateljem.

Sindikalne zaupnike in območne organizacije smo seznanili s problematiko plač, »JUNIJSKIMI ZAHTEVAMI« sindikatov negospodarstva in stališči vlade do teh zahtev. Poslali smo jim tudi skupna stališča odbora za spremljanje KP za negospodarske dejavnosti in stališča Ministrstva za finance glede izplačila zamudnih obresti. Ministra za finance Gasparija smo opozorili na nepravilnosti pri izplačilu regresa, ki so posledica različnega upoštevanja olajšav za vzdrževane družinske člane. Navodilo Ministrstva za finance ni upoštevalo veljavne aneksa h KP. Sindikat zahteva od Ministrstva za finance, naj delavcem izplača razliko do polnega regresa.

Po čem smo (pre)živeli?

Življenjski stroški tri- in štiričlanske družine

JUNIJ 1995

Skupina dobrin iz košarice	Tričlanska delavska družina			Štiričlanska delavska družina			Indeks cen življenjskih potrebščin VI. 95/IV. 95	Indeks cen življenjskih potrebščin VI. 94/V. 94	Indeks cen življenjskih potrebščin VI. 94/XII. 94
	poprečni stroški	minimalni stroški	mini. mes. stroški	poprečni stroški	minimalni stroški	mini. mes. stroški			
1. Hrana	47833,15	37358,44	37358,44	58862,90	45391,22	45391,22	102,00	99,50	107,40
2. Pijača	6666,67	2438,91	2438,91	6718,73	2461,22	2461,22	102,30	101,40	108,30
3. Kajenje	4416,69	2387,40	2387,40	4416,69	2387,40	2387,40	103,80	103,80	103,80
4. Oblečila	22613,93	13961,90	662,73	27743,93	17182,06	730,95	100,50	100,30	103,80
5. Obutev	5231,23	3984,09	0,00	6172,85	4434,53	0,00	101,20	101,00	104,60
6. Stanovanje	12295,11	8824,79	6141,59	15054,63	10652,40	7404,31	99,90	100,10	107,40
7. Ogrevanje, razsvetljava	16540,13	11601,28	9904,24	20415,61	13803,73	11764,61	101,30	101,30	96,00
8. Gospodinska oprema	10844,52	5759,83	0,00	12895,26	6677,49	0,00	101,10	100,40	104,40
9. Higiiena, zdravstvena nega	11106,44	9194,98	7049,69	12639,09	10372,62	8212,04	101,10	100,80	105,10
10. Izobr., kultura, razvedrilo	21954,11	8988,57	5143,11	24978,56	10071,10	5292,01	102,00	100,90	105,50
11. Prometna sr. in storitve	26289,03	9347,51	4077,14	32589,70	12303,26	4524,42	101,30	101,00	103,60
12. Razni predmeti in storitve	3090,59	1852,05	0,00	3853,13	2058,00	0,00	101,50	100,50	105,00
13. Drugi izdatki	32650,82	7865,08	6860,70	35233,05	8152,05	6860,70	101,50	100,50	105,00
SKUPAJ (v SIT)	221532,42	123564,85	82023,95	261574,59	145947,07	95028,88			
stop. rasti koš. VI. 95/IV. 95	1,45	1,42	1,65	1,43	1,41	1,64			
stop. rasti koš. VI. 95/V. 95	0,49	0,39	0,29	0,47	0,37	0,25			
stop. rasti koš. VI. 95/XII. 94	4,53	4,95	5,86	4,36	4,81	5,81			

Struktura življenjskih stroškov

Mesec: JUNIJ 1995

	21,6	30,2	45,5	22,5	31,1	47,8
1. Hrana	21,6	30,2	45,5	22,5	31,1	47,8
2. Pijača	3,0	2,0	3,0	2,6	1,7	2,6
3. Kajenje	2,0	1,9	2,9	1,7	1,6	2,5
4. Oblečila	10,2	11,3	0,8	10,6	11,8	0,8
5. Obutev	2,4	3,2	0,0	2,4	3,0	0,0
6. Stanovanje	5,6	7,1	7,5	5,8	7,3	7,8
7. Ogrevanje, razsvetljava	7,5	9,4	12,1	7,8	9,5	12,4
8. Gospodinska oprema	4,9	4,7	0,0	4,9	4,6	0,0
9. Higiiena, zdravstvena nega	5,0	7,4	8,6	4,8	7,1	8,6
10. Izobr., kultura, razvedrilo	9,9	7,3	6,3	9,5	6,9	5,6
11. Prometna sr. in storitve	11,9	7,6	5,0	12,5	8,4	4,8
12. Razni predmeti in storitve	1,4	1,5	0,0	1,5	1,4	0,0
13. Drugi izdatki	14,7	6,4	8,4	13,5	5,6	7,2
SKUPAJ:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Zavod Republike Slovenije za statistiko

Izračun: Strokovna služba Sveta ZSSS

KOMENTAR: V juniju 1995 so se cene zopet zvišale za manj kot odstotek. Cene na drobno so bile višje v primerjavi z majem 1995 za 0,8%, cene življenjskih potrebščin pa za 0,5%. V juniju 1995 je na rast cen zlasti vplivala podražitev naftnih derivatov za 5,1%, tobak za 3,8%, pijača za 1,2% in industrijskih neživljenjskih izdelkov in storitev za 1%. Košarica življenjskih stroškov so se v juniju 1995 podražile za 0,25 do 0,49%. V letu 1995 so se podražile za 4,36 do 5,86%.

Strokovna služba

Na seji 12. julija je republiški odbor obravnaval predvsem problematiko plač v državnih organih in predlog odbora za spremljanje KP za negospodarske dejavnosti o možnih poteh in načinih korekcije sedanjih količnikov iz zakona o razmerjih plač.

Drago Ščernjavič, sekretar

Sindikati komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

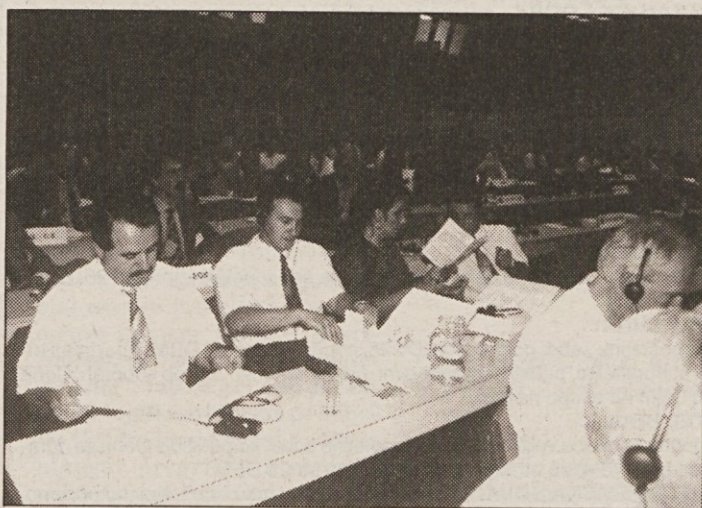
Pozor: nov disciplinski pravilnik!

Sindikalni zaupniki podjetij s področja komunalnih dejavnosti prejeli pisno obvestilo Zbornice gospodarskih javnih služb in varstva okolja Slovenije. V skladu z našim dogovorom jih obveščajo, da je izdelan vzorec predloga disciplinskega pravilnika, in ga vsem javnim podjetjem pošiljajo v obravnavo in postopek. Pri izdelavi tega vzorčnega predloga so poleg strokovnjakov iz javnih podjetij sodelovali tudi predstavniki Državnega tožilstva RS, Višjega delovnega in socialnega sodišča RS, Inšpektorata za delo in sindikatov NKNSS in ZSSS. Ocena naše strokovne službe je pozitivna.

Predlog disciplinskega pravilnika je bil obravnavan tudi na celodnevem posvetovanju na temo »Kršitve delovne obveznosti v lokalnih javnih službah«. Organizirala ga je omenjena zbornica, na njem pa je sodelovalo tudi več naših sindikalnih zaupnikov. Predlog je zato dobra pravna in strokovna podlaga za korektno izvajanje 24. člena panožne kolektivne pogodbe in zakona. Zato sindikalne zaupnike pozivamo, naj se s pravilnikom seznanijo in sodelujejo v postopku morebitne dopolnitve specifičnosti. S tem obvestilom vas želimo spodbuditi h kritični presoji dosedanjih pravilnikov oziroma naj bodo model za sprejem novih.

Miloš Mikolič, sekretar

skei v Evropi

SLOVENSKO OMIZJE - Med 250 delegati iz 32 držav so bili na 8. kongresu EMF na Dunaju tudi (z leve proti desni) Albert Vodovnik, Ljubo Cvar, Lidija Jerkič in Vladimir Bizovičar.

Dipl. iur. Lidija Jerkič, pravnica SKEI, je držala obljubo: spet je napisala brošuro z naslovom »Nekatera najbolj pogosta vprašanja z nekaterimi najbolj pogostimi odgovori«. Nekaj iz te brošure, ki jo lahko naročite na SKEI, bomo v nadaljevanjih povzeli tudi v Sindikalnem zaupniku DE.

Vprašanje:

Kakšno je nadomestilo OD v času odpovednega roka presežnega delavca in kakšne pravice ima delavec, če kot presežni delavec sklence sporazumu o predčasem prenehanju delovnega razmerja pred iztekom odpovednega roka?

Odgovor:

Nadomestilo OD delavcu, ki je ugotovljen kot trajni presežek, se v času odpovednega roka izplačuje enako kot OD. Na podlagi 2. odstavka 2. točke 67. člena kolektivne pogodbe dejavnosti znaša to nadomestilo 100 odstotkov osnovnega OD, povečanega za dodatek na delovno dobo.

Kolikor se delavec in organizacija, v skladu s 36. f členu Zakona o delovnih razmerjih, sporazumeta o prenehanju delovnega razmerja pred iztekom šestmesečnega odpovednega roka, ima delavec pravico do celotnega zne-

ska nadomestila OD (in odpravnine). V tem primeru se prispevki iz naslova zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja in prispevka iz naslova zavarovanja za brezposelnost ne obračunajo ne vplačajo, saj delavec v tem času ni zavarovan. V skladu z zakonom o dohodnini se od zneska obračuna akontacija dohodnine. (Julij 1993)

Vprašanje:

Ali lahko delavec zahteva uvrstitev med trajno presežne delavce?

Odgovor:

Delavec ne more zahtevati, da ga uvrstijo med trajno presežne delavce. V skladu z zakonom je to »pravica« podjetja. Kolikor pa se z uvrstitvijo delavca med trajno presežne delavce strinja tudi podjetje, gre do delavcu enake pravice kot delavcem, ki so med trajno presežne delavce uvrščeni na podlagi programa. (Maj 1993)

Kriteriji za določanje presežnih delavcev

Pravilnik o postopkih in kriterijih določanja presežnih delavcev v okviru kriterija strokovne izobrazbe oz. delovne usposobljenosti navadno vrednoti le strokovno izobrazbo, medtem ko je usposobljenost navedena samo v naslovu. Predlagam, da se poišče rešitev v okviru usposobljenosti za delo za delavce, ki več let uspešno opravljajo delo ne glede na stopnjo formalne izobrazbe. Možna rešitev je v tem, da se šteje, da delavec, ki npr. več kot pet let dela na nalogah, za katere nima ustrezne formalne izobrazbe, izpolnjuje pogoje tudi glede strokovne izobrazbe (prej poznan institut z delom pridobljene delovne zmožnosti). (Avgust 1993)

LEPOTE SLOVENIJE SO NAŠA NAJMOČNEJŠA KARTA

Lansko leto je Zavod Republike Slovenije za statistiko opravil zanimivo anketo o tujih turistih pri nas v poletni sezoni. Tej je sledila še anketa o tujih turistih v gorskih krajih v zimski sezoni 1994/95. Cilj naloge je bil spoznati tuje goste in glavne značilnosti njihovega bivanja v Sloveniji. Anketa je bila opravljena v 27 hotelih, in sicer v času od 1. decembra 1994 do 28. februarja

1995. Tuji turisti so na štiri skupine vprašani odgovarjali v Bovcu, Kranjski Gori, Bohinju, na Bledu, Ljubelju, Rogli in na Arehu na Mariborskem Pohorju.

Zanimivo je, da sta bili v anketnem obdobju v naših gorskih krajih kar dve tretjini turistov le iz dveh držav, to je iz Hrvaške in iz Italije. Preostali gostje pa so bili v glavnem iz Nemčije, Madžar-

ske in Avstrije. Glede na stalno prebivališče smo gostili 34 odstotkov turistov iz Hrvaške, 31,6 odstotka iz Italije, 9,2 iz Nemčije, 6,5 iz Madžarske, 5 iz Avstrije, 2,9 iz Nizozemske, 2,8 iz Velike Britanije, 2,4 iz Belgije in nekaj odstotkov iz drugih držav.

Skoraj dve tretjini gostov sta bili stari 30 do 49 let, samo 6 odstotkov pa jih je bilo mlajših od 20 ali starejših od 60 let. Otroci in upokojenci so torej pri nas, vsaj v zimskih mesecih, zelo redki gostje. To potrjuje tudi podatek, da je bilo skoraj 90 odstotkov anketiranih turistov zaposlenih in da je bilo med vsemi tujimi gosti manj kot

5 odstotkov upokojencev. Smo zanje predragi?

No, vsekakor je ena izmed spodbudnih ugotovitev ankete tudi ta, da v Slovenijo ne hodijo več na oddih tujci, ki doma komajda živijo. Kar polovica tujih gostov se je v času ankete opredelila, da šteje med visoke uradnike, menedžerje, strokovnjake in inženirje. V primerjavi s tovrstno strukturo tujih gostov v poletnem času je bila "zimski izobrazbeni struktura" na bistveno višji ravni.

Tudi letošnjo zimo so tuji turisti pripotovali k nam v glavnem brez posredovanja turističnih agencij. Medtem ko

je v poletni sezoni prišla k nam polovica gostov brez poprejšnjih rezervacij, je bilo pozimi takih turistov le slabih 19 odstotkov. Z osebnimi avtomobili je prišlo v Slovenijo 74 odstotkov gostov, z avtobusom jih je pripotovalo 22,4 odstotka, z letalom pa le 3,1 odstotka.

Na vprašanje, zakaj so obiskali Slovenijo, so gostje v glavnem odgovorili, da so prišli k nam na počitnice. Najpomembnejši motivi dopustovanja v Sloveniji pa so bili aktivnosti na snegu (28,6 odstotka), zabava in počitek (20,6), sprememba okolja (11,3) ter nove izkušnje in doživetja (7,4 odstotka). Podobno kot v poletni sezoni so se tudi v zimski turisti najbolj zanašali na osebne izkušnje in priporočila sorodnikov in prijateljev. Kot precej pomemben vir informacij pa so se tokrat pokazale turistične agencije, saj so bile pri dobri petini turistov osnovni vir informacij.

V anketnem obdobju so tuji turisti pri nas preživeli v povprečju 4,9 dneva. Najmanj dni so bili pri nas gostje, ki so pripotovali individualno in brez rez-

vacije, največ pa gostje, ki so prišli v aranžmaju turistične agencije.

Povprečni dnevni izdatek na turista na potovanju oziroma počitnicah v gorskih krajih je bil 8.716 tolarjev. Največ so zapravili italijanski turisti (10.173 tolarjev na dan), najmanj pa hrvaški (6.571 tolarjev). Značilno je, da so gostje v glavnem pustili denar pri nas za hrano in prenočevanje, za nakupe, zabavo in podobno pa bore malo. To pomeni, da naša ponudba še ni na takšni ravni, kot bi si želeli. Kjer je zelo veliko možnosti za zapravljanje, turisti ne skoparijo.

Več kot dve tretjini gostov je dejalo, da bodo v Slovenijo še prišli. Zelo so bili zadovoljni s hotelskimi storitvami, še največji vir zadovoljstva pri počitnikovanju v naši državi pa so naravnost lepote Slovenije. To slednje bi si vsekakor veljalo dobro zapomniti in se v prihodnje še bolj potruditi pri predstavljanju naše turistične ponudbe. Premoremo namreč stvari, o katerih mnogi konkurentje na tem področju gospodarstva le sanjajo.

Andrej Ulaga

»SPORNE« BREZCARINSKE PRODAJALNE

V zadnjih letih se je v svetu promet, ki ga ustvarjajo brezcarinske prodajalne, močno povečal. Pravijo, da se je podvojil. Tudi v Evropski uniji, kjer prinese ta trgovina že blizu 6 milijard dolarjev, v vsej Evropi pa 8,6 milijarde dolarjev.

Zato si povsod, tudi v državah Evropske unije prizadevajo, da bi posel, ki toliko prinaša, tudi obdržali. Zahteve naših sosedov, da bi se Slovenija v čim krajšem času odpovedala svojim brezcarinskim prodajalnam na mejnih prehodih, so torej toliko bolj sporne. Čemu bi se odpovedali lepega dopodka, če to ni zares nujno potrebno in če marsikje po svetu kujejo prav s to dejavnostjo tako čedne denarce?

Več držav Evropske unije je že zavrnilo možnost, da bi se odpovedale svojim brezcarinskim trgovinam. Ob tem se zavzemajo, da bi vsaj še dvajset let, to je do leta 2015, ostalo vse pri starem in da bi se, če bo to potrebno, o morebitnih spremembah pogovarjali po omenjenem datumu.

Pravijo, da gre najbolje brezcarinskim trgovinam na letališčih in na ladjah. Seveda velja nekaj podobnega tudi za tiste tovrstne prodajalne, ki so na ozemlju, kjer so se odpovedali carinam. Na cestnih mednarodnih mejnih prehodih pa so brezcarinske prodajalne marsikje, na primer tudi na meji z Bolgarijo, na češko-nemški in češko-avstrijski meji, ob turški in grški meji, vzdolž ameriško-kanadske in ameriško-mehiške meje, itd. K temu naj dodamo, da je Bolgarija pridružena članica Evropske unije, Grčija pa že članica omenjene španovije.

Slovenske brezcarinske prodajalne, imamo jih blizu petdeset, od tega še največ ob državni meji, so lani ustvarile za blizu 370 milijonov mark prometa, od tega več kot polovico na meji z Avstrijo. Državi so prinesle 53 milijonov mark, posredno in neposredno pa je od te dejavnosti lani živelo blizu 12.000 ljudi.

Glede na to, da ima Italija precej več od svojih brezcarinskih trgovin, kot ima Slovenija in da je slovenski zunanjetrgovinski primanjkljaj z Avstrijo zelo velik - lani je znašal več kot 600 milijonov mark - boleč tega pa smo Slovenci

zapravili neposredno v tej državi precej več kot milijardo mark - je na dlani, da naše brezcarinske prodajalne niso kdo ve kako pomembna ovira za priključitev k Evropski uniji. Razumljivo pa gredo v nos bližnjim trgovcem v Avstriji in Italiji, saj se s konkurenco, takšno ali drugačno, vselej težko sprizajni.

Pa še to: če bi bila cena za priključitev k Evropski uniji poleg vsega drugega tudi ta, da bi se morali posloviti od omenjene dejavnosti, ki sploh ni tako obrobne pomena, potlej bi se morale brezcarinskim trgovinam odpovedati

tudi druge države. Za vse pod isto streho morajo veljati enaka pravila, mar ne?

Sicer pa je samo od nas samih odvisno, koliko modrosti bomo zmogli pri pogajanjih za priključitev k Evropi. Vzeti nam hočejo veliko, o tem ni dvoma. Zato velja še kako dobro premisliti, kje je modro popustiti in kje ne. Pa ne le v primeru prodaje nepremičnin tujcem. Tudi v primeru brezcarinskih prodajal in še nekaterih drugih stvari oziroma dejavnosti. Denimo igralnic, ki okoliškim državam niso kdo ve kako povšeči.

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 27

ATRIS - BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmožljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/131-00-33, int. 384, 385, 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 - Atris.

Poslovni čas za stranke vas delovnik od 9. do 15.30 ure.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO:

- ZDRAVILIŠČE ROGAŠKA** - polni penzion v dvoposteljni sobi, 4.500 tolarjev v hotelu Boč. Poseben cenik za zdravniške storitve: program hujšanja, anti-stres program, gastro program, program za diabetike. CENE V AGENCIJI.
- ROGAŠKA SLATINA** - privatni penzion, čajna kuhinja, tri sobe in apartma, lasten bazen, parkovna ureditev vrta. Cena 16 DEM na osebo, turistična taksa ni vključena. Otroci do 12. leta imajo 30 % popusta.
- VRSNO, gostišče GREGORČIČ** - dvoposteljne sobe, sedemdnevni paketi, cena polpenzion 3.300 tolarjev, polnega pa 3.600 tolarjev.
- VELIKE BLOKE - POČITNIŠKI DOM S 105 LEŽIŠČI**, štiriposteljne sobe. Prosti termini v juliju in avgustu. Cena polnega penzion 25 DEM. Popusti za skupine.
- SLIVNIŠKO POHORJE** - počitniška hišica s tremi spalnicami za do 6 oseb. Cena dnevnega najema 45 DEM. Pokličite po tel. 062/227-771, int. 251.
- SAVUDRIJA - ZAMBRATIJA** - apartmajske hišice: dve spalnici, WC, tuš. Polpenzion ali penzion. Cene v pred- in posezoni od 33 do 39 DEM na osebo, v sezoni od 10.7. do 28.8. pa 45 DEM - polpenzion je 5 DEM cenejši.
- POREČ PAVILJONI BELEVUE** - DVOPOSTELJNE SOBE, POLPENZION 25 DO 45 DEM. Cene so odvisne od sezone. **apartmaji LANTERNA** - NAJEM APARTMAJA ZA 4 OSEBE, dve spalnici, kuhinja, kopalnica, od 38 do 112 DEM, odvisno od sezone. **NAJEM APARTMAJA ZA 6 OSEB**, tri spalnice, kuhinja, kopalnica, terase. Cene od 47 do 148 DEM, odvisno od sezone.

HOTEL NEPTUN - DVOPOSTELJNE SOBE, POLPENZION. Cena od 45 do 65 DEM na osebo, odvisno od sezone.

APARTMAJI LUNA - DNEVNI NAJEM ZA 3 OSEBE OD 43 DO 104 DEM, ZA 4 OSEBE PA OD 48 DO 113 DEM. Cene so odvisne od sezone.

HOTEL TAMARIS - polpenzion, bivanje v dvoposteljni sobi, hotel visoke B kategorije. Cene do 25.8, 72 DEM.

8. LUCIJA PRI PORTOROŽU - DVOSOBNO STANOVANJE, opremljeno za 5 oseb. Termini od 18.7. do 10.8. in po 20.8.: 7 ali 10 dni. Cena 100 DEM na dan.

9. ANKARAN - DVOSOBNO STANOVANJE za 5 oseb, termini po 24.8. Cena 74 DEM na dan.

10. FIESA - tri- ali štiriposteljne sobe s kopalnico. Polpenzion 48 DEM na osebo, penzion pa 56 DEM na osebo, otroci od 10. leta imajo 30% popusta.

11. CRES - ZAGLAV - dve garsonjeri za štiri osebe v času do 30.8. Cena dnevnega najema 74 DEM.

12. DUGA UVALA - garsonjeri za 4 osebe, prosti termini od 1.7. do 15.9. Cena dnevnega najema je 72 DEM.

13. BARBARIGA - ENOSOBNO STANOVANJE - za 4 osebe, termini do 5.7. in od 24.8. dalje. Cena 63 DEM na dan.

14. NOVIGRAD - TRISOBNO STANOVANJE, možnost bivanja za 5 oseb. Termini po 26.8. po 65 DEM.

15. NOVIGRAD - dvo- in triposteljne sobe, najem od 5 dni naprej, skupno 15 ležišč. Cena nočitve 14 DEM.

16. NEREZINE - SAMOSTOJNI APARTMAJI za 4 osebe, posamezni termini v septembru. Cena 78 DEM - možnost dodatnega ležišča 12 DEM.

17. ROGLA - garsonjera oz. dvosobno stanovanje 55 oz. 65 DEM dnevno.

18. KOPE - garsonjera za 4 osebe, cena 52 DEM dnevno.

19. KRANJSKA GORA - garsonjera za 4 osebe, posamezni termini v vsem obdobju poletnih dopustov, cena dnevnega najema 65 DEM. Stanovanje za 6 oseb 72 DEM.

20. FIESA - POČITNIŠKI DOM za cca 100 oseb, prosto po 15.9., možnost za šolo v naravi.

21. Posamezni termini v apartmajih v Bohinju - Stara Fužina, v Kaninski vasi.

POSEBNO UGODNA PONUDBA NA POREŠKI RIVIERI

HOTEL TAMARIS: do 25. avgusta izredne cene, dvoposteljne sobe, polpenzion. Do 25. avgusta 56 DEM.

HOTEL LUNA: dvoposteljne sobe, polpenzion. Do 25. avgusta cena 43 DEM. Apartmaji tri- ali štiriposteljni, paketi sedemdnevni, praviloma menjave ob sobotah. Cena 20 DEM na osebo na dan.

HOTEL BRULO: ugodna ponudba velja do 5.8., dvoposteljne sobe, polpenzion. Cena za odrasle je 43 DEM, za otroke od 2. do 12. leta pa 25 DEM.

POREČ - TENIŠKA ŠOLA: učenje tenisa z vso strokovno tehnično opremo, zdravniškimi in fizioterapevtskimi storitvami, video snemanje iger.

POOBLAŠČENE AGENCIJE: Mladi turist, Come 2 us.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO:

- POČITNIŠKE HIŠICE V ČATEŽU, ATOMSKIH TOPLICAH ALI MORAVSKIH TOPLICAH, BANOVCIH, PTUJSKIH TOPLICAH, ROGLI, KRAVCU, KANINU, BOHINJU ALI KRANJSKI GORI** za vsa obdobja.
- LASTNIKE POČITNIŠKIH DOMOV V SLOVENSLEM PRIMORJU ALI V HRVAŠKI ISTRI, KI BI DALI OBJEKTE V NAJEM, VABIMO, DA NAM POSREDUJEJO PONUDBE.**

SINDIKALNI IZLETI

SINDIKALNE ORGANIZACIJE ALI KARTAKO OBLIKOVANE SKUPINE VABIMO, NAJ NAM POSREDUJEJO SVOJE ŽELJE ZA DRUŽABNI ALI STROKOVNI IZLET ALI POTOVANJE DOMA ALI V TUJINO. PLAČILA V 2 OBROKIH.

- BUDIMPEŠTA** - TRIDNEVNI IZLET ZA VIKEND ALI PA KAR TAKO ZA 40 DO 50 OSEB. AVTOBUSNI IZLET V BUDIMPEŠTO, OGLED ZNAMENITOSTI MADŽARSKE PRESTOLNICE, POLDNEVNI OBISK TIPIČNE KMETIJE V MADŽARSKI STEPI Z DRUŽABNIM DELOM IZLETA, TRETJI DAN NA POVRTKU V LJUBLJANO ALI V KRAJ, OD KODER JE SKUPINA, KOSILO V ČARDI. CENA 245 DEM, PLAČLJIVO V DVEH OBROKIH.
- ENODNEVNI IZLET PO BELI KRAJINI** preko Muljave in Žužemberka, obisk metliške kleti, naselja Adlešiči, kosilo na poznani kmetiji pri ŠKALOVIH v Cerovcu. Idealno za 45 oseb.

ORGANIZACIJA SEMINARJEV

Posebna ponudba ATRISA in Hotela KOMPAS v Bohinju. Organiziramo eno- ali večdnevne seminarje za 15 do 70 udeležencev. Cena penzion 4.350 tolarjev. Tehnična oprema je zagotovljena.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 20 dni pred odhodom za že rezerviran termin zaračunamo stroške poslovanja in druge stroške; najmanjši znesek stroškov odpovedi je 4.000 tolarjev, pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spreminjajo za več kot 7%. Po plačilu gostje prejmejo našo napotnico. V primeru, da naše napotnice ne prejmete z dnevi pred odhodom, nas nujno pokličite.

PROGRAME V TUJINI OBRAVNAVAMO V SKLADU S SPLOŠNIMI NAVODILI POTOVALNE AGENCIJE, KI JE ORGANIZATOR POTOVANJA, IN JIH GOSTJE PREJMEJO OB PRIJAVI. PRIJAVA JE SPREJETA, KO JE VPLAČANIH 30% CENE ARANŽMAJA. Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami rešujemo sporazumno.

Atris je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar, direktor borze

TRDINOV VRH V MEGLI ŽALOSTNIH DEJSTEV

Čigav je Trdinov vrh? Vprašanje se je nedvomno zaostriло po nastopu prvaka SDS Janša na ljubljanski proslavi dneva državnosti, ko je med drugim vzkliknil: "Ne damo Trdinovega vrha!" Janša je pri tem predvsem mislil na vojaški objekt, v katerem je slovenska vojska, in ki ji je pripadel po odhodu JLA iz Slovenije. Za njim pa je pohitel šef SNS Zmago Jelinčič in na seji odbora za mednarodne odnose v državnem zboru predstavil svojo pobudo glede meje na Trdinovem vrhu. Podkrepil jo je z "neizpodbitnimi dokazi o tem, da je bila občina Radatoviči (skupaj s Trdinovim vrhom) do začetka druge svetovne vojne - slovenska občina". Dokaze za svoje zahteve je našel v Krajevnem leksikonu Dravske banovine. Na koncu svoje pobjude pribija, da "je žalostno dejstvo, da so slovenski politični veljaki po letu 1991 tiho in z glavami v pesku prešli ta problem kljub temu, da so prebivalci teh področij po naši osamosvojitvi zahtevali referendum in priključitev k Sloveniji". Kakšna je resnica?

O tem smo v našem časniku pisali daljnega leta 1990 v članku z delovnim naslovom "Kaj si želijo prebivalci zahodnega Žumberka" in naslovom, ki je vseboval tudi zelo jasan odgovor "Priključitev k Sloveniji". Reporterski zapis, opremljen z zemljevidom črnomaljskega sreza in podatki iz Krajevnega leksikona Dravske banovine, je nastal v novomeški restavraciji Breg, kjer so tisti večer tamburaši KUD Žumberak igrali predsedniku predsedstva Slovenije Milanu Kučanu, ki se udeležil proslave ob 35-letnici novomeške IMV. Iz članka je jasno razvidno, da so me tisti večer Žumberčani spraševali, ali poznate kakšnega Kučanovega svetovalca, ki da mu morajo zaupati "zelo velik problem". Ta "problem" pa je bil seveda njihova plebiscitarna želja (kasneje izglasovana celo na referendumu), da bi zahodni del Žumberka v primeru razpada Jugoslavije oziroma odcepitve Slovenije ponovno pripadel Sloveniji, kot ji je pripadal že pred drugo svetovno vojno.

Žumberčani pri Kučanu

Tokrat sem zapisal, da ne vem, ali so tistega večera Žumberčani

gajanja potekajo na podlagi banovinskih meja, potem vojaški objekt sploh ni sporen, saj pod njim pripada Sloveniji še natančno 3956,11 hektara ozemlja, kolikor ga je obsegala nekdanja občina Radatoviči, ki je spadala od leta 1929 pod črnomaljski srez.

Da Jelinčičevi argumenti niso od muh, zelo jasno govori tudi podatek, da je bila banovinska meja med drugo svetovno vojno tudi ločnica razmejitve med italijansko Ljubljansko pokrajino in NDH, kar je tudi po kapitulaciji Italije veljalo vse do konca druge svetovne vojne. Slovenska politika torej dela veliko napako, ko baranta s Hrvati za Trdinov vrh, saj je na dlani, da bi poleg njega lahko popolnoma legitimno zahtevala še približno 4000 hektarjev. Če se torej stvari rešujejo v paketu, za kar naj bi se po Janševih trditvah zavzemala slovenska stran, potem je najprej povsem nelogičen prav Janša, ki vztraja na slovenskem "Trdinovem vrhu", ne omenja pa zahodnega dela Žumberka. Torej bi prav Janša lahko prvemu drugim, kar sicer on rad počne drugim, da ne loči ne le samo med Trdinovim vrhom in Žumberkom, temveč mu ni jasno,

Občina Radatoviči

Feb. 2011, hiš 398, posest, 371, koš. 0, najem. 27, Površina 39.511 ha; njiv in vrtov 815,4, trav. in paš. 1741,2, vinogradi 1,4, gozdov 1271,2, ostalo 116,2. Od žumberških Uskokov srbsko-hrv. begunce iz turške dobe, danes grško-katol. uniav.) so ob ustanovitvi metliškega sreza prebivalci radatoviške občine bili prideljeli temu srezu in tako Beli Krajini, pod katero so nekoli spadali vsi Žumberčani. Pripadli so tako Sloveniji, pod katero (namreč Kranjsko) je spadal Žumberk z gospostvom že v 13. stol. ko so ga kranjski deželni knezi dajali v najem, a je bil nato po prethodni Vojni krajini in karlovcem generalatu 1865 s prebivalstvom vred definitivno uvrščen v Hrvaško. — Od celokupnega žumberškega teritorija, ki obsega 237 km², je pripadla z radatoviško občino metliškiemu, oziroma nato črnomaljskemu srezu šestina (okrajina Občina zavzema prisojna južna pobočja Gorancev, ki so še v veliki meri porasla z gozdom. Gre za mlad, največ bukovo, manj hrastovo in hrastovo-kmetijski lasiti ga je le 280 ha. Vino (v majhni meri) pridelajo le nekatera južna naselja. Od živine goje kmetje običajno le vole za delo, dost pa drobnice. Zemlja — večji del težka ilovica — ni plodna radi nagnjenega kraskega sveta. Poljedelstvo ne krije domačih potreb, a iznajdljivo in podjeto ljudstvo, ki se že od naselitve — stanujoč vrhovi del pu kolihni — bori s siro maštvom, si z njo pomagati. Maksimalno ima korist od prispevkov v Ameriko izseljenih svojcev. Razen tega pridno krošnjariji (zlasti z blagom). Zadržno življenje so že pred desetletji popolnoma opustili. Celotni žumberški teritorij, ki sega ni vzhodu do gore Grahrovce in potoka Regane, deli Kupčini v dva dela. Prebivalce na zapadni strani Kupčine nazivajo Uskoki »Fuzinarje«, na vzhodni strani pa »Maslarje. Radatoviška občina spada k »Fuzinarjem«, ki se bavijo bolj s trgno vino drobnice, svinji ter krošnjarijem, medtem ko se »Maslarji« bavijo bolj s poljedelstvom in govedorejo. Belokranje pa nazivajo vse Uskoke Vlahje. »Maslarji« in »Fuzinarji«

ko se je pri nas začela druga svetovna vojna". Te razmejitve so namreč na območju Trdinovega vrha oziroma občine Radatoviči veljale natančno do konca druge svetovne vojne oziroma do določitve sedanje meje "na podlagi nekakšnih administrativnih dogovorov med slovenskimi in hrvaškimi komunisti po drugi vojni", o čemer razglablja Jelinčič. O tem konec koncev tudi zelo jasno govori prošnja prebivalcev iz Radatovičev, ki so po ukinitvi njihove občine in njeni priključitvi k Ozlju leta 1957 prosili Zagreb in Ljubljano za njeno spoznamno priključitev k Sloveniji. Zanimivo je, da so po "razdružitvi" Slovenije od Jugoslavije prebivalci krajevnih skupnosti Radatovičev in Dragoševcev naslovili petico z zelo podobno vsebino slovenski

Zemljevid črnomaljskega sreza iz Krajevnega leksikona Dravske banovine. Iz njega se lepo vidi, da je občina Radatoviči (znotraj občrtanega dela) spadala pod Dravsko banovino, kar je veljalo od leta 1929 pa do konca druge svetovne vojne.

hodil po zemlji sem naši Ljubljana, 27. decembra 1990 Delavska enotnost 11

Kaj si želijo prebivalci zahodnega Žumberka

Priključitev k Sloveniji

„Srbijci“ v Beli Krajini in Žumberku skupno 400 let živeli v slogu miru s tamkajšnjimi vrhovnimi prebivalci. Z njimi so se delili dobro in zlo, svetle in težke trenutke naše zgodovine. V glavnem je bilo tudi vedno tako, da so bile eni in drugi odvisni predvsem sami od sebe, manj od svojih rok in drugih sposobnosti. Njihova matična domovina, na katero jih vedno zgozli še zgodovinski spomin, jezik in (bolj folklorna) kultura, se jim ni nikoli spomnila, ko jim je bilo potrebno kaj dati. Ravno narobe, sira ljnost je izvedela zanje za političnih potreb Srbije — revolucije. Bili so torej vodstvo politične manipulacije, česar so se, zanimivo, tudi takoj zavedali. Zahvaljujoč temu, Slobodanu Miloševiću in njegovim juristom, ki so mu uspelo oblikovati niti praskanja teh »Srbov«, kaj je, da bi jim ga uspelo instrumentalizirati, kar jim je uspelo na Kosovu, v Krimu, na Balkanu, v Jugoslaviji. Najbolj dokaz za to je prav petica za samostojno slovensko državo, ki so se ga »Srbijci« v Beli Krajini udeležili pri loševanju kot velikodušno slovensko prebivalstvo. Se celo

uskokov, ki so ropali beneške trgostre ladje in ena izmed posledic vojne, ki so jo Habsburžani izgubili, je bila tudi klavzula v mirovni pogodbi, da se uskoke iz Senja preseli v notranje habsburške motaršije. Avstrijska oblast je prisiljena premisljena naseljevala in jim dajala določene posebne pravice. V zameno za to pa jim je nalozila dolžnost braniti mejo pred Turki. Ko so ti kraji prišli pod okrilje Vojske Krajine, doseljene prebivalci problem. Najprej so mi povedali, da je večina prebivalstva tega dela Žumberka za to, da bi se priključili k Sloveniji, kjer so pred drugo svetovno vojno spadali k Hrvaški. Vse uski in uskopi vsa iz tega tega leksikona Dravske banovine, na katerem se vno i beben vidi, da je območje a danje krajevne samostojnosti datovitev pred (in celo me vojno spadalo k Črnomaljski srezu. Meja se je spomnila šele po drugi svetovni vojni. Na vprašanje zakaj ji so skomignili z rameni, kar pomenilo, da ni uspeli.

Ali so potem le uspeli »sv problem« predstavitelj predsednik Kučanu, ne vem. Gotovo pa je naslednje: če bi v vsi mera samostojne slovenske države, sedaj meja med Slovenijo in Hrvaško, ki poteka na črno Metlika-Novo mesto i na nad gorlanskim prevozu na Vahiti nadaljuje naprej k alenu Gorjancem, postaja prava meja, s črtano in v vsi tistim, kar pač k takimi me spada, bi bilo to za njih nebr držno. Gre za podoben problem, kot ga doživljajo prebivalci vasi Strigova v Medji Muravi. Tudi iz teh krajev večina ljudi vozi na delo v akcivne podjetja. Prav tako p je edino tovarno v teh njihovi krajih (proizvodnja elementa kopalniške opreme) postav strški Novoles.

Dovolj prostora za vse

Daniel Zučak teh vprašar ni hotel komentirati. Dejal je, da v državi, katerega pred

kar je najslabša inačica vseh inačic. Tembolj, ker Slovenijo obvezuje temeljna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, ki jo je kot pravno obvezujoč akt sprejela ob osamosvojitvi. V njej je jasno določeno, da so "državne meje Republike Slovenije mednarodno priznane meje dosedanje SFRJ", kar velja za vse sosednje države skupaj s Hrvaško, s katero veljajo meje, kot so bile določene v "okviru dosedanje SFRJ". Če je torej izhodišče pogajanj s Hrvati temeljna listina o samostojnosti in neodvisnosti, po-

tem je jasno, da streljata s praznimi naboji tako Janša kot Jelinčič. Če pa oba dela mešane komisije v pogajanjih odstopata od tega izhodišča, potem gre tu za drugo pismo. Toda v nobenem primeru ne za jodlarsko z dolenskim naglasom, ki jo prepeva Janša.

Janša, še zlasti pa slovenska pogajalska stran bi se morala zavdati, da v barantanju za Piranski zaliv vojaški objekt na Trdinovem vrhu ni noben resen argument. Nekaj popolnoma drugega pa bi bile legitimne zahteve naše pogajalske strani, da se Sloveniji vrne

in ponovno priključi ozemlje nekdanje občine Radatoviči, kar si želijo tudi njeni prebivalci, ki imajo že zdaj tako in tako vsi razen poštarja slovenske plače. V tem pogledu je Jelinčič veliko bolj državotvoren od Janše, medtem ko vsem drugim na čelu s Kučanom in Drnovškom ta problem očitno "dol visi". V nasprotnem primeru bi že kaj ukrenili in ne celih pet let krlež rok čakali, da pobude z gradnjem komunikacijskih povezav vzamejo v roke. Hrvati in domači tiči nacionalističnih barv.

Ivo Kuljaj

Mag. Pavle Čelik se v svojem najnovjšem delu loteva dokaj nevhvaležne teme — vzpostavljanja meje med Hrvaško in Slovenijo v času njenega osamosvajanja. Opisuje posamezne dogodke in ljudi, dileme in odnose s hrvaškimi obmejnimi organi ter vrednoti posamezna dejanja. Gre za delo, ki ima tudi pomembno zgodovinsko razsežnost, saj so razmerja s to našo sosedo zaradi meje še zmeraj vznemirjujoča, kamen spotike in politiziranja.

Cena knjige je 2600 SIT, 5-odstotni prometni davek je vključen v ceno.

Knjigo lahko naročite na naslov: ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, tel. 061/321-255; 13-35-255; faks: 311-956.

Pavle Čelik

NA JUŽNI STRAŽI

svoj "problem" uspeli predstaviti predsedniku Kučanu, je pa jasno, da je bil po objavi članka predsednik o tem zelo podrobno obveščen, kar velja tudi za celotno takratno slovensko politiko na čelu s predsednikom vlade Peterletom ter obrambnim in notranjim ministrom Janšo oziroma Bavčarjem. Resnici na ljubo moram danes zapisati, da na članek ni bilo nobene javne reakcije, kar velja tudi za poteze slovenske politike, ki ni storila ničesar, da bi Slovenija ponovno pridobila ozemlje, ki so ga po drugi svetovni vojni slovenski komunisti podarili svojim hrvaškim kolegom. V tem pogledu se moramo z Zmagom Jelinčičem, ki glede tega danes govori o "žalostnem dejstvu", v celoti strinjati.

In kaj je pomembno danes? Pri odgovoru na to vprašanje so odločilnega pomena izhodišča, na podlagi katerih potekajo pogajanja slovenske in hrvaške strani o določitvi meje na tem območju. Če je izhodišče meja po drugi svetovni vojni, potem je na dlani, da stoji vojaški objekt na Trdinovem vrhu na hrvaškem ozemlju, čeprav le za kakih 100 metrov ali še manj. Če pa po-

da je Trdinov vrh, po katerem poteka državna meja, nekaj, nekaj drugega pa vojaški objekt, ki je kakih 100 metrov od meje na hrvaškem ozemlju. Janša se je očitno zapletel v lastno kontradikcijo, kajti Slovenija bi lahko vojaški objekt na Trdinovem vrhu obdržala le pod pogojem, da v pogajanjih s Hrvati vztraja pri izhodišču, ki temelji na nekdanji banovinski meji. Zahtevati pa vojaški objekt, ne pa tudi nekdanje (slovenske) dravskobanovinske občine Radatoviči, pomeni nenačelno brez vsakih strokovnih podlag barantati za neko novo mejo, ki je v zgodovini nikoli ni bilo.

Meja med komunisti

V tem pogledu je veliko bolj načelen Jelinčič, ki vztraja na banovinski meji in svoje zahteve opira celo na sklepe II. zasedanja Avnoja, kjer je bilo sklenjeno, da se meje bodočih federalnih republik naslanjajo na meje nekdanjih banovin. Moti se edino v tem, ko pravi, da "so vse razmejitve v Dravski banovini veljale do 6. aprila leta 1941,

skupščini in hrvaškemu saboru. V kratkem zgodovinskem orisu so Žumberčani zapisali, da so do leta 1865 spadali pod deželo Kranjsko, odtlej pa do leta 1929 pod hrvaško banovino, nakar so tega leta vnovič prišli pod črnomaljski okraj oziroma dravsko banovino.

Seveda njihova prošnja ni naletela na nikakršen javni, kaj šele ustrezen odmev slovenske politike. Ta vprašanje potegne na dan šele ob takšnih ali drugačnih (strankarskih) dnevnopolitičnih potrebah, nikoli doslej pa ni jasno pokazala državnega interesa, da bi s Hrvati ustrezno rešila ta problem. Očitno pa je spričo pomanjkanja drugih "velikih" tem prišel čas, ko pride prav tudi kakšen "Trdinov vrh". Toda to je je prvina, ki ne govori v prid resnosti in zrelosti slovenske države in njene politike. S kričanjem, da "ne damo Trdinovega vrha", misleč pri tem na zasedbo vojaškega objekta po odhodu JLA iz Slovenije, pač ne bomo nikogar prepričali o resnosti naših zahtev. Prav nasprotno, s tem kvečjemu izzivamo drugo stran k podobnemu ravnanju,

Humoreska

Konvertibilnost

– Ste slišali, da bo tolar postal kmalu konvertibilen? smo veselo oznanili, ko smo stopili v bife Bližnja srečanja posebne sorte, kjer je, kot po starodavnem običaju, prijaznem stalnem omizju načeloval tovariš Neposredni proizvajalec raznih strok in razpoložanju dajal takt s pitjem obilnih piv.

»O groza!« je kot iz puške odgovoril tovariš Neposredni.
– Zdaj me pa presenečate! Sem mislil, da je napoved o konvertibilnosti tolarja za vas vesela novica. Saj ste zadnjič celo rekli, da je tolar edino, na kar smo Slovenci po osamosvojitvi lahko ponosni.

»To slednje je seveda res. Na tolar smo sicer res lahko ponosni, ampak tudi tega tolarkega ponosa je premalo, zlasti v mojem žepu.«

– In zakaj vas je groza, če bo ta tolar postal konvertibilen?
»Glejte, če je trden tolar naš ponos, potem bodo po uvedbi konvertibilnosti z našim ponosom trgovali povsod po svetu.«

– Oh, vi, kot navadno, nalašč mešate realne in figurativne pojme... Resnica je takšna, da če bo tolar res konvertibilen in bodo z njim trgovali po svetu, nam je to lahko le v ponos. Skratka še večji ponos, kot je bil doslej. Česa se torej tako bojite?

»Česa? Če je tolar tako trden, kot je, in če ga bomo vrgli na svetovni trg, potem bo po njem veliko povpraševanje. In če bo to povpraševanje tako veliko, bo tolarjev začelo doma primanjkovati. Jaz pa sem že prej rekli, da jih imamo malo v žepu. Po uvedbi konvertibilnosti jim bom imel torej pa še manj. Oziroma tolarje bomo

začeli loviti tako, kot smo njega dni marke. Samo, nekoč smo marke kupovali na črtno za dinarje, zdaj pa ne vem, za kaj bomo kupovali tolarje.«

– No, če bo doma začelo primanjkovati tolarjev in bo po njih na svetovnih trgih tako veliko povpraševanje, bo pa Banka Slovenije natisnila kakšnega več, tudi za vaš žep. Po čisto tržnem principu, namreč, če gre izdelek dobro v promet, potem je pač najbolj logično, da povečaš proizvodnjo.

»Sliši se strašansko logično, ampak povečano tiskanje tolarjev bi povzročilo inflacijo, skratka znižanje vrednosti tolarja. Potem bo za tale pir treba plačati ne vem koliko tolarjev več. Ste vi pripravljeni plačati razliko!?!«

– Oho, spet vas zanaša v umazano pridobitništvo. Ne bo nič. Inflacije še ni!

»Kako da ne, ravnokar je vlada objavila, da je bila inflacija 0,8 odstotka na mesečni ravni.«

– Ampak pivo se ni podražilo.

»Se pa še bo! In zato bi vi lahko vplačevali v sklad za bodoče podražitve, takole po kakšen procent vsak mesec. Da bomo lahko pili tudi takrat, ko bo tolar konvertibilen.«

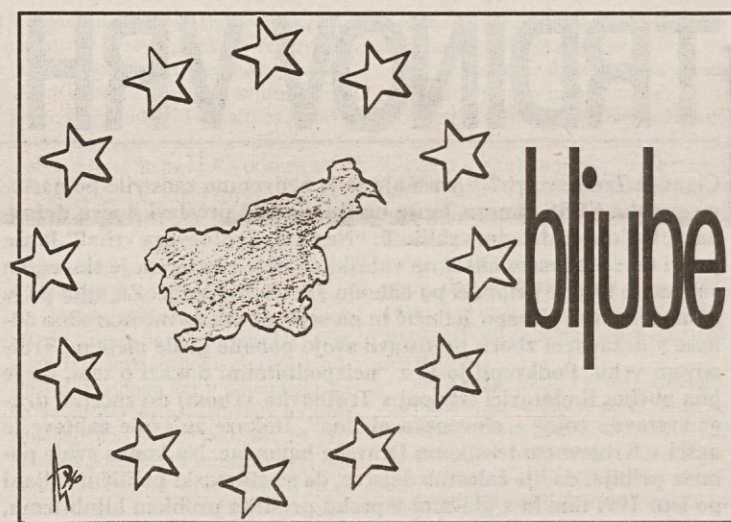
– Zakaj pa naj bi plačeval samo jaz v ta sklad? Kaj pa drugi?

»Zato, ker ste v službi, mi pa smo penzionisti. Mi smo plačevanja v takšne in podobne sklade oproščeni, ker smo v razne sklade plačevali že takrat, ko vas še ni bilo v službi. Sicer pa dajem predlog o formiranju sklada na glasovanje. Kdo je za? Je kdo proti? Eden. Se je kdo vzdržal? Nihče. Torej predlog je sprejet! In zdaj plačate rundo, kajti ustanovitev sklada velja od novega leta, torej morate plačati po en odstotek za vsak mesec nazaj.«

– Pa saj to ne znese toliko!

»Kaj pa obresti!? Kar ven z denarjem!«

Bogo Sajovic

Janševa oblast

Janez Janša, šef SDSS, je v televizijskem soočenju s Spomenko Hribar svoj najnovejši boj proti (komunističnim) krivicam argumentiral s trditvijo: "Poglejte, kdo je bil na oblasti pred desetimi leti in kdo je danes, pa vam bo vse jasno!" Skušal je povedati, da so spet na oblasti komunisti, po zaslugi neokrnjene infrastrukture nekdanje partije. Pozabil pa je, da je vmes na svobodnih volitvah zmagal Demos, in to v času, ko sta bila družba in država res še vsa prestreljena s partijo. Janša ima sicer obramboslovno diplomno, vendar je zanj politična psihologija očitno španska vas. V nasprotnem primeru bi moral poznati prvi aksiom politike, ki ga lepo ponazarja znani ljudski rek: "Daj človeku oblast in takoj ga boš spoznal!" Vodja je prav zaradi tega ne bo imel nikoli več.

Peterletova osamosvojitve

Lojze Peterle, šef SKD, je na zlorabljeni ljubljanski proslavi

Thalerjevi kriminalci

Zoran Thaler, zunanji minister, je na seji sveta stranke LDS med drugim dejal, da bo treba pri strankarskem pridobivanju slovenskega javnega mnenja za priključitev k Evropski uniji ljudem povedati, da bo Slovenija v večji meri kot doslej zavarovana pred nenadzorovanim prilivom kriminalcev. Ali to pomeni, da se Thaler zavzema za ukinitve lastne stranke?!

Kulijev dopust

Ivo Kuljaj – Kuli, portparol Argancije, s tem tednom nepreklicno odhaja na dopust. Seveda gre zgolj za taktični manever, saj je šef, veliki (borovniški) čebelar, že poskrbel za nadomestni peropraški pekleni stroj. Aufbiks – imejte se maksimalno sindikalno!

Horoskop

Huda migrena

Veliko delo kardinala Richelieuja pri centralizaciji Francije je nadaljeval kardinal in državnik Jules Mazarin (rojen 14. julija 1602). Bil je italijanskega rodu, svojo kariero pa je začel kot odposlanec papeža Urbana VIII. Leta 1632 je postal neuradni francoski odposlanec v Rimu, osem let kasneje pa je tudi uradno stopil v francosko službo. Ko sta leta 1642 in 1643 umrla kardinal Richelieu in kralj Ludvik XIII., se je Mazarin polastil oblasti kot prvi minister. Njegova oblast je bila še močnejša, ker je bil kralj Ludvik XIV. še otrok, kraljica mati Ana Avstrijska pa se je z njim dobro razumela (bila sta ljubimca, kar je vzdignilo precej prahu, po nekaterih nedokazanih trditvah, pa naj bi se celo skrivaj poročila). Ob

koncu tridesetletne vojne je Mazarin dosegel ugodne pogoje za Francijo, vendar je nadaljeval vojno s Španijo. Zaradi visokih davkov (del denarja je poneverjal) so se pariški meščani uprli. Uporu se je pridružilo tudi visoko plemstvo, ki ga je Mazarinova moč motila, zlasti pa so hoteli povratek nekdanje avtonomije in zmanjšanje centralizma. Mazarin je uspešno prestopil ta petletni upor (imenovan tudi »fronda«) in uspešno končal tudi vojno s Španijo. Čeprav je kralj Ludvik XIV. postal medtem polnoleten, je Mazarin obdržal svoj položaj do smrti leta 1661. Šele po njegovi smrti je mladi kralj prevzel vso oblast v svoje roke in zavladal kot absolutistični monarh.

Mazarin je nekoč želel govoriti s kraljem, a mu je služabnik rekel, da ima migreno in ga ne more sprejeti. Kasneje istega dneva sta se srečala in Mazarin ga je povprašal o migreni.

»Prešla je,« je rekel kralj.

Mazarin pa je z nasmehom pripomnil:

»Da, videl sem jo, ko je odhajala. Imela je lepo modro obleko.«

Deni

DELAVSKA ENOTNOST	BAT PRI STROJUH	PISEC TRAGEDIJ	LETOVIŠKI KRAJ V SLOVEN. PRIMORJU	GRŠKA ČRKA	SUKARICA KOBILICA	NAGRADNA KRIZANKA	RUSKA FANTASTIČNA BAJKA	ANGLŠKI PESNIK (JOHN)	SREBRO	MOČVIRSKA ZELIKA	FRANCOSKI PESNIK (TRISTAN)	GOROVJE V ALŽIRIJ
VZDEVEK HEROJA PUCARJA						MODRO BARVILLO GLAVNI ŠTEVNIK						
KRAŠKA PLANOTA V ZAHODNI SLOVENIJI				PERGAMSKI VLADAR BOKSARSKI KLUB					PRIVLAČNOST, MIK			
VODNA ŽIVAL									RIM BOGINJA JEZE CENE ŠTUPAR			
GNUSNOST												
VELETOK V NEMČIJI												
						HAZARDER JAHANJE						
AVTOR: BORUT LEVEC	JESENSKA HRUŠKA	UREJEVALKA IZLOŽB	TOLPA				ŠVEDSKA FILMSKA IGRALKA (LENA)	SLO. POLITIK (JANEZ) DIVJI KOZEL			STROJNI ELEMENT	POPEČEN KOŠČEK KRUHA
INDIJANSKO PLEME V JOŽNI AMERIKI												
DELLUČI VULKAN V MEHIKI												
ZIMSKO PREVOZNO SREDSTVO												
MANGAN												
FRIBITEK PRI MENJAVI DENARJA												
PODVODNA SKALA												
ALUMINIJEVA RUDA												
ZENSKA Z AKADEMSKO IZOBRAZBO												
NAGRADNA KRIZANKA	PEVKA ŠTEFOK											

Nagradna križanka št. 32

Rešeno križanko nam pošljite do 25. julija 1995 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 32. Nagrade so 5.000, 3.000 in 2.000 tolarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 29/30:

KASKADER, AVTOPILOT, SERVOMOTOR, TIN, NALET, BORIS, IGRAČA, KORONA, MA, RAN, SAVART, AJLEC, NT, ANIMATOR, GA, IRSKA, NAT, LUTERAN, JAMAL, STENJ, RAA, IVANO, KOZA, KOL-

DING, ILIR, IL, MARŠ, IDA, SNEDA, LIE, LITRE, SLANIK, OJDIP, VEKAVKA, SLA, TAINE, ORALNIK, KAR

Izzrebani reševalci nagradne križanke št. 29/30:

1. Štefan Rztresen, Dvorakova 12, 62000 MARIBOR
2. Franc Kegu, Levec 76, 63301 PETROVČE
3. Nina Cegljar, Ul. bratov Učakar 108, 61000 LJUBLJANA

Nagrade bomo poslali po pošti.

Križanko pripravil

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Soparno in vroče

Vreme gre na roko tako kmetom, ki spravljajo otavo, kot tudi vsem, ki so na dopustu in si želijo sonca.

Kot kaže, pa bo za konec tedna za odtenek drugačno. Prišli bomo pod vpliv šibkih zahodnih višinskih vetrov. Ti bodo prinesli s sabo več vlage. To pa pomeni bolj soparno vreme, več dnevne kopaste oblačnosti in konec koncev, tudi več možnosti za popoldanske nevihte. Temperaturnega olajšanja zelo verjetno ne bomo deležni. Skratka, poletje, kot se spodbli. Zaenkrat se vreme ne drži ravno dolgoročnih »napovedi«, ki so prerokovala precej bolj muhasto vreme, vsaj kar se dežja tiče. Seveda, polovica meseca je še pred nami in kaj se ve...

Z A N O V O

OTROCI JO POTREBUJEMO!

PRISPEVAJTE PO SVOJIH MOČEH!

Žiro račun: 50101-654-41037.

Hvala.

Objave o prispevkih preberite v reviji Otok in družina.